

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

KÖY İLKOKULLARINDA ÖĞRENCİ OLMAK:
ETNOGRAFİK BİR ÇALIŞMA

YÜKSEK LİSANS

Danışman
Doç. Dr. Beyhan Nazlı KOÇBEKER EİD

İSA GÜNGÖR

KONYA-2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

KÖY İLKOKULLARINDA ÖĞRENCİ OLMAK:
ETNOGRAFİK BİR ÇALIŞMA

YÜKSEK LİSANS

Danışman
Doç. Dr. Beyhan Nazlı KOÇBEKER EİD

İSA GÜNGÖR

KONYA-2019

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
--	--	--

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	İsa GÜNGÖR
	Numarası	168302031021
	Ana Bilim Dalı	Temel Eğitim Anabilim Dalı
	Bilim Dalı	Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Köy İlkokulunda Öğrenci Olmak: Etnografik Bir Çalışma

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

İsa GÜNGÖR

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
---	---	---

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	İsa GÜNGÖR
	Numarası	168302031021
	Ana Bilim Dalı	Temel Eğitim Anabilim Dalı
	Bilim Dalı	Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Beyhan Nazlı KOÇBEKER EİD
	Tezin Adı	Köy İlkokulunda Öğrenci Olmak: Etnografik Bir Çalışma

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Köy İlkokullarında Öğrenci Olmak: Etnografik Bir Çalışma başlıklı bu çalışma 18/03/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Doç. Dr. Beyhan Nazlı KOÇBEKER EİD	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Ahmet SABAN	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Hülya KARTAL	

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Hayat baş döndürücü bir hızla değişir ve dönüşürken eğitim-öğretim faaliyetinin bu hızdan payına düşeni yeterince alamadığı bilinen bir gerçektir. Özellikle köy ilkokullarının bu değişim ve dönüşüm rüzgarında, alınan kararlarda oluşturulan proje ve programlarda göz ardı edilmesi üzüntüyle takip edilmektedir. Köy ilkokullarındaki eğitim-öğretim sürecinin şehir ilkokullarındaki eğitim-öğretim sürecine göre kendi bünyesinde birtakım farklılıkları ile birlikte köy özeli gerçeği vardır. Bu farklılıklar doğru bir şekilde tespit edildiğinde ve köy özeline uygun bir eğitim-öğretim programı geliştirildiğinde köylerin daha kalkınmacı, daha gelişime açık bir noktaya ulaşabilmesi mümkün olacaktır. Köylerdeki eğitim-öğretimin sadece sınıflarda yapılması öğrencinin gün içerisindeki faaliyetlerine katkısını oldukça düşük düzeyde tutmaktadır. Köy ilkokulunda öğrenim hayatıma başlayıp köy ilkokulunda öğretmen olarak görev yaptığım süreç boyunca, hep daha iyisinin mümkün olabileceğini düşünerek geçen zaman dilimimi, tez sürecine katarak daha detaylı inceleme ve köy özeline dikkat çekme fırsatını elimden geldiğince değerlendirmeye çalıştım. Uğraş verdiğim bu süreçte bana birçok kişinin katkısı oldu: Yüksek Lisans sürecinin başından sonuna kadar tam destek veren iki büyük öğretmenim olarak gördüğüm annem Ayşe GÜNGÖR ve babam Hüseyin GÜNGÖR'e; tez sürecinde ince eleyp sık dokumamda bana yardımcı olan, çalışmanın her satırında öğrettikleriyle emeği olduğuna inandığım, anne şefkatiyle şahsıma yardımcı olmaya çalışan akıl hocam, kıymetli danışmanım Doç. Dr. Beyhan Nazlı KOÇBEKER EİD'e; rol modelim, moral kaynağım Prof. Dr. Hülya KARTAL'a; tezimin başlangıcından olgunlaşmasına kadar fikirleriyle çalışmama katkı sağlayan Prof. Dr. Ahmet SABAN'a; teknik konularda her zaman yardımcı olan Bilişim Teknolojileri öğretmeni Erdinç NARİÇ'e; bu süreçteki psikologlarım gibi davranan destekçilerim, iki ablam Neslihan AYVAZ ve Yeşim NARİÇ'e; zor günlerimde maddi katkılarıyla Yüksek Lisans sürecine odaklanmamı sağlayan teyzem Hatice ÜNAL'a ve bu sürecin her anında bana destek olan, yol arkadaşım kıymetli eşim Rukiye GÜNGÖR'e tüm samimiyetim ve içten muhabbetimle teşekkürlerimi sunuyorum.

İsa GÜNGÖR

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	 EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
--	--	--

Öğrencinin	Adı Soyadı	İsa GÜNGÖR
	Numarası	168302031021
	Ana Bilim Dalı	Temel Eğitim Anabilim Dalı
	Bilim Dalı	Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Beyhan Nazlı KOÇBEKER EİD
	Tezin Adı	Köy İlkokulunda Öğrenci Olmak: Etnografik Bir Çalışma

ÖZET

Araştırmada tipik bir köy yerleşiminin yaşam biçiminden, kültürel anlayışından hareketle çocuğun yaşam alanının ilkokuldaki eğitimine yansımaları ve köyde çocuk ve öğrenci olmanın anlamı sosyolojik bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı; köy kültürünün ve bu kültürdeki yaşantıların öğrencilerin öğrenim hayatını nasıl etkilediğini derinlemesine incelemektir. Ayrıca öğrenim hayatının daha başında olan ilkokul öğrencilerinden yola çıkarak, konunun temelinden nasıl şekillendiğinin daha iyi anlaşılacağı düşünülmüştür. Araştırma, dışarıdan gözlemin ürünü değildir, bizzat köyün içinde, köyü yaşayan bir öğretmenin perspektifinden izlenim ve deneyimlere dayanmaktadır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden etnografik araştırma deseniyle yapılmıştır. Çocukların hayat/öğrenim sürecinin köy kültürü içerisinde incelenmesi ve bu bağlamda içinde bulunulan insanlar tarafından ortaya konulan düşünce ve davranışların anlamlandırılması veya yorumlanmasına odaklanıldığı için etnografik desen tercih edilmiştir. Veri toplama sürecinde gözlem, katılımcı gözlem, görüşme ve odak grup görüşmesi kullanılmıştır. Araştırmada, köy

kültüründeki, köy okulunun etkisi altında kaldığı veya etkilediğı her unsur mercek altına alınmıştır. Merceğın odağını ise kültür oluşturmaktadır. Sonuç olarak araştırma, kültürel anlayışların birçok alanı etkilediğı gibi öğrencileri de etkilemekte olduğunu, köydeki yaşam tecrübeleri ve kültürel birikimlerin  ğrenci olma durumunu derinden şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etnografya, köy ilkokulu, köy kültürü

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
--	--	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	İsa GÜNGÖR
	Numarası	168302031021
	Ana Bilim Dalı	Temel Eğitim Anabilim Dalı
	Bilim Dalı	Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Beyhan Nazlı KOÇBEKER EID
	Tezin İngilizce Adı	Being a Student in a Village Primary School: An Ethnographic Research

SUMMARY

In this research, the life style of a typical village settlement and its reflection on the education of children in a primary school and the meaning of being a child and a student in the village were examined from a sociological perspective. In this context, the aim of the research was to explore in depth how village culture and experiences in this culture affect students' educational life. Furthermore, it was thought that how the subject was shaped would be better understood through the examination of the primary school students who were at the beginning of their education life. This research was not the product of an external observation, but rather it was based on the impressions and experiences from the perspective of a teacher. The study was designed as an ethnographic research, which is one; of qualitative research methods. The ethnographic pattern was preferred because the reaserach focused on the examination of children's life/learning process within the culture of a village and on the interpretation and reflection of the thoughts and behaviors presented by the people involved. Observations,

participant observations, interviews and focus group interviews were used in the data collection process. In this research, every element that is under the influence of or has influence on a village school in the culture of the village were examined. The main source of the focus in the study was the culture. As a result, the study has revealed that cultural understanding affects many areas as well as student and the life experiences of the village also deeply affect the status of being a student.

Keywords: Ethnography, village primary school, village culture

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik.....	ii
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu.....	iii
Önsöz ve Teşekkür.....	iv
Özet.....	v
Summary.....	vii
İçindekiler.....	ix
Tablolar Listesi.....	xiii
Resim Listesi.....	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE ALANYAZIN

2.1. Kültür Kavramı ve Ögeleri.....	5
2.2. Köy Kültürü.....	6
2.3. Köylerde Eğitim-Öğretim.....	9
2.4. Bir Köy Gerçeği: “Birleştirilmiş Sınıf”.....	11
2.5. Alanyazında İlgili Çalışmalar.....	13
2.5.1.Etnografik Temelli Çalışmalar.....	13

2.5.2. Köy-Kent Temelli Çalışmalar.....	14
2.5.3. Köy İlkokulu-Öğrenci-Öğretmen Temelli Çalışmalar.....	17

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni.....	20
3.2. Katılımcılar.....	22
3.2.1. Öğrenciler.....	22
3.2.2. Öğretmenler.....	25
3.2.3. Okul Çalışanları.....	26
3.2.4. Köy Halkı.....	27
3.3. Veri Toplama Araçları.....	27
3.3.1. Gözlem.....	28
3.3.2. Katılımcı Gözlem.....	29
3.3.3. Görüşme.....	30
3.3.4. Odak Grup Görüşmesi.....	31
3.4. Veri Toplama Süreci.....	32
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik.....	33

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Köyün Tarihsel Geçmişine ve Kültürel Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	35
4.2. Köydeki Annelere İlişkin Bulgular.....	37
4.3. Köydeki Baba Profiline İlişkin Bulgular.....	39
4.4. Köydeki Okulun Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	42
4.5. Veli-Öğretmen İlişkisine Yönelik Bulgular.....	44
4.6. Köy Kültüründe Eğitimin Anlamına Yönelik Bulgular.....	45

4.7. Köyde Çalışan Öğretmenin Araştırılan Köye Yönelik Algıları.....	47
4.8. Köyün Sosyo-Ekonomik Düzeyine İlişkin Bulgular.....	49
4.9. Köylünün Şehir Algısına Yönelik Bulgular.....	50
4.10.Köy Okulundan Mezun Olan Ortaokul Öğrencilerinin Köy Okulu Bileşenlerine Bakışı.....	50
4.11. Köy Kültürünün Çocuk Üzerindeki Rolü.....	52
4.12. Köyde Öğrenci Olmanın Çocuğun Hayatına Yansımaya Yönelik Bulgular.....	52
4.13. Köy Okulunda Öğrenci Mevcudu ve Köyde Öğrenci Olmak Açısından Anlamı.....	61
4.14. Köy Kültürünün Öğrenci Kültürü Açısından Anlamı.....	62
4.15. Çizgi Film ve Köyde Öğrenci Olmak.....	62
4.16. Köy kültürünün Sınıf Kültüründeki Rolü.....	63
4.17. Köy Kültüründeki Aileler İle Görüşmeler.....	64
4.18. Öğretmen Tecrübesi ve Köyde Öğrenci Olmak	65
4.19. Köy Okuluna “101 Okul 101 Kütüphane Projesi”.....	66
4.20. Okulun Fiziki Şartlarındaki İyileştirme Çalışmalarının Köydeki Öğrenci İçin Anlamı.....	67
4.21.Farklı MevsimlerdeKöy İlkokulunda Öğrenci Olmak	70
4.21.1. Yaz	70
4.21.2. Sonbahar.....	70
4.21.3. Kış	73
4.21.4. İlkbahar.....	74

Bölüm V**SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER**

5.1. Sonuç ve Tartışma.....	75
5.2. Öneriler.....	83
KAYNAKÇA.....	86
EKLER.....	92

Tablolar Listesi

Tablo 1: Araştırma sürecindeki öğrenci sayısı

Resim Listesi

Resim 1: Köyde görev yapan öğretmenler için hazırlanmış bir sofra.....	36
Resim 2: Okulun Genel Bir Görünümü.....	42
Resim 3: Öğrenciler Teneffüste.....	43
Resim 4: Fotoğraf araştırmacı tarafından 5 Mart 2018 tarihinde çekilmiştir.....	53
Resim 5: Fotoğraf, araştırmacı tarafından 09.02.2018 tarihinde çekilmiştir.....	54
Resim 6: Fotoğraf 11.04.2018 tarihinde araştırmacı tarafından çekilmiştir.....	54
Resim 7: Fotoğraf araştırmacı tarafından 26.12.2017 tarihinde çekilmiştir.....	56
Resim 8: Araştırmacı tarafından öğrencilerin teneffüste bulunduğu sırada çekilmiştir.....	56
Resim 9: Araştırmacı tarafından farklı mevsimlerde okulun bahçesinden çekilmiştir.....	57
Resim 10: Araştırmacı tarafından Hayat Bilgisi dersinde çekilmiştir.....	63
Resim 11: Erciş Kaymakamlığı tarafından gönderilen parke taşlar.....	69

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı ve araştırmanın önemi üzerinde durulmuştur. “Araştırmanın Amacı” başlığında araştırmada cevabı aranan sorular belirtilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim yaşamın bir bölümü değil yaşamın yansımalarının toplamıdır. Eğitim yaşadığımız kültürün, bölgenin, inançsal algılarının, ailenin ve daha birçok yaşamımızı etkileyen yolların etkisi altına aldığı bir sürecin bağlantı noktasıdır. Eğitimin bireye katkısını anlayabilmemiz için bu bağlantı noktalarını ele almamız gerekmektedir. Eğitim bir toplumun inşası ise, temel noktanın bireye varacağını söyleyebiliriz. Yani bireyi eğitirsek sonucu toplumu eğitmeye gidecektir. Bireyi iyi tanıdığımızda eğitim noktasında işlevsellik artacaktır. Hedeflerin teorilerden pratiğe geçişi hızlanacaktır.

“Toplumun bireyleri, kendi kültürünün istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilemesi ve değiştirmesine "kültürleme" denir. İnsanın çocuk, genç ve yetişkin olarak kendi toplumuyla bütünleşmesi toplum içinde etkinlik kazanması ve yetişmesi sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinç dışı öğrenmeler bu süreç sonunda elde edilir. Kültürleme ailede, sokakta, işyerinde her türlü seremoni ve merasimde bilinçli ya da bilinç dışı, kendiliğinden oluşan ve bireysel olan öğrenmeleri de kapsar. Bu nedenle, eğitim "kasıtlı kültürleme süreci" olarak da tanımlanmaktadır. İnsanın yetişmesinde kasıtlı olarak yapılan kültürlemenin yanı sıra, yaşam içinde kendiliğinden oluşan öğrenmelerinde önemli rolü vardır (Fidan 2012, s. 4). Bu kültürleme hayatın her anında devam ettiği gibi okula da taşınmaktadır. Aynı şekilde okulda gerçekleşen bir kasıtlı kültürleme okul dışında da hayat bulacaktır. Okul-hayat arasındaki bu ilişki toplumun inşasını oluşturur.

Köy, bir milletin kültürel yapısının özünü barındıran hazinedir. Köylü eğitildikçe öz değerlerimizi gelecek kuşaklara daha berrak aktarılabilir. Köy-şehir dengesini kurmanın da yollarından biri olabilir. Köyü eğittikçe şehirler daha yaşanılabilir olacaktır. Köylü ile şehirli arasındaki eğitimsel uçurum azaldıkça şehirli

köyde yaşamayı düşünerek köye yatırım yapacaktır. Bu yatırım ekonomik olarak algılansa da aynı zamanda eğitiminde köye taşındığı bir duruma dönüşecektir. Sosyo-ekonomik yükseliş beraberinde köylü-şehirli ayrımını azaltacaktır. Şehirlerdeki özü köylü olan kenar mahalleler bir bunalımın ve sosyal çöküşün merkezi olmaktan çıkıp geleceğe umutla bakmamızı sağlayacak bir çekim merkezi halini alacaktır. Kenar mahalledeki okullar, öğretmenlerin çalışmak istemediği bir mekandan uzaklaşacak ve gerçek bir eğitim merkezine dönüşecektir. Bunun yolu da köylüyü köyde eğitimden mahrum etmemekten geçmektedir. Çünkü köylüyü köyde eğittiğinizde şehirlerin bir yarısı diğer yarısından eğitim anlamında ayrılmayacaktır. Kenar mahalledeki özü köylü, hayatı şehirli nesiller kendilerini bir buhranın içinde bulmayacaktır. Arslan (2003)'a göre günümüz Türk toplumu açısından, üzerinde acilen durulması gereken toplumsal bir sorun şekline dönüşmüş, birçok sorunun temelinde, kentleşme harcının çimentosu olan kırsalın göz ardı edilmesi yatmaktadır.

“Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlik yapmak, normal öğretim yapan bağımsız sınıflara göre daha zordur. Bu zorluk; birleştirilmiş sınıflı okulun yapısı, bulunduğu çevrenin koşulları, çevre halkının ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı, öğrencilerin eğitim öğretime hazır bulunuşluk düzeyleri ile öğretmenin yöneticilik ve öğreticilik görevinin yanı sıra yerel halkı aydınlatma, onların sorunlarının çözümünde önderlik etme gibi pek çok nedene bağlanabilir. Bu ve benzeri nedenler göz önünde bulundurulduğunda, birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarının gereksinimlerini karşılayacak öğretmenlerin hizmet öncesinde ve hizmet içinde yetiştirilmesi yaşamsal bir öneme sahiptir” (Bilir, 2008, s. 7).

Köyde öğrenci olmak, araştırmacı için geniş bir alan oluşturabilir. Doğal yaşamın merkezi olan köyler, üretim alanları olduğu için çocuklarda üretmeye aday olarak yetiştirilmektedir. Bu üreterek yaşama anlayışı, ciddi sorumluluklar ve zorlukları da beraberinde getirmektedir. Çocuk bu zorluklarla mücadeleyi ve sorumluluk duygusunu öğrenim sürecine yansıttığında başarı kaçınılmaz olmaktadır. Aile hayatındaki yaşam şartlarının ağırlığını ve yorgunluğunu okulda atan çocuk için sınıftaki sorumluluklar aşılması güç olmamaktadır. Ders çalışmak, sınıfta ve öğretmeniyle vakit geçirmek çocuk için eğlenceli bir duruma dönüşmektedir. Çünkü okuldan ayrıldıktan sonra sorumluluk daha fazla olmaktadır. Ancak şehirlerde doğup büyüyen/yaşayan çocukların önemli bir bölümü sorumluluk verilmeden yetişerek

okula başlamaktadır. Daha sonrasında sorumlulukları olan ve her istediğini her zaman yapamadığı, belirli kuralları olan bir düzenin içine girdiğinde öğrenci okulu sevememektedir. Ayrıca köydeki çocuk, ailedeki çocuk sayısı arttıkça kendini daha az değerli hissetmektedir. Kendini değerli hissetme duygusundan şehirdeki çocuğa göre mahrum yetişmektedir. Köydeki çocuk bu değeri okulunda ve sınıfında görmektedir. Dolayısıyla okula daha istekle gelmektedir. Çünkü okulda kendini daha değerli hissetmektedir. Bu durum da şehirdeki çocuğu okuldan uzaklaştırırken köydeki çocuğu okula yaklaştırmaktadır. Bu açılardan bakıldığında köyde öğrenci olmak bir avantaja dönüşmektedir.

Şehirdeki çocuk kendini aile içinde değerli hissederken kalabalık sınıflarda kendini değerli hissetmeyebilmektedir. Köydeki öğrenci, sınıf ve okul mevcudunun az olması öğrenci-öğretmen, öğrenci-okul etkileşimlerinin daha çok olmasına ortam hazırlamaktadır. Öğretmen, öğrenci sayısının az olması sebebiyle öğrencileriyle tek tek ilgilenebilmekte gelişimlerini daha yakından takip edebilmektedir. Öğrencinin bir problemi olduğunda okul ile bağında bir kopma yaşandığında çabucak fark edebilmektedir. Öğrenci kalabalıklar arasında kaybolmak yerine sınıfta varlığını her an hissedebilmektedir. Öğrencinin okul kültürüne, sınıf kültürüne ve öğretmene aidiyet duygusu beslemesi kolaylaşmaktadır. Kendisini okulun bileşenlerindeki önemli bir parça olarak algılamaktadır. Kendini yapboz parçası gibi görüp sürekli sorumluluk duygusuyla hareket edebilmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmada tipik bir köy yerleşiminin yaşam biçiminden, kültürel anlayışından hareketle çocuğun yaşam alanının ilkokuldaki eğitimine yansımaları, köyde çocuk ve öğrenci olmanın anlamı sosyolojik bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı; köy kültürünün ve bu kültürdeki yaşantıların öğrencilerin öğrenim hayatını nasıl etkilediğini derinlemesine incelemektir.

Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Köy kültürü içinde öğrenci olmanın eğitim-öğretim sürecine yansımaları nelerdir?

2. Köyde öğrenci olmak çocuk için ne ifade etmektedir?
3. Köyde öğrenci olmak veli/köy halkı için ne ifade etmektedir?
4. Köyde öğrenci olmak öğretmen için ne ifade etmektedir?
5. Köy kültürünün öğrenci üzerinde nasıl bir etkisi vardır?
6. Köy kültürünün okul kültürüne nasıl bir etkisi vardır?
7. Köy kültürünün sınıf kültürüne etkisi nedir?
8. Okul kültürünün öğrenci üzerinde nasıl bir etkisi olmaktadır?
9. Okul kültürünün köy kültürüne nasıl bir etkisi vardır?
10. Birleştirilmiş sınıfta verilen eğitimin köyde öğrenci olma durumuna nasıl bir etkisi vardır?

1.6. Araştırmanın Önemi

Araştırmada dışarıdan gözlemin ürünü değil bizzat köyün içinde köyü yaşayan bir öğretmenin perspektifinden izlenimler ve deneyimler yer almaktadır. Bu durum araştırmayı önemli kılan bir unsurdur.

Araştırma konusu, verileri ve ortaya koyduğu sonuçları itibariyle sınıf öğretmenliği alanında ülkemizde doyurucu bir örneği olmaması araştırmayı önemli kılmaktadır.

Araştırmacının ilkokul öğreniminin tamamını köy okulunda alması bizzat köy yaşamının içinde bulunması konu adına tespitlerin, verileri algılayışı ve yorumlayışı açısından önemli bulunmaktadır. Çocukları okusun diye köyünü terk edip şehre yerleşen bir ailenin çocuğu olan araştırmacının katkısı ve katılımı da araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Ülkemizde kırsal kesim araştırmalarında genellikle eğitim-kültür ve eğitim-çevre etkileşimine yeteri kadar değinilmediği görülmektedir (Taş, 2010). Araştırma bu boşluğu doldurması bakımından önem arz etmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE ALANYAZIN

Bu bölümde kavramlar üzerine odaklanılmıştır. Kültür, köy kültürü ve birleştirilmiş sınıf detaylandırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca alanyazındaki ilgili çalışmalar üç başlıkta verilmiştir.

2.1. Kültür Kavramı ve Öğeleri

“Kültür kavramı dilimizde uygarlık, medeniyet ve çağdaşlık yerine hatta kimi zaman da bu kavramların ilk adımı olarak kullanılsa da, andığımız kavramların hepsinin ortak noktası gelip insana dayanması, insandan neşet etmeleridir. İnsanın üretimi olan kültür, insanın karşısında karmaşık bir bütün, farklı taşlardan meydana gelmiş bir bina, hareket halinde büyük bir yapı gibi görünmekte, yoluna çıkan herkesi içine almaktadır” (Karşı, 2016, s. 39). Yoluna çıkan herkesi içine alan kültürün kavramsal anlamda dilimizde nasıl yer bulduğunu bilmek kavramı anlamamıza yardımcı olacaktır. Kültür ve medeniyet kavramları daha önce Türkçe’de kullanılmazken Osmanlı Devleti’nin batılılaşma döneminde dilimizle buluşmuştur. Ülkemizde ilk defa bu kavramları sosyolojik olarak ele alan ve tartışan Ziya Gökalp’tır. Kültür, dilimize Fransa ve Amerika dillerinden gelmiştir. Fransızca kültürün Türkçe karşılığı İrfan, Amerikan kültüründe karşılığı, medeniyettir. Fransızca kültürden kastedilen daha çok sosyologların manevi kültür dedikleri kültürdür (Arslanoğlu, 2000).

Kültür, taşıyıcısına göre, egemenlik alanına göre, çıkış, yaratılış kaynaklarına göre, görünüşüne, biçimine göre ve değişik kullanım alanlarına göre tanımlanabilir. Bu görelilikleri daha çoğaltmak, dahası değişkenleri kendi içinde bile sınıflamak olasıdır. Bu değişkenlerden, taşıyıcısına ve egemenlik alanına dayanarak, dört çeşit kültür kavramı oluşturulabilir:

1- Bireysel kültür; esasında bireysel kültür, bir yakıştırma sıfattır. Yani bir bireye, içinde bulunduğu toplumun üyelerince, karşılaştırma yöntemiyle yakıştıran bir kimliktir, o bireyin içinde bulunduğu, yaşamını sürdürdüğü toplumun niteliğiyle birlikte bir anlam taşır.

2- Yöresel (bölgesel) kültür; ulusal kültürün tabanını oluşturur.

3- Ulusal kültür; bir toplumda yemek, giyinmek, barınmak, eğlenmek gibigereksinmelerin elde edilmesinde kullanılan bilgi, inanç, teknik, davranış duyuş ve ifade biçimlerini içeren ve toplumun yapısını oluşturan kültüre, ulusal kültür denilmektedir.

4- Evrensel kültür; bilim, teknik, felsefe ve din gibi kültür öğelerini içeren bir topluma özgü olmayan, genel geçerlikli kültüre evrensel kültür denir (29.10.2017 turkcebilgi.com).

Kültür, insanın yaptığı ve yarattıklarıdır. Kültürü, maddi ve manevi olmak üzere iki ögeye ayırabiliriz. Maddi kültür; bir toplumun kullandığı kapkacak, giyim eşyaları, her türlü alet, teknik araçlar, makineler ve fabrikalardır. Bu daha çok Ziya Gökalp' in medeniyet kavramıyla ifade ettiği'dir. Manevi kültür ise bir toplumun en başta dili, edebiyatı, sanatı, bilimi, felsefesi, halk inançları ve halk kültürü, örf ve adetleri, ahlak kuralları, normları, düğün şekilleri, yemek yeme şekilleri gibi unsurlardır. Bu da Ziya Gökalp'in "hars" olarak ifade ettiği'dir. Bu iki kültür arasında da önemli ilişkiler mevcuttur (Arslanoğlu, 2000).

2.2. Köy Kültürü

Köy, milletlerin özünü yansıtan, geçmiş gelecek mukayesesi yapmak için canlı birer müze olarak keşfedilmeyi bekleyen doğal hayatın egemen olduğu nüfus olarak il, ilçe ve kasabalardan daha küçük yerleşim yeridir.

Köyler nüfus olarak şehirden çok daha az nüfusa sahip olması sebebiyle daha sakin bir hayatın olduğu yerlerdir. Nüfusun az olması köydeki herkesin birbirini tanımasını sağlamaktadır. Köydeki kişiler arasında genellikle birbiriyle akrabalık bağları bulunur. Bu da köy içinde bir güven ortamı sağlamaktadır. Bu güven ortamı köyün içinde bir huzuru beraberinde getirmektedir. Köylü tarım arazisindeki ürünlerinin kimsenin almayacağını bilerek yaşamaktadır. Aynı şekilde hayvanlarını sabah meraya bıraktığında hayvanlarına kimsenin zarar vermeyeceğini, tam tersi hayvanları koruyacaklarını bilmektedir.

Köyün iyi yanlarını anlamak için köylünün düşünceleri ve kentlinin köylüye bakışı önemlidir. Konu adına köylü içeriden gözlemin şehirli dışarıdan gözlemin temsilcisidir. Kurt, (2006) araştırmasında köy yaşamının, kentte yaşayan ve köyde yaşayanlara göre olumlu yönlerini saptamak amacıyla açık uçlu sorulan soru "Köyde yaşamayı tercih etseniz en çok hangi üç nedenden dolayı tercih ederdiniz?" biçimindedir. Aynı soru, köylerde, "Sizce, köyün, köy yaşamının olumlu, iyi yönleri nelerdir?" biçiminde sorulmuştur. Kentli katılımcıların da köylü katılımcıların da, köyün ve köy yaşamının olumlu yönleri arasında gördükleri özelliklerin başında temiz hava, su, yeşillik ve doğa gelmektedir. Stres ve telaştan uzak; gürültü, trafik ve kalabalıktan uzak, sakin, dinlendirici ortam da kentliler arasında köyün en önemli olumlu özelliklerinden biri olarak görünmektedir. Sakinlik serbestlik, doğal yaşam köylüler arasında köyün olumlu yönleri arasında görülmektedir. Taze sebze, meyve, doğal besinler, sağlık, daha uzun yaşama olasılığı kentlerde öne çıkarılan köy özelliklerinden biri olmaktadır. Köylülerin üçüncü sırada öne çıkardığı, köyün olumlu yönlerinden biri, geleneğe göreneğe uygun yaşamak, insanların yakınlığı, güven, yardımlaşma olmaktadır. Köyde daha ucuza geçinebilme, kendi yağıyla kavrulabilme gibi seçenekler de köylülerce köyün olumlu yönleri arasında dördüncü sırada gelmektedir. Tarımla, toprakla uğraşma, kendi ürettiğini yeme, üretici olma da kentlilerin, köyün olumlu özellikleri ve köyde yaşama tercihi için neden olarak gösterilmiştir

Köy kültürü genellikle içe kapalı sosyal mekanlardır. Bu içe kapalılık eğitim düzeyinin köy içinde düşük olmasıyla buluştuğunda birçok olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Kaplan'a (2010) göre kırsal kesimde liselerin köye uzak olması, çocukların derslerde başarılarının istenilen düzede olmaması ve ekonomik zorluklar gibi nedenlerle çocuklar ortaöğretim kurumlarına gönderilmemektedir. Öğrencilerin öğrenim sürecine yeteri kadar önem verilmemesi, çocuklar açısından da olumsuz etkiler doğurmaktadır. Başarısı takdir edilmeyen ve yeterli desteği görmeyen çocukların derse ilgisi azalmakta, bu da derslerdeki başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir. Köydeki eğitim seviyesinin düşüklüğü, öğrencilere yansımakta, okulda öğrenilen bilgilerin ve kazanılan davranışların okul dışında tekrarlanmaması, hedef davranışlara ulaşılmasını zorlaştırmaktadır.

“Kırsal alanlarda, ortaya konulan eğitim politikaları sonucunda sağlanan olumlu gelişmelere rağmen, kırsal ve kentsel nüfusun eğitim düzeyi ve kırsal alanda eğitim hizmetlerine erişimde cinsiyet eşitsizliği önemini korumaktadır” (Kaplan, 2010, s. 5). Kız çocukları köylerde okumak zorunda olmayan hatta kimi zaman kız çocuğunu okula gönderdiği için ailelerin baskı altına alındığı bilinmektedir. Küçük bir yerleşim yerinde olmanın en büyük olumsuzluklarından biri de çevrenin söylemlerini aşırı önemseme nedeniyle, gelişime ve değişime dönük kararlar alamamaktır. Köy insanı sürekli izlendiğini ve söylediklerinin bir anda herkesin dilinde olması sebebiyle adeta etrafındaki gizli bir kamerayla yaşamaktadır. Bu yaşam, birey ve aile için bir külfete dönüşmektedir.

Köyün olumlu yönlerini, bizzat köyde yaşayan insanların ifadeleri önemli olduğu gibi köyün olumsuz yönlerinin tespitinde de önemlidir. Köylünün göremediği olumsuzluklar için ise şehirlinin tespitleri önemlidir. Kurt’un (2006) araştırmasına göre köylerin olumsuz, kentliler ve köylüler tarafından en beğenilmeyen yönleri, köy yerleşmelerinin toplumsal ve ekonomik yapısı hakkında da bazı bilgiler sağlamaktadır. Kentlilere göre, köy yerleşmelerinin en beğenilmeyen özelliklerinin başında, köylerin, aşırı ölçüde küçük ve sakin olması, eğlence ve sosyal etkinliklerin neredeyse hiç olmaması gelmektedir. Ulaşım, altyapı ve susuzluk sorunu yanında temizliğin yeterince yapılamaması; bakımsızlık, hayvan beslenmesi ve kanalizasyon olmaması nedeniyle kötü kokunun yaygın olması; kente uzak olması, alışveriş olanağının olmaması da kentlilere köyün olumsuz özellik olarak belirttiği nedenlerin başında gelmektedir. Köylüler açısından ise, köyde, ağırlıklı olarak insan gücüne dayanan tarım işlerinin ağır ve yorucu olması, buna karşın gelir düzeyinin çok düşük olması ve özellikle belli bir ürün dalında uzmanlaşmanın olmadığı köylerde işin farklı alanlara dağılmış olması köyün en olumsuz yönleri arasında görülmektedir. Köyün, toz toprak ve çamur içinde olması, kirliliğin yaygın olması, ulaşım ve diğer altyapı hizmetlerinin yetersiz olması da kentliler gibi köylülerin de ilk sıralarda gördükleri köyün olumsuz özellikleri arasındadır.

2.3. Köylerde Eğitim-Öğretim

Köyler birbirine benzerler. Ancak köylerin de kendi içinde farklılıkları vardır. Yemek kültürü, adetler, eğitim seviyesi, çocuğa bakış açısı, geçim kaynakları gibi pek çok konuda benzerliklerin olduğu gibi farklılıklar da görülebilmektedir. Köylerdeki eğitim; aile, öğretmen, okul gibi değişkenlerin üzerine düşen sorumlulukları yerine getirip getirmemesiyle doğrudan ilişkilidir. Sorumluluk sahiplerinin oluşturduğu eğitim iklimi olumluysa köydeki eğitim-öğretimin olumlu yanları da bu doğrultuda artacaktır. Eğitim-öğretim iklimini kişilerin dışında bazı köy yaşantıları da etkilemektedir. Köydeki çocuklar zamanlarını doğa ile iç içe geçirmektedir. Bir çocuk bitkinin nasıl yetiştiğini, besinlerin nasıl bir süreç sonrasında hazırlandığını, hayvanların bizim hayatımızda nasıl bir fonksiyonunun olduğunu gözlemleyebilmektedir. Büyüksahin'e (2013) göre köyler; öğrencinin rahatlıkla yaparak yaşayarak öğrenebileceği bilimsel bilgi ve olaylarla karşılaşma olanağı sağlayan yaşam alanıdır. Köyde yaşayan çocuklar bitki ve hayvanların tüm yaşam evrelerini gözlemleme şansına sahiptir. Aynı şekilde ışık ve görüntü kirliliğinin olmamasının da gökyüzü ve canlılığa ilişkin daha fazla gözlem yapabilme olanaklarını arttırdığı düşünülmektedir. Taş'a (2010) göre ise kırsal kesimde doğayla iç içe olan çocuklar ilk elden veriye ulaşma ve yaparak-yaşayarak öğrenme imkânına sahiptirler. Dolayısıyla kavramları daha kolay somutlaştırma ve yaşantılarıyla ilişkilendirme olanağına sahiptirler.

Öğrenme ortamları, öğrenenlerin düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirici nitelikte düzenlendiğinde, öğrenciler bilgiyi ezberlemek yerine zihinsel olarak anlamlandırarak bilgiyi içselleştirir ve kalıcı bilgi edinirler. Öğrenciden istenilen, basmakalıp bilgiler değildir. Öğrenciden istenilen gerçek yaşamlarına uygun özgün çalışmalar yapabilmeleri ve yaşamlarının her alanında etkin problem çözen bireyler olabilmeleridir (Demirel, 2011). Problem çözen bireyler olabilmeleri için yaşanan ortamın da bu duruma elverişli olması gerekir. Genelde köylerde çocukların büyüklerine karşı konuşması, bir konuyu tartışması geleneği olmadığı ve çocukların "aklının her şeye ermeyeceği" düşüncesinin hâkim olduğu görülmektedir

(Taş, 2010). Böyle bir ortamda süregelen eğitim de hem okul kültürüne hem sınıf kültürüne hem de çocuğun bireysel gelişimine olumsuz yansımaktadır.

Kırsal kesimin sosyal ve ekonomik kaynaklarının sınırlı olduğu yadsınamaz birgerçektir. Bu kaynakların farklı şekillerde bezediği farklı aile çevrelerinden gelen çocuklar, ait oldukları yerel çevrenin tüm özelliklerini sınıf ortamlarına aktarmaktadır. Sosyal kaynakların sınırlı oluşuna verilebilecek güzel bir örnek, genellikle kırsal kesimde değerler ve kültür eğitiminin yerel halk tarafından verilmesi ve bu eğitimin “korku” ve “haksız eleştiri” üzerine kurgulanıyor olmasıdır. Aynı zamanda ekonomik açıdan karşılaşılan bir başka sorunda “Aile işçisi” gözüyle bakılan bu öğrencilerin, zorunlu eğitimi tamamlamalarından sonra, “Okuyup da ne olacak?” anlayışı ile okula gönderilmemeleridir (Ece, 2012 s. 37).

Köylerin kendi doğasından kaynaklanan, kültürel, coğrafi, ekonomik ve sosyal yetersizlikleri öğretmenlerin eğitim sistemi içerisinde aktif rol almaları, kendilerini sadece çocukların eğitimine odaklamaları gibi sebepler eğitimin kalitesi üzerinde etkili olmaktadır. Kentlerdeki yaşam standartları ile köydeki standartlar arasında farklılıklar vardır. Bu farklılıklar çoğu zaman öğretmenlerin karşısına olumsuzluk ya da problem olarak çıkmaktadır. Örneğin bir köy okulunun ısıtma sistemi genellikle sobadır. Sobanın yarattığı kirlilik, tehlike, yanmaması, eşit ısıtma sağlayamaması gibi birçok problem vardır. Bu problem sadece okulla da sınırlı değildir. Öğretmenlerin görev yerlerinde kalabilecekleri bir yer olmaması ilçe veya şehir merkezine gidiş-geliş yapmalarına sebep olmaktadır. Bu durumda zaman kaybı ve ulaşım sorunlarını beraberinde getirmektedir. Bütün bunlar düşünüldüğünde öğretmenler kırsal kesimde olmaktan dolayı oldukça sorun yaşamakta ve bu sorunlar eğitim-öğretim sürecine yansımaktadır. Doğal olarak da hem öğretmene kişisel boyutta, hem öğrenciye hem de eğitime negatif bir hava vermektedir. Bütün bunların toplamında eğitim sistemi etkilenmekte ve eğitimin kalitesi ve niteliği düşmektedir (Palavan ve Donuk, 2016).

Köyde bir öğrencinin kendisini geliştirebileceği alanlar neredeyse yoktur. Kendine ait ders çalışabileceği alan genellikle bulunmamaktadır. Aile bireyinin sayısının fazla olması ve ısınma problemi aileye bir veya birkaç odada yaşam alanı

sunmaktadır. Ders çalışacağı ortam olmadığında çocukların başka bir ortama geçme şansları bulunmamaktadır. Kütüphane veya benzeri yerlerin olmaması öğrenciler için ciddi sorunlar doğurmaktadır. Araştırma yapacağı alan neredeyse yoktur. Kitap ulaşım sıkıntısı, internet ağı ile ilgili sıkıntılar öğrencilerin kendilerini geliştirmelerinin önünde bir engel oluşturmaktadır. Güneş'in (2013) de dediği gibi özellikle köy gibi coğrafi koşulların olumsuz etkisi altında kalan yerleşim yerleri düşünüldüğünde, halk kütüphaneleri de bulunmadığından öğrencilerin kitaplara ulaşmalarında güçlükler yaşanmaktadır.

2.4.Bir Köy Gerçeği: “Birleştirilmiş Sınıf ”

“Birleştirilmiş sınıf, farklı yaş ve seviye gruplarından öğrencilerin bir araya getirilerek tek derslikte bir öğretmen tarafından eğitim öğretimin gerçekleştirilmesidir” (Yıldız, 2011, s. 9). Köksal'a (2005) göre, mevcut ilköğretim okullarının yaklaşık olarak yarısı birleştirilmiş sınıflı ilkokullardır. Ancak, bu okullarda görev yapan öğretmen ve okuyan öğrenci sayıları, bağımsız sınıflarda görev yapan öğretmenlerle, okuyan öğrenci sayılarının yaklaşık yüzde onudur. Türkiye'nin sosyal, ekonomik ve coğrafi koşulları birleştirilmiş sınıflar uygulamasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin tüm illerinde birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullar vardır. Bu uygulama sadece ülkemizle sınırlı değildir. Gelişmiş ülkeler de birleştirilmiş sınıf veya benzeri uygulamalar yapmaktadır. AB ülkelerinin hemen hepsinde, ABD'de, Japonya ve Kanada gibi pek çok ülkede de birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılmaktadır (Köksal, 2005).

Birleştirilmiş sınıf devletlerin ekonomisi açısından bakıldığında bazı açılardan tasarruf sağlarken bazı açılardan ise bir yüke dönüşmektedir. Örneğin bir ilkokulda dört sınıf öğretmeni ve bir anasınıfı öğretmeni çalışması gereken bir köyü iki veya üç öğretmenle eğitim-öğretimini sağlayabilmektedir. Ayrıca beş derslikli bir okul yerine iki veya üç derslikli okullarla da eğitim-öğretime devam edilebilmektedir. Bu durum ekonomik tasarruflar sağlamaktadır. Birleştirilmiş sınıflarda eğitim küçük köylerde bile öğretmen ve çalışan sağlanması gibi zorunluluklar getirmektedir. 15 haneli mezralarda bulunan okullarda bile ısınma, araç-gereç ve temizliğinden sorumlu bir kişi sağlanması gerekmektedir. Bu

durumdaki köylerde veya mezralarda eğitim alan öğrenci sayısı ise bazı yörelerde 10-11 kişiyle sürdürülmektedir. Öğrenci başına düşen maliyet artmaktadır. Farklı bir yöntem bulunmaması bu açıdan devlete maliyetli olmaktadır.

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının öğrenciler açısından bazı olumlu yanları vardır. Birleştirilmiş sınıfta öğrenim gören öğrenci, genellikle çalışmalarını sınıf içinde de bireysel yapmaktadır. Bu durum çocuğun kendini tanıması, yapabileceklerinin farkına varması, araştırma yapmaya sevk etmesi, çalışma disiplini kazanması gibi pek çok faydası bulunmaktadır. Sadece bireysel çalışma değil aynı seviyede birden fazla öğrenci mevcut olduğunda seviye kümeleri uygulaması da yapılabilmektedir. Bu durumun öğrencilere akranlarından öğrenme, birlikte çalışma, iş birliği duygusu gibi katkıları bulunmaktadır. Rekabet duygusuyla eğitim yerine, birlik ve beraberlik duygusu içinde eğitim gelişmektedir.

Birleştirilmiş sınıflarda eğitimin yeterli donanıma sahip olduğunda (bina, araç-gereç, öğretmen, öğrenci, veli) olumlu yanları olabilmektedir. Yeterli donanım sağlandığında olumsuzluklar tamamen ortadan kalkmasa da minimum düzeye indirilebilmektedir. Birleştirilmiş sınıflı okulların çeşitli olumsuz yanları bulunmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı okullarda farklı eğitime tabi tutulan öğrencilerin aynı sınıfta bulunması öğrencilerin dikkatini dağıtmaktadır. Örneğin birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin aynı sınıfta olduğu birleştirilmiş sınıfta birinci sınıfla ders yapılırken ikinci sınıf öğrencilerinin dikkati, ikinci sınıf öğrencileriyle ders yapılırken birinci sınıf öğrencilerinin dikkati dağılmaktadır. İkinci sınıf öğrencilerine sessiz okumalar yaptırmak, bir metni kendisinin anlamasını beklemek güçleşmektedir. Çünkü sınıfta okumaya odaklanmak için sağlanması gereken ortam, uzun vadede sağlanamamaktadır.

Birleştirilmiş sınıflı köy ilkokullarının çeşitli alanlarda sorunları bulunmaktadır. Bazı köylerde öğrenciler tarımda çalışmakta, okula yeterince devam edememekte, veliler eğitime beklenen desteği sağlayamamakta ve çocuklar kalem, defter, kitap gibi temel araçlardan bile yoksun bulunmaktadır (Çınar, 2004). Köy okullarına has bu sorunlar, şartlar sadece öğrenci ve veli için değil, öğretmen için de geçerlidir. Çünkü köyün sosyal, kültürel, ekonomik, ulaşım ve değerler bakımından

farklılıklar göstermesi birleştirilmiş sınıf öğretmeninin de görev ve yaşayışını zorlaştırmaktadır. Şartların zor olması birleştirilmiş sınıf öğretmeninin, eğitim öğretim süreci içerisindeki etkililiğini ve verimliliğini düşürmektedir. Ancak birleştirilmiş sınıf öğretmeni, birleştirilmiş sınıf uygulamasının beraberinde getirmiş olduğu sorunlarla baş edebilmek zorundadır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması bir sistemdir. Bu sistem okul, aile, öğrenci, öğretmen, eğitim, öğretim, ulaşım, doğal şartlar, barınma, köy ve bürokrasi olgularından oluşmaktadır. Bu olguların sonucu olarak ortaya çıkan sorunlardan en çok, birleştirilmiş sınıf uygulamasını devam ettiren öğretmen etkilenmektedir. Sorundan en çok etkilenmesine rağmen yine en büyük sorun çözücü de birleştirilmiş sınıf öğretmenidir. Okulun tüm işlerinin organize edilmesinden, denetim ve takip işlerinden birinci derecede sorumlu kişidir (Sidekli, Coşkun ve Aydın, 2015). Yukarıda belirtilen durumlar birleştirilmiş sınıflarda eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir.

2.5. Alanyazındaki İlgili Çalışmalar

İlgili çalışmalar bölümü üç alt başlıkta gruplanmıştır. Etnografik çalışma yönünden, köy-kent karşılaştırması açısından, köydeki öğretmen veya köydeki öğrencinin araştırıldığı çalışmalar olmak üzere bölümlere ayrılmıştır.

2.5.1. Etnografik Temelli Çalışmalar

Eğitim bir bütündür ve eğitim süreçleri birbirini etkilemektedir. Bir köyde anasınıfı olması veya olmaması ilkökul eğitiminin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Ayrıca köyde anasınıfının olması ilerleyen eğitim sürecini, çocuğun hayata bakışını, okula karşı olumlu benlik tutumu gibi konularda çocuğa kazanımlarının olduğu bilinen bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında Taş'ın (2010) "Etnografik Bakış Açısıyla Kırsal Kesimde Okulöncesi Fen Eğitimine Yönelik Bir durum Çalışması" adlı tezi kırsal kesimde fen öğretimi temelinden köyün kültürüne ve eğitim sürecine bakışımızı geliştirmektedir. Tezin amacı kırsal kesimde okulöncesi dönemde sunulan fen eğitiminin niteliğini kırsal çevre ve kültür bağlamında betimlemektir.

Negis Işık'ın (2010) “Başarılı Bir ilköğretim Okulunda Örgüt Kültürü: Etnografik Bir Durum Çalışması”nda başarılı bir okulun kültürünün derinlemesine betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma, tek bir okulla sınırlandırılmış olması açısından durum çalışması, okulun betimlenmesinde kültürel bir içerik açısından da etnografik bir çalışmadır. Araştırma sonucunda, okul başarısında okul kaynaklı değişkenlerden daha çok öğrenci ile ilgili değişkenlerin ve okulda yapılan sınava yönelik çalışmaların önemli rol oynadığı görülmüştür.

Özoğlu ve Turan'ın (2015) “Okul Kültürünün Sembolik Açıdan Çözümlemesi: Etnografik Bir Çalışma”sında amaç, bir okul kültürü içinde yaşayan bireylerin, eylemlerini ortaya koyarken yorumladıkları sembol ve anlamları incelemektir. Sembollerin çözümlemesi sonucu, okul kültürüne yönelik beş kategori elde edilmiştir. Bu kategoriler; “başarı bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişmesidir; biz bir aileyiz; okul müdürü değişimin başlatıcısı ve yöneticisidir, birey kontrol ve disipline edilmelidir; çatışmanın kaynağı güç ve farklılıklardır” şeklinde belirlenmiştir.

Bilgili'nin (2016) “İnönü Üniversitesinde Öğrenci Olmak: Etnografik Bir Araştırma” adlı çalışmasında amaç İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kişisel, akademik ve sosyal alandaki deneyimlerini incelemek, yabancı olma durumunun öğrenciler üzerindeki etkisini keşfetmektir. Araştırmaya sekiz yabancı uyruklu öğrenci (dört kadın ve dört erkek) ve beş öğretim elemanı katılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, yabancı uyruklu öğrencilerin, giyim tarzı, beden hareketleri, günlük aktiviteler ve kullandıkları isimler gibi konularda Türkiye'de birçok farklılıklarla karşılaştıkları görülmüştür. Kültürel farklılıklara alışmanın, yeni bir ülke yaşamına uyum sağlama sürecinin bir parçası olduğu belirlenmiştir.

2.5.2. Köy-Kent Temelli Çalışmalar

İnce'nin (2012) tezinde kırsal bölgelerde ve şehir merkezinde öğrenim gören öğrencilerin dönüşüm geometrisi anlama düzeyleri ve iki boyutlu geometride uzamsal görselleştirme yeteneklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Dönüşüm

geometrisi anlama düzeyleri ve iki boyutlu geometride uzamsal görselleştirme testinden aldıkları puanlar açısından şehir merkezinde öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı bir fark elde edilmiştir.

Köyde veya şehirde yaşasın kitap okumak her öğrencinin vazgeçilmezleri arasında yer almalıdır. Köyde öğrenci olma kitaba ulaşma veya nitelikli kitaba ulaşma adına neler kazandırdığı veya kaybettirdiği de köyde öğrenci olmayı doğrudan etkileyecektir. Bu anlayışla Güneş'in (2013) "Türkiye'de Köy İlköğretim Okul Kütüphaneleri ve Okuma Alışkanlığı: Kastamonu İli Örneği" adlı tezi köyde öğrenci olmanın ne demek olduğuna dair bilgiler ifade edilmiştir. Özellikle, köylerde bulunan ilköğretim okulları ele alındığında ve bu okullarda eğitim gören öğrencilerin yaşam koşulları, şehirlerde öğrenim gören öğrencilere göre, birçok olaktan yoksun olmaları gibi koşullar düşünüldüğünde; köy ve kırsal yörelerde bulunan okul kütüphanelerinin görev ve sorumluluklarını, mümkün olan en etkin biçimde yerine getirmesi gerekliliğinin önemi göz ardı edilemez. Bu sebeple çalışmada, köylerde bulunan ilköğretim okullarında yer alan okul kütüphanelerinin, öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmesi ve her anlamda okuryazar kılma konularında nasıl destek olabileceği ve bu bağlamda hangi programların geliştirilebileceği konusu araştırılmak istenmiştir.

Özdirek'in (2011) "Kent ve Kır Arasındaki Değişen İlişkiler: Kırsal Alanlarda yeni kırsallığın Gözlemlenen Özellikleri" adlı çalışmasında kır ve kent arasındaki farkın giderek azaldığı ifade edilmiştir. Tezde yeni kırsallık yaklaşımı ana teori olarak ele alınmıştır. Bu yaklaşım kırsal alanların yeni özelliklerini açıklamaya çalışarak daha önce göz ardı edilmiş veya yeterli önem verilmemiş olan kırsal meydana gelen değişimlere ilgiyi yöneltmiştir. Kır-kent arasında artan ilişkilerden hareketle, kırsal değişen özelliklere dikkat çekilmiştir. Araştırma köyde öğrenci olmak ile şehirde öğrenci olmak durumu arasındaki farkında azalıp azalmadığı üzerine fikir vermesi ve araştırılan konuya bakış açısını artırması bakımından literatüre alınmıştır.

Çakmak'ın (2005) doktora tezi anasınıfına devam eden altı yaş köy ve kent çocuklarının yaratıcılıkları arasında farklılık olup olmadığının incelenmesi ve çeşitli

değişkenlerin çocukların yaratıcılıklarında farklılık yaratıp yaratmadığının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda köy çocukları ile kent çocukları arasında yaratıcılığın akılcılık, orijinallik, başlıkların soyutluluğu, zenginleştirme, yaratıcı kuvvetler listesi ve yaratıcılık indeksi açısından anlamlı farklılıklar olduğu ifade edilmiştir. Araştırma köyde geniş ailede büyüyen çocukla çekirdek ailede büyüyen çocukları karşılaştırmaktadır. Aynı zamanda köy-kent açısından da konuyu ele almaktadır. Ayrıca araştırmada çocuk sayısının az veya çok olan ailelerin çocuklarının da yaşamına olumlu/olumsuz yansımaları olduğunu ifade etmektedir. Yaratıcılık düzeyinde köyde veya şehirde olmanın neler kazandırıp neler kaybettiirdiği de çalışmada mevcuttur.

Köydeki anne-baba tutumu ile şehirdeki anne-baba tutumu arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Bu fark “köyde öğrenci olmak” temelinden konuya yaklaşıldığında eğitim hayatına kuşkusuz etkisi olacaktır. Özyürek 'in (2004) “Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne- Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi” adlı çalışmada amaç kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan beş-altı yaş grubu çocuğa sahip anne babaların, çocuklarına karşı tutumlarının yerleşim birimi ve demografik özelliklere göre oluşan farklılıklar incelenmiştir. Kırsal bölgedeki anne ve babaların kentsel bölgedeki anne babalara göre daha koruyucu ve daha katı/sert tutum benimsedikleri belirlenmiştir. Ayrıca, anne-babaların eğitim düzeyi yükseldikçe çocuklarına karşı demokratik tutumlarının arttığı, aşırı koruyuculuk ve sert/katı disiplin tutumlarının azaldığı belirlenmiştir. Genel olarak kırdaki ve kentte yaşayan annelerin babalara göre daha demokratik tutuma sahip oldukları ifade edilmiştir.

Yavaş'ın (2007) “Kırsal Alanda ve Kent Merkezinde Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumu” adlı çalışmasının amacı; Elazığ ili kırsal alanında ve kent merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin iş doyumunu düzeylerini belirlemek ve karşılaştırmaktır. Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara göre, kent merkezindeki ve kırsal alandaki ilköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenleri meslekleriyle ilgili orta seviyede iş doyumuna sahiptirler. En yüksek iş doyumunu sağlanan boyut (kırsal alan), “birlikte çalışılan kimseler”

iken, en doyumsuz oldukları (kent merkezi) boyut “ödülleri” dir. Bulgular çalıştığı yer açısından değerlendirildiğinde, kırsal alanda görevi yapan sınıf öğretmenlerinin iş doyumu düzeylerinin kent merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerine göre iş doyumu düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Köyde veya kırsalda görev yapan öğretmenin birçok zorlukla karşılaşmasına rağmen iş doyumunun fazla olması da köyde öğretmen olmanın bir avantajı olarak görülebilir.

2.5.3. Köy İlkokulu-Öğrenci-Öğretmen Temelli Çalışmalar

Yıldız’ın (2011) “Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Çalıştıkları Yerin Kültürü İle Etkileşiminin Değerlendirilmesi” çalışmasını hem kültür analizi olması yönünden hem de birleştirilmiş sınıfların köylerde bulunması yönünden önemlidir. Araştırmaya göre her bölgenin kendine özgü kültür etkinlikleri olduğu, öğretmenler bulundukları yerlerdeki kültür faaliyetlerinin içinde bulunmaya çalıştıklarını, çalıştıkları yerleri kültürü ile etkileşim içinde bulundukları, öğretmenlerin hayatlarında ve davranışlarında olumlu-olumsuz değişiklikler oluşturduğu, köyün sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını bilmenin eğitim-öğretim etkinliklerini düzenlemede etkili olduğu, öğretmenin kültür ile etkileşimlerin okul-aile işbirliği üzerinde olumlu etkiler yarattığını ancak az da olumsuz yanlarının da olduğu, yeniliklere uyum sağlamada ve kendilerini geliştirmede öğretmen etkisinin olduğu ancak bazı durumlar için olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Gülde’ın (2007) “Köy İlkokullarında Yönetim ve Sorunları” adlı tezi köy ilkokunda öğrenci olmak konusuyla ilintilidir. Köy ilkokullarında oluşan bir yönetim sorununun köyde öğrenci olmaya da olumsuz olarak yansıtacağı gerçeğinden hareketle literatüre alındı. Araştırma 65 köy okulunun müdürü üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya göre; köy ilköğretim okullarında köylerin şehir merkezlerine uzak ve tarifeli araç sayısının yetersiz olmasından kaynaklanan ulaşım sorunu vardır.Köy ilköğretim okullarında eğitim araç gereç eksiklikleri, yeterli ölçüde eğitim odalarının bulunmaması, çok amaçlı salon ve anasınıfı uygulaması için yeterli fiziki mekânın olmamasından kaynaklanan sorunlar vardır.Köy ilköğretim okullarında, öğrenciler için yeterli sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenememesi, öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin yeterince karşılanamaması büyük ölçekli bir

sorundur. Köy ilköğretim okullarında, idari işlerde okul müdürüne yardımcı memur ve yardımcı hizmetli sayısı oldukça yetersizdir. Köy ilköğretim okullarında, öğrenci velilerinin okul veli toplantılarına ve okul aile birliği çalışmalarına katılmada isteksiz olmaları büyük ölçekli bir sorundur. Köy ilköğretim okullarında velilerin ve köy yönetiminin okula maddi katkıları orta düzeyde gerçekleşmesinden dolayı okulun kırtasiye giderleri, bakım onarım giderleri, ücretli hizmetli personel maaşları vb. temel harcamaların karşılanmasında büyük ölçüde sorun yaşanmaktadır.

Bayındır'ın (2007) Bir Köy İlköğretim Okulundaki Öğretmenlerin Kişisel Vizyonları” adlı tez çalışmasında bir köy ilköğretim okulundaki öğretmenlerin kişisel vizyonları incelenmiş ve okul ortamının öğretmenlerin kişisel vizyonları üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırma mevcut köy okulu ortamının öğretmenlerin vizyonlarını gerçekleştirmesini destekleyici ortam sağlamadığını göstermiştir. Bu durum köyde verilen eğitimi etkileyecek bir veridir. Köyde öğrenci olma durumuna da yansımaları kaçınılmaz olacaktır.

Büyükşahin'in (2013) çalışması ilköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin yaşadıkları çevrede sürekli karşılaştıkları bilimsel olgu ve olayların ne derecede farkında olduklarının tespitini amaçlamıştır. Araştırma kır-kent öğrencilerini fen bilimlerinin bir konusu üzerinden karşılaştırmıştır. Kırsal kesimde daha fazla gözlem şansı bulunan öğrencilerin günlük yaşamda karşılaştıkları fen kavramlarına karşı farkında olma düzeylerinin kentsel kesimde yaşayan öğrencilere göre daha fazla olması beklenirken araştırma sonuçlarına göre kentsel kesimde yaşayan öğrencilerin bilimsel olgu ve olayların kırsal kesimde yaşayan öğrencilere göre daha fazla farkında oldukları tespit edilmiştir. Köyde öğrenci olmak bu konu üzerinden bakıldığında dezavantajdır denilebilir.

Köyde öğrenci olmak, köyde öğretmen olmakla son derece ilişkili bir durumdur. Öğretmenin köyde başarılı olması, okul kültürüne veya köy kültürüne adapte olması oldukça önemlidir. Öğretmenin yaşadığı sorunlar öğrenciyi de eğitim kalitesini de etkileyecektir. Bu sebeple Sidekli vd.'nin (2015) “Köyde Öğretmen Olmak: Birleştirilmiş Sınıf” adlı çalışması köyün gerçekleriyle yüzleşmemiz adına önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, birleştirilmiş sınıflı köy okulunda görev

yapan sınıf öğretmenin yaşadığı sorunları ve çözümleri belirlemektir. Araştırma 2011-2012 eğitim öğretim yılında Adıyaman Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir merkez köy ilkokulunda görev yapan bir sınıf öğretmenin deneyim ve yaşantıları üzerine yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda öğretmenin eğitim öğretim faaliyetlerini sağlıklı yürütmekte problemler yaşadığı bunun temel nedeninin ise lisans programında sadece iki saat teorik olan “Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim” dersi almasının yeterli olmadığını belirtmiştir. Ayrıca araştırmada öğretmen adaylarının lisans öğrenimi sırasında öğretmenlik uygulaması derslerini bulunduğu şehir merkezinde yapmış olması onları köy öğretmeni olma gerçeğine hazırlamadığını bu nedenle köylere atandıklarında köy ortamına uyum sağlayamadıkları da belirlenmiştir.

Garan’ın (2005) çalışmasında kırsal kesimdeki sınıf öğretmenlerinin matematik öğretiminde karşılaştıkları sorunlar üzerine odaklanılmıştır. Çalışma kırsal alanların olumlu ve olumsuz yanlarını açıklamıştır. Kırsal kesimdeki öğrenci, öğretmen ve veli profiline dair bilgiler paylaşmıştır. Bu çalışmanın Türkiye’deki mevcut ve yapılacak araştırmaları kırsal eğitim başlığı altında toplayarak, kırsal eğitime yönelik literatür oluşturma çabasının bir ürünü olduğu ifade edilmiştir.

Bilir’in (2008) “Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlköğretim Okullarında Öğretmen ve Öğretim Gerçeği” adlı çalışmanın temel amacı birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarındaki öğretim ve öğretmen gerçeğini incelemektir. Pek çok kırsal alan eğitimcileri için, birleştirilmiş sınıflarda öğretim, bir bölgedeki ekonomik ve coğrafi şartların gerektirdiği bir zorlama olarak düşünüldüğü belirtilmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda öğrenme ve öğretmenin durum ve koşulları öğrencinin başarısını etkilemektedir. Birleştirilmiş sınıflarda öğretim stratejilerinin başarısı, bireysel ve grup temelli öğrenmeye verilecek desteğe ve yeterli öğrenme materyallerinin sunulmasına bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Birleştirilmiş sınıflar normal sınıflardan farklı olduğu için öğretmen eğitiminde bu konunun uygulamayla bağlantılı olarak ele alınıp işlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Birleştirilmiş sınıfları bulunan okullardaki öğretmenlerin destek hizmetler ve donanım bakımından daha fazla desteklenmesi gerektiği de ifade edilmiştir.

BÖLÜM III

Bu bölümde araştırma deseni, katılımcılar ve veri toplama araçları üzerinde durulmuştur. Ayrıca araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için alınan önlemler belirtilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmada tipik bir köy yerleşiminin yaşam biçiminden, kültürel anlayışından hareketle çocuğun yaşam alanının ilkokuldaki eğitimine yansısı, köyde çocuk ve öğrenci olmanın anlamı sosyolojik bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı; köy kültürünün ve bu kültürdeki yaşantıların öğrencilerin öğrenim hayatını nasıl etkilediğini derinlemesine incelemektir. Ayrıca öğrenim hayatının daha başında olan ilkokul öğrencilerinden yola çıkarak konunun temelinden nasıl şekillendiğinin daha iyi anlaşılacağı düşünülmüş, köy yaşantısının kültürel yapısı ele alınarak köy hayatı hakkında bir bakışın da ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu bölümde araştırma deseni, katılımcılar, veri toplama araçları verilerin toplanma süreci ve analizi, geçerlilik ve güvenilirlik, araştırmada alınan etik önlemler ve araştırmacının rolü üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden etnografik araştırma deseni tercih edilmiştir. Bu tercihin sebebi, köyün kültürel yapısının analizi yapılarak öğrenim hayatına yansımalarını daha derinlemesine inceleyip anlamaktır. Başka bir deyişle çocukların hayat/öğrenim sürecinin köy kültürü içerisinde incelenmesi ve bu bağlamda içinde bulunan insanlar tarafından ortaya konulan düşünce ve davranışların anlamlandırılması veya yorumlanmasına odaklanıldığı için etnografik desen tercih edilmiştir.

Birçok kavramı içinde barındırarak bir şemsiye kavram olan nitel araştırmayı, gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlayabiliriz. Nitel araştırma sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). “Nitel araştırmanın kapsamlı bir tanımını yapmak güç ise de, bir takım temel özelliklerinden bahsetmek mümkündür. Nitekim bu özellikler nitel araştırmanın kısa bir tanıma göre daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Alanyazında bu özellikler bazen farklı başlıklar altında ele alınmakla birlikte, nitel araştırmanın karşımıza çıkan 7 özelliği vardır:

1. Doğal ortama duyarlılık
2. Araştırmanın katılımcı rolü
3. Bütüncül Yaklaşım
4. Algıların Ortaya Konması
5. Araştırma Deseninde Esneklik
6. Tümevarımcı Analiz
7. Nitel veri” (Yıldırım ve Şimşek, 2013 s. 47).

“Etnografya, hedef bir sosyal grubu oluşturan bireylerin günlük hayatlarını düzenleyen yol-yordamlarını grup üyelerinin (kültürel üyelerin) kendi bakış açısından ele alan bir sosyal araştırma geleneğidir; kültüre bir bütün olarak yaklaşan kültürel bir analizdir. Etnografya, kültürel üyelerin anlamlarını yakalayabilmek adına belli prosedürleri takip eder, bu prosedürlerden bazıları bir birey olarak etnografin yerel insanlar tarafından nasıl algılandığıyla ve kendi kültürel eğilimlerini kontrol edebilmesiyle ilgilidir. Etnografya, sadece bir araştırma yöntemi değil, aynı zamanda insanlığın toplumsal hayatını kavramaya yönelik farklı bir anlayış getiren disiplindir. Bu farklılığın merkezinde anlamın doğası ve insanlar tarafından nasıl hayata geçirildiği yer almaktadır. Anlam karşılıklı etkileşimler bağlamında hayat bulur ve adına kültür dediğimiz olgu aslında “bir anlam ağıdır”; bu nedenle etnografya, Geertz’in tanımlamasıyla, insanlar arası etkileşimde örülen anlamlara inebilen “yoğun tasvirler” sunma sanatıdır” (Akt. Yahşi, 2016, s. 203).

Etnografya, araştırılan kültürü orada bulunan kişilerin veya toplumun bakış açılarıyla anlamaya çalışır. Katılımcıların neler düşündükleri, kullandıkları materyaller, inançlar ve eylemleri etnografyanın temel konularını oluşturur (Hatch,

2002). “Doğası gereği kültür muğlaktır ve standardize edilmiş veri araçları ile ölçülemez. Gözlenir, yaşanır, hissedilir. Bu nedenle kültür analizi yaklaşımı ile araştırma yapan bir araştırmacının çalıştığı kültürü ve bu kültürün birey ya da gruplar üzerindeki etkilerini ayrıntılı ve derinlemesine anlayabilmesi için alanda uzun zaman kalması ve yoğun bir veri toplama süreci içine girmesi gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2013 s. 77).

Negis Işık’a (2010) göre etnografya, antropologlar tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Kültürel antropolojiden alınan etnografya teknikleri eğitim araştırmacılarının da kültüre ilişkin kaynaklardan veri toplamasına imkan sağlamıştır.

3.2. Katılımcılar

Katılımcılar; bir köy ilkokulunda öğrenim gören/ görmüş öğrenciler, köy ilkokulunda halen görev yapan öğretmenler, okul çalışanları ve köy halkından oluşmaktadır. Katılımcılar alt başlıklarda detaylandırılmıştır. Katılımcıların detaylandırıldığı bölümlerde kullanılan isim kişilerin gerçek ismi yerine takma ismi ile tanıtılmıştır.

3.2.1. Öğrenciler

Çalışmada belli bir zaman içinde köyün kültürünün derinlemesine ve detaylı bir şekilde incelenmesi amaçlandığından bu duruma uygun bir köy çalışma grubu olarak ele alınmıştır. Çalışma grubunun temelini köyün ilkokulundaki öğrencilerin tamamı oluşturmaktadır. Bununla birlikte araştırma sürecinde ortaokula mezun olan beşinci sınıf öğrenciler de katılımcı olarak değerlendirilmiştir.

Okul Öncesi	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	Mezun Öğrenci (5. sınıf)	Toplam Öğrenci
12	8	4	6	7	8	45

Tablo 1: Araştırma sürecindeki öğrenci sayısı

Birleştirilmiş sınıflardan oluşan ilkokulda biri anasınıfı, ikisi sınıf öğretmeni olmak üzere 3 öğretmen oluşturmaktadır. Okulda 12 anasınıfı, 8 birinci sınıf, 4 ikinci sınıf, 6 üçüncü sınıf, 7 dördüncü sınıf olmak üzere 37 öğrenci bulunmaktadır. Mezun öğrenciler ile toplam öğrenci sayısı 45'tir.

Öğrencileri daha yakından tanımak, araştırılan köyü anlama açısından önemli bulunmaktadır. Öğrenciler içerisinde ön plana çıkan öğrenciler her sınıf seviyesinde ayrı ayrı ele alınacaktır. Öğrenciler içerisinde birinci sınıfların lider öğrencileri konumunda olan iki öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden Arif derslerindeki başarısıyla sınıf içerisinde lider konumundadır. Sınıf içerisindeki liderliği sınıf dışına da yansıtmaktadır. Teneffüslerde oyunun kurallarını belirleyip kimin hangi hatayı yaptığı, kimin kazandığı gibi durumları belirlemektedir. Bu belirlemeleri yaparken Halil isimli ikinci lider öğrenciden zaman zaman destek almaktadır. Çünkü Halil dil becerisiyle ön plana çıkmaktadır. Birçok ara sınıf öğrencisinden bile daha fazla kelime dağarcığına sahip olması onu doğal bir lider konumuna getirmektedir.

İkinci sınıflara bakıldığında ise Esra isimli öğrenci ön plana çıkmaktadır. Arkadaşları içinde kendini kabul ettirmiş durumdadır. Bir ve ikinci sınıf öğrencilerinin aynı sınıfta bulunması nedeniyle birinci sınıf öğrencileri de Esra'yı rol model almaktadırlar. Esra ailesiyle bütünleşmiş ileride ortaokul, lise ve üniversite hedefleri olan bir öğrencidir. Esra'nın bu anlayışta olmasında en etkili kişi ise öğrencinin annesidir. Annesi, köyde çocuklarını okutmak isteyen az sayıdaki kişiden biridir. Bu konuda anne ve baba hem fikir olunca çocuğun bu noktadaki başarısı aile içinde destek görmektedir. Ders başarısının birçok konudan daha önemli olduğunun bilincinde olan aile, köylülerce "çocukları okuttuğunuz da ne olacak sanki" söylemlerine pek kulak asmamaktadır. Ailenin köy içindeki liderliği sınıftaki ailenin bir parçası olan Esra'nın da lider konumuna gelmesinde etkili olmuştur.

Üçüncü sınıf öğrencileri içinde Suna ve Şeyda dikkat çekmektedir. İki arkadaş arasındaki uyum, sınıf içinde ve sınıf dışında alınan kararlarda etkili olmaktadır. Arkadaşları içinde en aktif ikili olan Suna ve Şeyda derslerinde de başarılı bir konumdadırlar. Suna sözel derslerde daha başarılıyken Şeyda özellikle sayısal derslerde daha başarılıdır. Öğretmenlerinin verdiği en basit görevden en

karmaşıklarına kadar hepsinde gereken özeni göstermektedirler. Şeyda, derslere devam noktasında sıkıntı yaşamaktadır. Üçüncü sınıf öğrencileri içinde devamsızlığı en çok olan öğrencidir. Suna isimli öğrenci derslerindeki başarısına rağmen, kız çocuğunu okula göndermemeye meyilli olan bir ailesi vardır. Geçen yıl ilkokuldan mezun olan ablası, ilkokul öğretmenlerinin yoğun çabaları sonucu ortaokula devam etmektedir. Bu durumun Suna'nın derslerdeki dikkatini ve istekliliğini bir önceki yıla göre artırdığı gözlemlenmektedir.

Dördüncü sınıf öğrencileri içerisinde ön plana Akif isimli öğrenci çıkmaktadır. Akif konuşkan yapısıyla akranları içerisinde sevilmeyen öğrencilerdendir. Ancak hem ders içinde hem de ders dışında kendini ifade etme kabiliyetiyle dikkatleri üzerine çekmektedir. Köy halkı tarafından “şımarık, işe yaramaz v.b” şekilde algılanmaktadır. Ancak öğretmeni açısından durum farklıdır. Öğretmeni “*derslerimdeki en istekli öğrenci, sürekli bana soru sormakta, zaman zaman istenmeyen davranışlar sergilese de dersle ilgilenilmesi gerektiğinde dersle ilgileniyor*” diyerek öğrencisiyle ilgili olumlu bir algılayışa sahiptir. Okuldaki profili ile köydeki profilinin birbirinden farklı olmasında aile durumlarının etkili olabileceği düşünülmektedir. Köyde hemen her çocuğun 7-8 kardeşi varken İsmail'in hiç kardeşi bulunmamaktadır. İsmail'e annesi veya babası değil, dedesi bakmaktadır. Öğrenci köy içerisinde dikkat çekme eğiliminde davranışlar sergilemektedir. Yalnızlığını bu şekilde aşmaya çalıştığı düşünülmektedir. Öğrenci tüm bu olumsuz ithamlara rağmen kendisiyle barışık bir öğrencidir. İleride iyi bir asker olmak istediğini ülkemize zarar vermek isteyenlerle mücadele etmek istediğini söylemektedir.

Ana sınıfı öğrencileri birinci sınıfa geçen öğrenciler nedeniyle bir boşluk içerisinde. Lider konumunda olan bütün öğrencilerin birinci sınıfta öğrenim görmeleri, anasınıfına giden öğrencilerin üzülmelerine neden olabilmektedir. Kalabalık olan anasınıfı, bu yıl daha az öğrenciyle daha sakin bir profil çizmektedir. Öğrenciler içinde Ahmet isimli öğrenci sınıfta ön plana çıkan öğrencidir. Bu öğrenci 2. sınıfta bahsi geçen Esra isimli öğrencinin kardeşidir. Tekrara düşmemek için Esra ve ailesinin eğitim-öğretim anlayışlarının yansımaları Ahmet için de geçerlidir.

3.2.2. Öğretmenler

Araştırma konusu olan köyün ilkokulunda üç öğretmen bulunmaktadır. Bu öğretmenlerden ikisi sınıf öğretmeni biri anasınıfı öğretmenidir. Üç öğretmenin de ilk görev yeri araştırma yapılan köydür. Öğretmenlik mesleğini daha önce öğretmenlik uygulaması ve ücretli öğretmenlik deneyimleriyle kısa sürelerde yapmışlardır. Ancak öğretmenlik mesleğine araştırılan köyde başladıklarını belirtmektedirler.

Anasınıfı öğretmeni olan Cemal öğretmen mesleğinin ikinci yılındadır. İlk görev yeri araştırılan köy olan öğretmen, aynı zamanda müdür yetkililik görevini yürütmektedir. Bu süreçte müdür yetkililik görevi nedeniyle zaman zaman sıkıntılar yaşamaktadır. Ancak çalıştığı yerde bir üstünün olmamasının kendisini rahatlatıldığını ve bir baskı hissetmediği için de bu görevi yapmaktan memnun olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda sorumluluğunun fazla olması noktasında da sıkıntılar yaşadığını belirtmektedir. Çocukları çok sevdiği için bu meslekte mutlu olduğunu başka türlü katlanmaya değmeyeceğini belirtmektedir. Kendisiyle barışık olan Cemal öğretmen öğrencilere karşı ilgilidir. Sadece kendi sınıfıyla değil tüm sınıfların öğrencilerine yardımcı olmaya çalışmaktadır. Okulun müdür yetkili öğretmeni olması sebebiyle zaman zaman kontrolü elinde tutmak adına sert bir mizaca olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin okul içinde çekindiği bir kişinin olmasının önemli olduğunu düşünmektedir.

Birinci ve ikinci sınıfların öğretmeni İsa öğretmen iki yıldır köyde çalışmaktadır. İlk görev yeri araştırılan köy olan İsa öğretmen, iki yıldır okulun okuma-yazma öğrenme ile ilgili güçlüklerin giderilmesi için çalışmaktadır. Görevinin ilk yılında ikinci sınıftan iki, üçüncü sınıftan dört ve dördüncü sınıftan bir öğrenci olmak üzere yedi ara sınıf öğrencisine okuma-yazma öğreterek köylünün takdirini kazanmıştır. Sözleşmeli olarak görev yapan öğretmen, uzun süre araştırılan köyde çalışacağı bilincinin; köyü, köylüyü ve öğrencileri benimsemesinde etkili olduğunu düşünmektedir.

Üçüncü ve dördüncü sınıf öğretmeni olan Songül öğretmen ilk görev yeri olarak araştırılan köye atanmıştır. Songül öğretmen görevindeki ilk yılı olması

sebebiyle çeşitli stres noktalarıyla karşılaşmaktadır. Bunları aşmak için öğrencileriyle ilgilenmekte, okulun eğitim kalitesine önemli katkılar yapmaktadır. Bir önceki yıl sınıfında ücretli öğretmenin görev yapmasının çeşitli sorunlarını yaşamaktadır. Geçen yıl görev yapan ücretli öğretmenin branşının sınıf öğretmenliği olmaması eğitim sürecinin kalitesini düşürmüştür. Songül öğretmen bu düşüşü çıkışa çevirmek için öğrencilerle yoğun mesai yapmaktadır. Ancak köy kültürüne yabancı olmasının sonucu olan öğrencilerden beklediği dönütleri hemen alma isteği, öğretmenin motivasyonunun düşmesine neden olmaktadır. Mesleki doyum noktasında istediğini bulamadığını ifade etmektedir.

3.2.3. Okul Çalışanları

Okula her yıl İşkur ve belediye işbirliğiyle en az bir çalışan görevlendirilmektedir. Bu çalışan her yıl farklı kişi olmaktadır. Görevlendirilen kişilerin, ön başvuruları alındıktan sonra belediye tarafından görevi belirlenmektedir. Bu noktada da İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve belediye işbirliği devreye girmektedir.

Okulda iki kişi görev yapmaktadır. Bu çalışanlardan Emre Bey, 1 yıla yakın bir süredir, okulun temizliği, bakımı, soba yakımı ve müdür yetkili öğretmenin verdiği çeşitli görevleri yapmaktadır. Emre Bey 1961 doğumlu 7 çocuk babasıdır. Çocuklarından sadece biri üniversite eğitimi almıştır. Oğlu şu an ilçe merkezinde özel bir bankada görev yapmaktadır. Bu durum Emre Bey için bir övünç kaynağıdır. Köylüler tarafından da Emre Bey onore edilmekte, Emre Bey'e saygı duyulmaktadır. Emre Bey oğlunu okutarak var olan konumuna değer katmış, köy içindeki konumunu pozitif yönde etkilemiştir. Ayrıca Emre Bey'in 74 tane koyunu bulunmaktadır. İşinden kalan zamanlarda hayvanlarıyla ilgilenmektedir.

İkinci İşkur kontenjanından görevlendirilen kişi Burhan Bey'dir. Burhan Bey'i köyde ön plana çıkaran durum, kız çocuklarını okutan bir baba profilidir. Köylü ile çeşitli görüşmelerimde, eğitim konusu açıldığında özellikle Burhan Bey'e ayrı bir parantez açılmaktadır. Köyde çocuklarını okutmaya en istekli iki aileden birinin babasıdır. Çocukları ilçe merkezindeki okullarda ayın öğrencisi, okul birincisi

gibi başarılarla adından söz ettirmektedir. Derslerine çok önem veren kızlarıyla köyün eğitimdeki yükselişi adına umut aşılamaktadırlar.

3.2.4. Köy Halkı

Köy 40 haneden oluşmaktadır. Hane sayısı ile aile sayısı eşit değildir. Bir hanede birden fazla aile yaşamaktadır. Ancak çekirdek aile olarak bir evde yaşayan aileler de mevcuttur. Ailelerin yetişkin erkekleri genellikle İstanbul, İzmir, Bursa gibi büyük şehirlerde çalışmaktadırlar. Anneler ise köyde hayvancılık ve tarım ile uğraşmaktadır. Çekirdek aile olarak yaşayan ailelerin beyleri köyde yaşamaktadır. Bu aileler tarım ve hayvancılığı daha yoğun bir şekilde yapmaktadırlar. Köyde küçükbaş veya büyükbaş hayvanı olmayan hane bulunmamaktadır. Aile büyükleri genç yaştaki oğullarını büyük şehirde çalışmaya göndermektedir. Buradan alınan kazanç ailenin babasına gönderilmektedir.

Köyde hemen her hanenin bir traktörü bulunmaktadır. Her hanenin en az bir ticari araç sınıfından bir aracı bulunmaktadır. Büyük araçların tercihi kalabalık aileler olmasından kaynaklanmaktadır. Köyde iki transit tipi araç bulunmaktadır. Bu araçlar ortaokul ve lise öğrencilerinin taşıma servisi görevini yapmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin hafta içi her gün ilçe merkezine ulaşımını sağlamaktadırlar.

Köyde bir cami, bir taziye evi ve bir ilkokul bulunmaktadır. Cami ve çevresi insanların birbiriyle karşılaştığı, görüştüğü bir mekandır. Köyün meydanı olarak da ifade edebileceğimiz bu alan köyün en canlı noktasıdır. Ayrıca köyün imamı ve muhtarı köy için bir danışma ve köyün sorunlarının çözüm bulduğu kişilerdir.

3.3. Veri Toplama Araçları

“Nitel araştırmalarda en sık olarak karşımıza çıkan veri toplama araçları görüşme, odak grup görüşmesi, gözlem ve doküman incelemesidir. Bu yöntemlerin kullanılmasında dikkat edilmesi gereken çok çeşitli boyutlar ve stratejiler mevcuttur. Birçok nitel araştırmada birden fazla veri toplama araçlarının bir arada kullanılması oldukça yaygındır. Araştırmacı veri toplama yöntemlerinin artı ve eksilerini dikkate alarak, araştırma sorusuna yanıt verebilecek birden fazla yöntemi araştırma desenine dahil edebilir. Bu şekilde, bir veri toplama yönteminin sınırlılığı, diğer bir veri toplama yöntemiyle aşılar. Aynı araştırmada

birden fazla veri toplama yöntemi sınırlılığı, diğer bir veri toplama yöntemiyle aşılmaya çalışılır. Aynı araştırmada birden fazla veri toplama yönteminin kullanılmasına “veri çeşitlemesi”(datatranslation) denir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 97). Etnografya, bir toplumun kültürel yapısını keşfederek ortaya çıkartır ve bu yapıyı anlamlı şekilde açıklar. Alan çalışmaları esnasında etnograflar, bu amaçlarına ulaşmak için belli prensipleri takip etmek durumundadırlar (Yahşi, 2016). Belirtilen prensipler dikkate alınarak, bu etnografik araştırmada katılımcı gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme ve odak grup görüşmeleri kullanılmıştır. Aynı zamanda gözlem ve görüşmeler esnasında tutulan alan notları aracılığıyla da veriler toplanmıştır.

3.3.1. Gözlem

Yapılan araştırmada veri toplama yöntemi olarak çoğunlukla gözlem oluşturmaktadır. Gözlem nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir veri toplama aracıdır. Veriye ilk elden ulaşma gözlemin en kuvvetli özelliğidir. Özellikle görüşme yöntemiyle elde edilen veriler sonucunda “görüşmedeki veriler gerçeği yansıtıyor mu?” şüphelerinin bulunmaması gözlem yöntemini ön plana çıkarmaktadır(Yıldırım ve Şimşek, 2013). Gözlemde doğal belirtilerin daha yansız veri toplama olanağının bulunması da bir diğer en kuvvetli özelliğidir (Karasar, 2009).

İnsan davranışlarını doğal ortamı içinde gözlenmesi, bu davranışların gerçekçi bir biçimde incelenmesinin ön koşuludur. Doğal ortamından farklı bir ortamda incelenen insan davranışları tam olarak gerçeği yansıtmayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 200). Bunun için gözlemde doğal ortamın değişmemesi, gözlemden dolayı gözlenmek istenen belirtilerin etkilenmemesi büyük önem taşımaktadır. Gözlemci gözlem sırasında doğal ortamın bozulmaması için önlemini önceden almalıdır (Karasar, 2009).

Gözlem, gözlemcinin gözlenen ortamda bulunuş şekline ve ilişkilerine göre ikiye ayrılmaktadır. Bunlar dışarıdan gözlem ve katılarak gözlemdir (Karasar, 2009). Bu araştırmada katılımcı gözlem araştırmanın temel dayanak noktası olduğu için daha ayrıntılı ele alınacaktır.

3.3.2. Katılımcı Gözlem

Katılımcı gözlemler bilgi toplamanın en önemli yoludur. Katılımcı gözlemler esnasında araştırmacı katılımcılara özgü yerel anlamları yakalayabilmek için katılımcıların hem ne dediklerine hem ne yaptıklarına hem de bireysel katılımların oluş sırasına dikkat kesilirler. Katılımcı gözlemler esnasında etnografin kültürel üyelerin etkinliklerine katılabilmesi için kendisinin de üyelerle etkileşimlerinde kültürel yönden kabul gören davranışları sergilemesi önemlidir (Yahşi, 2016). Aksi halde üyeler tarafından itici veya güven duygusunun kaybedildiği bir birey olarak algılanabilir. Soruların anlamsızlaştığı, araştırmacının garipsendiği bir algılayışı doğurabilir.

Katılımcı gözlem dışarıdan gözleme göre daha çok bilgi verir. Dışarıdan gözlemde olaylar gözlemci tarafından kestirilmeye çalışılır. Bu durumda çeşitli hatalara ortam hazırlar. Ancak katılımcı gözlemde olaylar daha derinliğine ve daha geçerli biçimde öğrenilebilir (Karasar, 2009). “Katılımcı gözlemci kavramını daha ayrıntılı ele alırsak burada araştırmacı, çalıştığı konuya ilişkin kültür ya da alt kültürün içine girmeye ve bir parçası olmaya çalışır. Alan gözlem çalışmaları, belirli bir kültürü içeriden tanımlamayı amaç edinen kültür analizi (etnografya) çalışmalarıyla hemen hemen özdeş görülür. Burada amaç belirli bir kültürü içeriden tanımlamak olduğu için, araştırmacının elinde herhangi standart bir gözlem veya görüşme aracı yoktur. Araştırmacı bir veya birkaç durumu değerlendirmek veya bunlara kanıt bulmak yerine, çalıştığı kültür veya alt kültürü alabildiğine ayrıntılı olarak tanımlamayı deneyecektir. Bu tanımlamaya; dil, adet, gelenek ve görenekler, değerler, dinsel törenler, yazılı veya yazılı olmayan kural ve yasalar dahildir. Genellikle bu, araştırmacının çalıştığı kültürün içine girmesini, yani “katılımcı gözlemci” olmasını gerektirir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 201).

Araştırmacı alanda eğitim-öğretim sürecinin tamamında iki yıl boyunca aktif olarak bulunmuştur. Bunun yanında köyün düğünlerinden, bayramlarına bayramlarından cenaze merasimlerine kadar birçok yaşam alanında çeşitli gözlemleri olmuştur. Araştırma sürecinde köylünün yemek davetleri, çay davetlerine icabet edilmiştir. Öğrencilerin genel durumlarıyla ilgili veli toplantıları yapıp veli ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca kasıtlı olarak köylünün ilçe merkezindeki gittiği kahvehanelerde bulunulmuş, amaçlı sohbetler, odak grup görüşmeleri

gerçekleştirilmiştir. Bu birikim araştırma için köyün kültürel yapısı ve bu yapı içinde öğrencilerin genel tutum ve davranışlarının doğal ortamında tüm ayrıntılarıyla gözlemlenmesi fırsatını vermektedir. Bu durumun ayrıca doğal ortamın bir parçası haline gelen araştırmacının, gözlemci etkisinin olumsuzluklarını minimize etmesini de kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Gözlemci etkisinin doğal ortamda gözlemi bozup bozmadığı aynı yerlerde defalarca bulunularak anlaşılmaya çalışılmıştır.

3.3.3. Görüşme

“Alan araştırmalarının derinleşmiş bir uzantısı olarak etnografyanın derinlemesine bilgi sağlama olanağı, araştırmacının katılım ve gözlemine dayanmaktadır. Ancak bu katılım ve gözlemin belirli bir bakış açısının dayatmasıyla oluşan soruların yöneltilmesiyle değil, araştırmacının açık uçlu ve sınırlandırılmamış düşünömselliğini de kapsayan yerel kültürün kendini ifade etmesine fırsat tanınmasıyla gerçekleşmesi gerekmektedir. Bir bilgilenme, muhababına kendini ifade etme şansı verme, farklı kültürleri diyaloga sokma yol ve yöntemi olarak etnografyayı kullanan araştırmacı, sadece araştırma evrenine dışarıdan bakan bir gözlemci değil, aynı zamanda o alanın bir eyleyeni, belki o alanın etkisiyle dönüşöme uğrayanı olarak karşımıza çıkar” (Durna ve Durna, 2015, s.104).

Alanda araştırmacı doğal ortamın akışında çalışmalarını sürdürmüştür. Araştırmacı kimliğinin yanında köy kültürünün öğretmeni de olması çalışma ortamının daha gerçekçi olmasını kolaylaştırmıştır. Görüşmeler kimi zaman koyunların bakımını sağlayan bir aile ile kimi zaman okula gelen veli ile olurken kimi zaman da köydeki bir evde olmuştur. Görüşmeler belirli aralıklarla gözlemlerin teyit edilebilmesi amacıyla da gerçekleştirilmiştir. Örneğin teneffüste gözlem yapan öğretmen sonraki süreçte anladıklarının doğruluğunu görüşme yaparak doğruluğunu teyit etmeye çalışmıştır. Görüşme öğrencilerin kendilerini rahat hissettikleri ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Örneğin öğrencilerle beraber futbol, voleybol oynayan öğretmen, bu samimi ortamın ardından görüşmeler yaparak öğrencilerin kendilerini ifade etmek için gerekli ortamı, enerjiyi, istekliliği ve rahatlığı sağlama yollarını izlemiştir.

3.3.4. Odak Grup Görüşmesi

Bir insanın tek başına davranışı ile grup içindeki davranışı birbirinden farklıdır. Gruplar aslında kendine özgü normatif kalıpları yaratırken aynı zamanda da içinde bulundukları kültür ve değerler sisteminin de grup içinde temsilini sağlarlar. Gruplar bireylere göre daha yaratıcıdır, daha hızlı sorun çözebilirler. Kısa sürede ve daha fazla sayıda seçenek üretebilirler. Zamandan kazanç sağlarlar. Bir anda birden çok veriyle buluşmuş olur. Ancak odak grup görüşmesinin belirli riskleri de vardır. Riskin gruplar arasında paylaşılması cesur veya gözü kara ifadelere sebep olabilmekte, araştırmacıyı yanıltmaktadır. Odak grup görüşmelerinin en büyük avantajlarından biri olan grup süreci, yöntemin en hassas yönünü de beraberinde getirmektedir. Katılımcılar arasında statü ve güç farkı varsa veya katılımcılar her zaman aynı ortamı paylaşıyorsa, çekingen kalabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu araştırmada bir köyde odak grup görüşmesi yapan araştırmacı, köydeki üst konumda (muhtar, imam, öğretmen) olanların etkisini ve baskısını diğer bireyler üzerinde fark edebilmektedir. Muhtar, imam gibi köyde söz sahibi kişilerin olduğu bir ortamda diğer bireylerin dinleyici pozisyonuna geçişine ortam hazırlayabilmektedir. Bunun önüne geçmek için de araştırmacı görüşmede bulunacak kişilerin benzer veya eşit statüden, benzer yaşlardaki bireylerden oluşturarak gruplamıştır. Araştırmacının amacı odak grup görüşmesinin bu hassas yönünü minimize edebilmektir.

Araştırılan kültürde her bireyle birebir görüşme yapma olanağı bulunamayabilmektedir. Örneğin araştırmacının bir bayanla birebir görüşmesi mümkün değildir. Köy kültüründe oluşan değerler ve baskılar böyle bir ortamı araştırmacının ortaya çıkarmasını mümkün kılmamaktadır. Araştırmacı annelerle yaptığı görüşmeleri okuma-yazma kursundan dolayı öğretmen kimliğinden yardım alarak gerçekleştirmiştir. Bu şekilde bir kursun araştırma sürecinde olmaması durumunda araştırılan kültürde anne ile yüz yüze görüşmesine asla müsaade edilmeyecektir. Kurs dışındaki görüşmelerde araştırmacı odak grup görüşmesi yolunu tercih etmek zorunda kaldığı birçok durumla karşılaşmıştır. Ayrıca

araştırmacı, bazı katılımcıların bir grupta kendini daha iyi ifade edebileceğini öngörerek hareket etmiştir. Araştırma sürecinde Türkçe bilmeyen kişilerle yapılan görüşmelerde araştırmacının Kürtçe bilmemesinden dolayı odak grup görüşmesi yardımıyla katılımcılarla görüşme sağlama yolunu tercih etmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci dışarıdan gözlemle değil olayın bizzat içinde olan katılımcı gözlemci rolünü üstlenen araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Araştırmacının köydeki okulun sınıf öğretmeni olması sebebiyle hem köylüyle hem çocuklarla yılın öğretim-öğretim sürecinin tamamında araştırılan köyde bulunmaktadır. Bu sayede köyde çocuk olmanın yanında, köy kültürü, olay ve kişilerin detaylı analizi yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca veri toplama, analiz, görüşme gibi bütün süreçlerde etik anlamda ortaya çıkacak sorunların göz ardı edilmeden sürecin sürdürülmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Etnografya araştırmalarında bilgi toplama, analiz etme ve yorumlama süreçleri birlikte ilerler; diğer sosyal araştırma yaklaşımlarında olduğu gibi önce verilerin toplanması ve arkasından analiz edilmesi gibi ayrı basamaklardan oluşan bir sıralama yoktur. Bir taraftan katılımcı gözlemler yapılır ve günlük notlar alınır; diğer taraftan da o ana kadar yapılan gözlemlere dayanılarak olayların neden oldukları biçimlerde gerçekleştiklerine yönelik yorumlar yapılır; daha sonra bu yorumların gerçeği yansıtıp yansıtmadıklarına dair yeni gözlemler ve analizler yapılır. Başka bir ifadeyle, bilgi toplama ve analiz süreçleri iç içe geçmiştir; söz konusu olan tek yönlü değil karşılıklı etkileşim halinde yürüyen bir süreçtir. Bu araştırma konusunun süreç esnasında değişebileceği anlamına da gelir. Bazı durumlarda, alandaki katılımcı gözlemler esnasında araştırmacı önceden aklına gelmeyen olgularla karşılaşabilir ve bu kavrayış ışığında belirlediği araştırma konusunu kısmen veya tamamen değiştirebilir. Bu etnografyanın açık uçlu oluşuyla doğrudan ilgilidir; konulara ve gidişata kültürel üyelerden öğrenilenler ışığında yön verilir (Yahşi, 2016, s. 169).

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın temel özelliklerinin geçerlik açısından önemli yararları vardır. Araştırmacı esnek olabilmektedir. Araştırmacı ihtiyaç duyarsa yeni stratejilere başvurabilir, görüşmeye yeni sorular ekleyebilir. Daha önce planlanmayan görüşmeler, gözlemler yapabilir. Elde ettiği bilgileri teyit etmek amacıyla farklı veri toplama yöntemleri kullanabilir. Aynı şekilde araştırmacının derinlemesine bilgi toplama, elde edilen bulguların teyit edilmesi için alana geri dönebilme gibi olanaklarının olması nitel araştırmada geçerliliği oluşturmayı sağlayan önemli özelliklerdendir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Geçerliği sağlamak için uzun süreli etkileşim, derinlik odaklı veri toplama, çeşitleme, ve katılımcı teyidine başvurulmuştur. Araştırma sürecinde geçerliği sağlamak için alanda uzun süre zaman geçirilmiştir. Araştırmacı/öğretmen araştırmanın son yılında müdür yetkili öğretmen olarak görev yapması sebebiyle köy kültürüyle etkileşimi artmıştır. Gözlem ve görüşme sonucunda okuldaki öğretmenlerle tespitlerin paylaşımı sağlanmış ve öğretmenlerden geri dönüş alınmıştır. Ayrıca gözlem sonucu görüşmelerle teyit edilmeye çalışılmıştır.

Doğru bilgiye ulaşma konusunda gereken önlemlerin alınması, araştırma sürecini, verileri açık ve ayrıntılı biçimde ele alınması gerekmektedir. Bu durum geçerlikle ilgilidir. Bir başka araştırmacının değerlendirmesine olanak verecek biçimde tanımlanması gerekmektedir. Bu durumda güvenirlikle ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Güvenirliği sağlamak için tutarlılık söz konusu olup olmadığı dikkate alınmıştır. Bu amaçla tutarlılık incelenmesine başvurulmuştur.

Araştırmanın doğal ortamında olması gereken nitel araştırmada, oluşacak birçok problem vardır. Araştırmacının doğal ortama girip doğal ortamı bozmama gayreti araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğine katkı sağlamaktadır. Araştırmacının doğal ortamın bir parçası olması geçerlik ve güvenirlilik durumlarına önemli katkılar yaptığı düşünülmektedir. Bu durumdan kaynaklı yaşanabilecek sıkıntılar yapılan bu araştırmanın kendiliğinden aştığı sorunlardır. Katılımcı gözlemci olan araştırmacının doğal ortamın bir parçası olmaya çalışmak, doğal ortamı bozmamak gibi sorunları bulunmamaktadır. Çünkü araştırmacı aynı zamanda gözlenen ortamda öğretmen

olarak doğallık akışında gözlem yapmaktadır. Bu avantajların geçerlik ve güvenirliğe katkısının çok önemli olduğu bilinmektedir,

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen bulgular konu bütünlüğü göz önünde bulundurularak alt başlıklara ayrılmıştır. Araştırma sürecinde köyde öğrenci olmayı etkileyen unsurlar detaylandırılmaya çalışılmıştır.

4.1. Köyün Tarihsel Geçmişine ve Kültürel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırılan köy Van'ın Erciş ilçesine bağlı Erciş'e sekiz kilometre uzaklıktadır. Köy, tipik bir Doğu Anadolu köyüdür. Köyde en önemli geçim kaynağı küçükbaş hayvancılıktır. Hayvancılık yanında hayvancılığa dayalı tarım yapılmaktadır. Ayrıca hayvancılıkla geçimini sağlamayan ailenin babası, inşaat işçisi olarak büyük şehirlerde çalışarak geçimini sağlamaktadır.

Araştırılan köy, Tehcir Kanunu'ndan önce Ermeni kökenli ve Kürt kökenli Osmanlı vatandaşlarının bir arada yaşadığı bir köy olarak kullanılmıştır. Ermenilerin köyden göçü sonucunda nüfus düşüncü köy özelliğini yitirmiştir. Köy 50-60 sene önce başka bir köyün yaylası olarak kullanılırken zamanla yerleşimler başlamıştır. İlk önce mezra olmuştur. zamanla yerleşimin ve nüfusun artmasıyla köy özelliğini yeniden kazanmıştır.

Resim 1: Köyde görev yapan öğretmenler için hazırlanmış bir sofr

Köyün yemek kültürünü genellikle besledikleri hayvanların sütünden, etinden yapılan yemekler oluşturmaktadır. Otlı peyniri, keledoş yemeği, köyün ve bölgenin karakteristik yemek kültürünün vazgeçilmezleridir. Yemeklerde genellikle et de tüketilir. Hemen her yemeğin içinde veya yanında et bulunur.

Köyün kültürel anlayışında taziye çok önemsenmektedir. Köy küçük bir köy olmasına rağmen taziye evi, oldukça donanımlıdır. Bu önemin sebebi cenazelerde “üç gün oturması” olarak ifade edilen ziyaretler gerçekleştirilir. Vefat eden kişinin ailesi dışındaki yakınları gelen misafirlerin tüm ihtiyaçlarını karşılamak için sorumluluk alır. Belli saatlerde taziye için gelenlere et olmak koşuluyla ikramlarda bulunulur. Bu süreçteki maddi sorumluluğu da vefat eden kişinin ailesi dışındaki yakınları üstlenir.

Köy kültüründe ev ziyaretleri mutlaka gerçekleştirilir. Bayramlarında ise samimi bir paylaşım ortamı sağlanır. Örneğin kurban bayramında, kurban kesmeyene değil, kurban kesene de et dağıtımı gerçekleştirilir. Bir kişi kurban kestikten sonra köydeki hane sayısı kadar parçalara ayırıp bütün köylüye ikramda bulunulur. Kurban kesen kişinin elinde başka aileye verdiği kadar kendisine de kalır. Bunu bütün köylü yaptığı için herkeste herkesin kurbanının etinden bulunmuş olur. Bunun gibi paylaşımlarla dini bayramlardaki dayanışma, birlik ve beraberlik içinde geçmesinin ortamı hazırlanmış olur.

Resmi bayramın en çok hissedildiği bayram, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’dır. Okul kültürünün köy kültürünü en yoğun etkilediği günlerden biridir. Aile ve okul iletişiminin arttığı bir gün olması sebebiyle köy kültürüne olumlu yönde birçok katkısı olmaktadır. Aileler 23 Nisan programına titizlik göstermektedir. Örneğin aile, kostüm için gerekli olan ihtiyaçları temin etmeye ayrı bir önem vermektedir. Bu önemin ise daha çok köy kültüründe ayıplanmama, çocuğunun diğer çocuklar yanındaki görüntüsünden dolayı ailenin köy kültürünün baskısı altında kalmak istememesi gibi durumlar etkili olabilmektedir.

4.2. Köydeki Annelere İlişkin Bulgular

Araştırılan köy kültüründeki aile kültürlerinde çocuklardan birinci derecede anne sorumludur. Çocuğuna ailede en çok vakit ayıran anne olduğu için, çocuk ile etkileşimin en çok olduğu kişi de yine anne olmaktadır. Köy kültüründeki aile kültürünün şekillenmesinde annenin özgeçmişi ve köy kültürünün geleneksel anlayışlarına karşı tutumu da kız çocuklarının eğitim gelecekleri açısından oldukça önemli olmaktadır. Araştırılan köyde yaşayan, beş çocuğundan üçü kız olan bir annenin aile kültüründe ne denli etkili olabileceği yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. Anne kendini şu şekilde ifade etmiştir:

“Eşim okutmaya istekli ama benim kadar değil. Bazen eşimi köyün erkekleri o kadar etkiliyor ki çok zorluyorlar bizi. Eşimle bu sebeplerden dolayı günlerce küs kaldığımız oldu. Köyde yaşamak zor. Geçen gün kardeşim hastanede kalacağı için yanında kalmaya Erciş’e gittim. Her gören Bey’in yok tek başına Erciş’te ne işin var diyerek demediklerini bırakmadılar. Sanane demek istiyor insan. Evliliğimin ilk yıllarında kafayı yiyecek noktaya geldim. Artık delirdiğimi düşünüyordum. Bugünüme çok şükür.”

Bu anne aynı zamanda çocuklarıyla yakından ilgilendiğinden ve bir oğlunu üniversite eğitimi için büyük bir şehre göndermiş olmanın mutluluğuyla kızlarını da aynı şekilde okutacağından bahsetmiştir. Alanda geçirilen zamanda anlaşılmıştır ki görüşme yapılan annenin köyün gelenekselleşmiş anlayışına uygun düşünmemesi ve davranmaması sebebiyle, ailenin de köy içinde farklı algılanmasına sebep olmaktadır. Annenin konuşmasında da ifade ettiği gibi köy kültüründe en çok zorluk yaşayan ailelerden biridir. Köy içinde en saygın aile de yine bu zorlukları yaşayan aynı ailedir. Köy kültüründe herkesin yanlış olduğunu bildiği ama gelenekselleştiği için kimsenin karşı çıkamadığı belirli kalıp yargılar mevcuttur.

Kız çocuğunun ilköğrenimi noktasında aileler kendi kararlarını kendileri alırken, ortaöğretim ve üniversite düzeyine geldiğinde, köy kültürünün kalıp yargıları ailenin eğitim anlayışına zarar vermektedir. Bu anlayışla yaşayan köy ve köydeki aile de zamanla, kız çocuklarının eğitimine önem vermeyen noktalara gelmektedir. Bu da

okula devam edip etmediğinin pek de önemli olmadığı anlayışının önünü açabilmektedir. Eğitime bakış açısında süreklilik değil de kesitsel bir anlayış olması, *“eğitim bir yerde duracak ve devam etmeyecek”* şeklinde düşünülmesi, çocukların okulu ve eğitimi önemsemesinin önünde engel teşkil etmektedir. Bu sebeplerin yanında kız çocuklarının evlenecek olması ve başka bir aile içine dahil olacak olması kız çocuğunun eğitiminin önemsenmesine de engel olmaktadır. Köyden bir babanın düşüncesi de köy kültüründe kız çocuğunun eğitime nasıl bakıldığını özetlemektedir; *“okuyup da ne olacak hoca, o kadar masraf edeceksin evlenecek parasını başkası yiyecek”*

Köyde anne; çocukların sorumluluğunun yanında ev işleriyle uğraş vermektedir. Ayrıca annenin; hayvanların bakımı, sağılması, doyurulması gibi sorumlulukları vardır. Ayrıca evli olduğu eşinin ailesine de yardımcı olacağı misafir ağırlanması, yemek yapılması, bakıma muhtaç yaşlıların bakımı gibi pek çok durum söz konusudur. Bu sorumlulukları gerçekleştiren annenin eşi eğer büyük şehirlerde çalışmak için köyden gidiyorsa biraz daha az işle meşgul olmaktadır. Çünkü eşi çalışmaya gidince hayvancılık ya hiç yapmamaktadırlar ya da çok az sayıda hayvana bakmaktadırlar. Köy kültüründe evin erkeği eve gidip gelme imkanı yoksa o ailede anne sadece anne değil, aynı zamanda baba rolünü de üstlenmek zorunda kalmaktadır. Anlaşılmaktadır ki köydeki annenin sorumlulukları her şartta ağırdır. Bunun yanında çocuk sayısının genellikle çok olması annenin çocukların ihtiyaçlarını, beklentilerini karşılamakta zorlanması veya önemsememesine neden olmaktadır. Anne sadece çocuklarıyla ilgilense annelik sorumluluğunu ancak yerine getirebilir. Anne ile çocuk arasında sosyal etkileşimin istenilen düzeyde olmadığı gözlemlenmektedir. Araştırılan köydeki geleneksel anne anlayışı, çocuğun *“şımarmaması, sessiz olması”* temeline oturtulunca çocuk gelişim evrelerindeki kazanılması beklenen tutum ve davranışları da çok geç tamamlamaktadır. Bu durum çocuğun sadece köyde öğrenci olmasını değil hayatının tamamını etkilediği görülmektedir.

4.3. Köydeki Babalara İlişkin Bulgular

Köy ve aile kültüründeki her değişken köyde öğrenci olmayı etkileyen bir unsurdur. Köy kültüründe baba, köyün kültüründen köyde öğrenci olmaya kadar birçok noktada etkisi olan bir unsurdur. Baba evin en çok saygı duyulan ve en çok korkulan kişisidir. Anneler bile çocuklarını baba profili üzerinden korkutmaktadırlar. Çocuklar korkutularak disiplin edilmeye çalışılmaktadır. Babanın evde vakit geçirdiği süre azdır. Kimi ailelerde ise baba senede 15-20 gün kadar evinde kalmaktadır. Araştırılan kültürde baba; köyde yaşayıp ailenin geçimini köy kaynaklarıyla sağlayan baba ve geçimini büyük şehirlerde çalışarak sağlayan baba olmak üzere iki gruplamayla değerlendirilebilir. Bunun yanında köy kültüründeki genel baba profili dışında kalan babalara da yer verilecektir.

Köyde yaşayan baba, ailenin tüm ihtiyaçlarının sağlanmasında başrolde-dir. Çocuğun bir ihtiyacı olduğunda yanı başında bir kırtasiye veya kitapçı olmadığı için önce ihtiyaç babaya söylenir. Baba “*tamam çocuğum ben alırım*” derse çocuğun ders araç gereci ihtiyacı karşılanır. Eğer baba okul ile ilgili ihtiyaçlarının giderilmesini önemse-miyorsa öğrenci okulda hep olumsuzluklarla karşılaşmaktadır. Öğrenci, okulda boya kalemi olan öğrenciye hayranlıkla bakmakta, bununla birlikte kendini eksik hissetmektedir. Eğitimin önemini kavramış bir baba ise çocuğun eğitim geleceği de ona göre şekil almaktadır.

Araştırılan kültürde babanın eğitimle ilgili olumsuz bir algısı olduğunda bu anlayışını değiştirebilecek en önemli kişi evin annesidir. Eğer anne çocuklarının eğitimini önemsiyorsa baba da ona göre şekil alabilmektedir. Çocukların eğitimini önemseyen aileler gözlemlendiğinde en çok annelerin istekli olduğu, babaların da bu yönde adım atması için gerekli ortamı hazırladığı anlaşılmaktadır. Baba aynı zamanda eğitim ile ilgili araç gerecin sağlanmasında değişken de davranabilmektedir. Öğrencinin defter, kalem, açacak, silgi gibi ihtiyaçlarının sağlanmasında öğrencinin beklentisini karşılarken resim defteri, kuru boya, pastel boya, önlük gibi ihtiyaçları önemli görmediği için öğrencinin beklentilerini karşılamamaktadır. Çocuklar erkek egemen bir kültürde yaşadığının farkında olduğu

için baba “*hayır diyorsa o hayırdır*” diye düşünüp öğrenci olmasından dolayı oluşan ihtiyaçlarının karşılanmamasını da zamanla önemsemez hale gelebilmektedir.

İki kardeş öğrencinin defterinin olmadığını babaya mesaj atarak ifade eden araştırmacı/öğretmen yüz yüze yaptığı görüşmede de ifade etti: “*Kızlarının defteri yok alabilir misin dedim. Tamam hallederiz hocam, çarşıya gittiğimde alırım dedi. Aynı zamanda transit tipi bir araç almıştı aracı için hayırlı olsun dedim. Yani babanın ekonomik durumu iyiydi. Bir araba alabiliyorsa bir defter de alabilir düşüncesi belirdi. Haftalar geçti hala defteri yok. Defter ihtiyacını fotokopi makinesinden defterin fotokopisini çekerek sağladım. Öğrenciye babanız unutmuştur söyleyin defterinizi alsın dedim. Ertesi gün neden alınmadığını sorduğumda babasının parası olmadığı için alamadığını söyledi. Bunu kim böyle söylediğini sorduğumda babasının bu şekilde söylediğini anlattı.*” Öğrenci-öğretmen ve veli-öğretmen görüşmelerinden anlaşılağı üzere, babalar kimi zaman çocuklarına dürüst davranmamaktadır. Babalar bir defterin çok pahalıya satılıyormuş, alınamayacakmış gibi bir anlayışla çocuklarına anlattığı anlaşılmaktadır. Defter ihtiyacı fotokopi çekerek iki ay kadar beklenilse de öğretmen en sonunda çareyi öğrencilere defteri kendisinin almasında bulmuştur.

Araştırılan köy kültüründe önemli bir yeri olan Kazım isimli baba araştırmacı/öğretmene liseye giden kızının okul tarafından İstanbul ve Çanakkale gezisine götürüleceğini anlattı. Çok mutlu olduğunu belirtti. Erciş’ten en başarılı altı kişinin götürüldüğünü söyleyerek gurur duymaktadır. Kızlarından biri köydeki ilkokulda öğrenim görürken diğer iki kızı ortaokul ve liseye gitmektedir. Gittikleri okulda en başarılı öğrencilerden oldukları ifade edilmektedir. Araştırılan köy kültüründe Kazım Bey, çocuklarının eğitimleriyle ilgili tüm ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Kazım Bey ve ailesinin çeşitli tecrübelerle eğitime bakış açısı değişmiştir. Bu değişimde Kazım Bey’in çeşitli şehirlerde çalışması, çeşitli ortamları tecrübe etmesinin ciddi etkisi olmuştur. Bununla birlikte en önemlisi de eşinin bu konuda Kazım Bey’e tam destek vermesinin etkili olduğu yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. Evde alışılmışın dışında kız çocuklarının eğitim hayatı sürmekte ve ebeveynler “*nereye kadar okursalar oraya kadar okutacağız*” diye ifade etmektedir.

Ancak ailenin erkek çocuğunun eğitim hayatının küçükbaş hayvan bakımını yaptığından yarıda kaldığı anlaşılmıştır. Zaman zaman da Kazım Bey'in başka şehirlerde çalışmasından dolayı köyde babanın sorumluluklarını kendisinin sağlamaya çalışmasının eğitim hayatında aksamalara neden olduğunu ifade etmiştir. Ancak kız çocuklarını bu tür işlerde çalıştırmayan bir aile oldukları için, çocuklarının da çok başarılı olmasının da etkisiyle eğitim süreçleri devam etmektedir.

Araştırılan kültürde, babası büyük şehirlerde çalışmak için giden çocukların sorumluluklarını genellikle dede almaktadır. Anne ve baba eğer gençse, baba evde bulunmadığı için anne ve çocuklar ataerkil aile sisteminde yaşamaya başlamaktadırlar. Bu kalabalık ortam, ısınma ihtiyacı ve oda sayısının yetersiz olması nedeniyle çocuklara ders çalışmak için gerekli ortamın sağlanmasında da sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Öğrencinin yaşam alanında birden fazla aile bulunması çok sayıda çocuğun aynı ortamda bulunmasına ortam hazırlamaktadır. Bu durumda eğer ilkökul öğrencisinden yaşça küçük çocuk sayısı fazlaysa çocuğa ders çalışması için ortam sağlanması ihtimali düşmektedir. Ancak öğrencinin kendisinden yaşça büyüklerin olması öğrencinin köyde daha bilinçli ve ders başarısına önemli katkıları olmaktadır. Öğrencilerin okulla ilgili sorumluluklarında yardımcısı genellikle hala veya teyze olmaktadır. Bu kişiler genç yaşta ve belirli eğitim sürecinden geçtikleri için öğrencilerin okula karşı ilgisinin artmasında önemli olabilmektedir.

4.4. Köydeki Okulun Özelliklerine İlişkin Bulgular

Resim 2: Okulun Genel Bir Görünümü

Köydeki okul 1982 yılında yapılmıştır. Okul geçmiş yıllardaki ihtiyaçları karşılamak için donanımlı iken bugün sağlıklı bir eğitim verilebilmesi için eksikleri bulunmaktadır. Okulun yapıldığı yıllarda tek öğretmenli okul olması sebebiyle tek sınıf ve bir müdür odası olacak şekilde dizayn edilmiştir. Ayrıca okulla bitişik bir lojmanı vardır. Okulda üç öğretmen görev yapmaktadır ve derslik eksikliği vardır. Okulla bitişik olan lojman bugün okulun sınıfları olarak kullanılmaktadır. İki odalı lojmanın bir odası müdür odası olarak kullanılırken diğer odası bir ve ikinci sınıf öğrencilerinin sınıfı olarak kullanılmaktadır. Banyo ise kütüphane yapılmak için çalışılmaktadır. Okulun ergonomik yapısı şartlar nedeniyle çok düşüktür.

Öğrencinin okulu sevip sevmemesi, okulun fiziki şartlarıyla yakından ilişkilidir. Öğrencilerden bazıları birinci ve ikinci sınıfların eğitim aldıkları küçük sınıfı bunaltıcı olarak değerlendirirken, kimileri çok sevmektedir. Bir sınıfı güzelleştiren öğretmen ve öğrenci olsa da okulun yapısı, sınıf yönetimi açısından ve çocukların kendilerini okula ait hissetmesi bakımından çok önemli olmaktadır. Üç ve dördüncü sınıf öğrencilerinin derslerini işlediği sınıf ise çok büyük olması sebebiyle sıkıntılara neden olmaktadır. Özellikle kış aylarında sınıfın ısınmaması, dersin işlenebilmesi için gerekli düzenin sağlanmasına engel olmaktadır. Öğretmen derste aynı zamanda kendisini ısıtmak için de bir enerji sarf etmektedir. Öğretmen öğrencilerin yanından daha çok, sobanın yanında vakit geçirmektedir. Sınıfta üşüyen öğrenci derse odaklanamamaktadır. Öğrenciler sınıf ısınmadığı, kimi zaman da geç ısındığı için derse geç gelmektedir. Aileler çocukları üşümesin diye geç göndermektedir. Okulun fiziki koşullarının yetersiz olması köyde öğrenci olma durumunu olumsuz etkilemektedir.

Okulun bahçesi oyun oynamak için yeterli donanıma sahip değildir. Okulun bahçesinin büyük bölümünün parke olmaması belirli aylarda çamurla kaplanmış bir oyun alanına dönüşmektedir. Okulda oyun araç gereçleri öğretmenlerin kendilerinin teminiyle sağlanmaktadır. Okul basketbol, voleybol oynamak için yeterli donanıma sahip değildir. Örneğin Oyun ve Fiziki Etkinlikler dersinin daha sağlıklı işlenebilmesi için gerekli ortam ve araç-gereç bulunmamaktadır. Ders programı

köyde öğrenci olma durumuyla çelişmektedir. Bu durumu köyde öğrenci olan çocuklar da hissetmektedir.

Resim 3: Öğrenciler Tenefüste

Okulun tuvaleti, okul binasından bağımsız ancak okul bahçesi içindedir. Kızlar ile erkekler aynı tuvaleti kullanmaktadır. Kışın tuvaletin suyunun ve giderinin donmaması için çaba sarf edilmektedir. Suyun donması veya giderin donmasıyla karşılaşılırsa, öğrenciler için tuvalet ihtiyacı, elini yıkama ihtiyacı gibi durumlarda bile sıkıntı yaşanmaktadır. Okulun fiziki koşullarının bir diğer boyutu olan bu durum da köyde öğrenci olmayı güçleştirmektedir. Çünkü köyde öğrenci olan çocuklar ortaokul ve lise eğitimini alan büyüklerinin böyle bir sıkıntısının olmadığını duymakta veya görmektedirler. Bu da köy okulunun benimsenmesinde olumsuzluklara neden olmaktadır.

4.5. Veli-Öğretmen İlişkisine Yönelik Bulgular

Veli ile öğretmen ilişkisi köy okulunda ve köy kültüründe farklılık göstermektedir. Veli-öğretmen ilişkisi aynı zamanda öğrencinin okula karşı tutumuna yansımaktadır. Köyde öğrenci olmak velinin okula bakış açısından derinden etkilenmektedir. Araştırılan kültürde ortaokul ve ortaöğretim kurumlarına bakış ile köy okuluna bakış aynı değildir. Ortaokul ve ortaöğretim okulları daha fazla önemsenmektedir. Veli köydeki okula giden çocuklarının ihtiyaçlarından önce,

ortaokul ve liseye giden çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Örneğin okul kıyafeti ortaokul öğrencilerine temin edilmişken aynı velinin köy okuluna gelen çocuğunun okul kıyafeti temin edilmemiş olmaktadır. Bu durum bile velinin köy okuluna bakışının anlaşılmasını sağlamaktadır. Köydeki okul ne yaparsa yapsın büyük okulların seviyesine ulaşamamaktadır. Çünkü büyük okulun imkanları ile küçük okulun imkanları bir olmamaktadır. Bu durumda köyde öğrenci olan çocuklar, velilerinin bakış açısından olumsuz etkilenmektedir.

Köyde veli her zaman anne ya da baba olmamaktadır. Köyde bazen hala, amca, teyze gibi yakın akrabalar da çocukların eğitimiyle ilgilenebilmektedir. Bir öğrenci için birden fazla veli ile iletişim sağlanınca istenilen düzeyde bir veli ile öğretmen görüşmesi yapılamamaktadır.

Köydeki öğretmene veli tam bir güven duymaktadır. Yapılan görüşmelerde ve grup görüşmelerinde araştırmacıya/öğretmene “*biz bilmeyiz hocam siz bilirsiniz*” gibi ifadeler çok sık rastlanmaktadır. Köy okulundaki öğretmenin her haline şahit olan veli, öğretmenin güven vermesiyle birlikte iletişim çok olumlu bir iklime dönüşmektedir. Veli öğretmenin nasıl ders işlediğini bir günü nasıl geçirdiğini tam anlamıyla bilmektedir. Eğer öğretmen, öğrencilerle ilgiliyse veli de öğretmenle ilgili olmaktadır. Köydeki öğretmenin her davranışı, her söylemi köyün diğer bireylerince de duyulmaktadır. Küçük bir yerleşim olması hemen her yaşantının duyulmasına ortam hazırlamaktadır.

Köydeki öğretmenin bir veli ile ilişkisindeki bozulma tüm velileriyle ilişkisinin bozulmasına neden olmaktadır. Öğretmen bu bilinçle hareket ettiği için ilişkilerin bozulma ihtimali düşmektedir. Bu iletişim zoraki boyuttan çıkarıldığında veli-öğretmen ilişkisi daha kaliteli, işlerlik kazanmış bir duruma gelebilmektedir. Bu konuda en önemli görev öğretmene düşmektedir.

Köydeki öğretmenin velilerle görüşmeleri sonucunda kendisini “kızmayan öğretmen”, öğrencisini “şımartan öğretmen” olarak algılandığını düşünmektedir. Veli toplantısında anne anlatıyor; *Bak çok televizyon izledin öğretmenine hiç ders çalışmıyor derim dedim. İbrahim dedi ki, öğretmen beni çok seviyor bana kızmaz*

diyor hocam gözünü korkutun biraz. Öğretmen ise veliden farklı düşünmektedir; İbrahim'i öğrencileri arasında belki en sert davrandığı kişi, dersin işleyişini konu dışı konuşmaları ve arkadaşlarının dikkatini dağıtması veya oyalaması sebebiyle bazen çok kızdığını düşünüp özür dilediği bir öğrenci olarak ifade etmektedir. Köydeki eğitim anlayışında öğretmen sert olacak öğrenci korkacak ve ders çalışacak anlayışı olduğu görülmektedir. Öğretmen veliye; "çocuklarımızı birinci sınıftayken okuldan, sınıftan, kitaptan, defterden soğutursak bir daha ne yaparsak yapalım okumazlar. Onun için 1. sınıfta okulu, kitapları, öğretmeni sevmeleri çok önemli böyle davranmam onların geleceği için daha doğru." diyerek öğrencilerine tutumunun neden bu şekilde olduğunu açıklamaktadır.

4.6. Köy Kültüründe Eğitimin Anlamına Yönelik Bulgular

Köyde eğitim bir çıkış yolu olarak görülmemektedir. Köydeki maddiyata dayalı hayat anlayışı, ekonomik kaygıların pek fazla olmaması eğitimsizlikle örtüşünce eğitim önem arz etmemektedir.

Öğretmen kültürel mirasımız konusunu işlerken köyde bulunan cami, taziye evi ve Ermeni mezar taşlarını öğrencileriyle incelediler. Dönüş yolunda köyden bir yaşlı amcayla karşılaştılar. Yaşlı amca öğretmenin yanına gelip *köyün camisine neden yardım yapmadığını* sordu. Öğretmen *sadece bugün okul için 20 lira para harcadığını* söyledi. Ayrıca yaşlı amcanın torununa *bugün bir top aldığını* ifade etti. *"Camiye yapılan yardımın, okula yapılan yardımdan daha önemli olduğu hangi kitapta yazıyor. Torununa bile ben top alıyorum neden çocukları önemsemiyorsun."* dedi. *Camiyi önemseyen bir kişinin kesinlikle çocukları da önemsemesi gerektiğini* söyledi. Ayrıca öğretmen *camide yapılan masrafın karşılığının alınmadığını sadece bir taziye evine çok fazla para harcadığını ancak yılda belki bir defa bile kullanılmadığını, oysaki okulun her gün kullanıldığını* söz etti. Yaşlı amca *okul şeytan yuvasıdır* dedi. Öğretmen sesini yükselterek *o zaman ben de şeytanın başıyım neden benimle tokalaşıyorsun* dedi. Bu sırada köyün imamı öğretmenin söylediklerini destekleyerek; *hoca doğru söylüyor okula yapılan yardım daha çok sevap* dedi. Ayrıca *çocuklarla iletişime geçerek öğretmene saygılı olunması gerektiğini, bir harf öğretmenin kırk yıl kölesi olmaya değer olduğunu* ifade etti.

Öğretmen okula, eğitime bakışın ne kadar önemsiz görüldüğünün üzüntüsüyle sınıfına geri döndü.

Eğitime bakışı yansıtması açısından araştırılan köy kültüründe farklı örnekler mevcuttur. Aileler içerisinde ilkokul çok önemsenirken, ortaokul ve lise eğitimi o kadar önemsenmemektedir. Bir başka kişiyle yapılan görüşmede ise yaşlı amcayla yapılan görüşmenin tam aksini ifade eden bulgularla karşılaşılmıştır. 4 çocuklu olan baba eğitim konulu görüşmede; *“Çocuklar ne kadar okursa okutacağım. Gerekirse çöpten kağıt toplar yine okuturum yeter ki okusunlar”* dedi.

Köy kültürü, erken yaşlardan itibaren iyi bir eğitim alırsa başarılı olacağına yönelik bir anlayıştan uzaktır. Çocuk köyde başarılıysa, bunda ailenin desteği veya eğitimin katkısından çok başarısının çocuğun yaratılışından geldiği anlayışı ön plandadır. Yani bir çocuk başarılıysa *“kafası çalışıyordur ve başarılıdır”* anlayışı hakimdir. Temel dayanak noktası genetiksel durumlarla açıklanmaktadır. Yapılan görüşmelerde çalışkan bir öğrenciden bahsediliyorsa, çalışkanlığı annesinin ailesine veya babasının ailesine (soyuna benzediğine) dayandırılmaktadır. Bu konuda *“onun annesi de çocukluğunda çok zekiydi”* veya *“babası çocukluğunda çok zekiydi”* gibi ifadelerle karşılaşılmaktadır.

4.7. Köyde Çalışan Öğretmenin Araştırılan Köye Yönelik Algıları

Köyde öğrenci olmanın ne demek olduğuna yönelik öğrencinin algısında öğretmen tutum ve davranışları çok etkili olmaktadır. Bunun yanında öğretmenin kaliteli eğitim verip vermediğine yönelik köy kültüründe oluşan algılar da köyde öğrenci olmanın anlamında etkili olmaktadır. Köyde öğrenci olmanın anlamında yıldan yıla dalgalanmalar olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan görüşmelerde öğretmen ismi verilerek okul dönemlere ayrılmaktadır. Örneğin *“A. öğretmen zamanında öğrenci olanlar çok şanslıydı, çok ilgileniyordu”* ifadeleriyle karşılaşılmaktadır. *“B. öğretmen zamanında okul çok kötüydü öğrenciler öğretmenden korkardı”* şeklindeki ifadelerle karşılaşıldı. Bu ifadelerden anlaşılmıştır ki köydeki öğretmenin, köyde öğrenci olmanın anlamına etkisi çok büyüktür.

Şu an araştırılan okulda görev yapan öğretmenlerin üçünün de köyde öğretmen olmak konusunda farklı düşüncelere sahiptir. İsa Öğretmen, köyde öğretmen olduğu süreçteki köyde öğretmen olmayı şu şekilde ifade etmektedir: *Köyde öğretmen olmak ilk önce özgürlüğü ifade ediyor. İş hayatıma müdahale edip öyle değil böyle öğretirsen daha iyi olur diyen bir idareci de yok veli de. Dersi ister gürültülü ister çok sessiz işleyebiliyorum. Bir koridorum olmadığı için hiç kimseyi rahatsız etmediğimi bilerek yaşıyorum. Gereksiz bir rekabet anlayışıyla yorulmuyorum. Öğrencilerimin eğitime daha rahat yoğunlaşıyorum. Kendini sürekli reklam yapan bir öğretmen olma zorunluluğum yok. Bu sayede en başarılı öğrenciye de istenilen durumda olmayan öğrenciye de eşit süre ayırabiliyorum. Öğrencim az olduğu için hepsiyle tek tek ilgilenbildiğim için daha içime sinen bir süreçle günü bitiriyorum. Öğrencilerimin tuvalete veya su içmeye gitmek için izin bile istemelerine gerek kalmıyor. Bu ve bunun gibi durumlar öğrencilerin okulu daha da evleri gibi hissetmelerine sebep oluyor. Baskı altında hissetmiyorlar kendilerini. “Susun çocuklar biraz sessiz olun” diye bir istekte bulunmadığım gün o kadar fazla ki, herkes görevini yapıyor. Öğrenci sayısının az olması çok büyük bir huzur ve rahatlık.*

İsa Öğretmen köyde öğretmen olmanın güzellikleri yanında bazı güçlüklerle de sebep olduğunu düşünmektedir. Bu düşüncesini ise şu şekilde ifade etmektedir: *Köyde öğretmenseniz beyninizin yavaş yavaş küçüldüğünü hissedebilirsiniz. Öğrencilerin ilginç bir sorusu olmaz, fazla sorgulamazlar. Ders öncesi hazırlık yapma ihtiyacın yıllar geçtikçe düşer. Çünkü ders hedeflediğin gibi bir türlü gitmez. Yakın zamanda ders işlerken öğrencilerimle haftanın günleriyle ilgili etkinlik yapıyorduk. Anlaşılmasının çok kolay olduğunu düşünmüştüm. Çünkü her birine haftanın günlerini sırayla öğretebilmişim. Şimdi de pekiştirecektik. Ben de ikinci sınıflarla ilgilenecektim. Ancak durum planlandığı gibi gitmedi. Etkinlikte örneğin, çarşambadan önceki günü ve sonraki günü yazamadılar. Sonra fark ettim ki çocuklarım önceki ne demek sonraki ne demek bilmiyorlar. Bu defa ikinci sınıfları ödevlendirip birinci sınıflarla ilgilenmeye başladım. Artık ders matematikti. Sayılarla önceki ve sonrakini anlatmaya döndü. Ders bittiğinde ne ikinci sınıflara planımı uygulayabildim ne de birinci sınıflara. Aynı zamanda iki kızım da okula birinci dönemin bitmesine bir hafta kala -okula gelmesi için babasını ikna ettikten*

sonra- okula gelmeye başladılar. Yeni gelen öğrencilerimizle de ayrı bir sınıf olarak harflere başladık. Sınıfımda 9 aktif öğrenci var ama sanki ben dört sınıf bir arada işliyorum dersi. Birinci sınıflarda hızlı öğrenen öğrencilere ayrı yavaş öğrenen öğrencilere ayrı ders işliyorum. Yeni gelen iki öğrenciye de ayrı ders işliyorum. Bir de ikinci sınıf öğrencilerim var. Onlara da ayrı ders işliyorum.

Köyde öğretmen olmak iş doyumu açısından da öğretmeni tatmin edemeyebilmektedir. Songül Öğretmen verdiği emeğin geri dönüşüne yönelik beklentilerini ve yaşadıklarını şu şekilde anlatmaktadır: *Veliler çocuklarının geleceğiyle ilgili pek kaygılı değiller. Eğer çocuk eğitim sürecine devam etmezse kızlar evlenir, erkekler de inşaatta çalışır veya hayvancılık yapar diye düşünüyorlar. Bu düşünce yapısındaki velilerin çocuklarının da benzer düşüncede olması üzüyor. Motivasyon düşüyor. Sınıfımda sadece iki öğrencinin ailesi çocuklarının eğitim süreçlerinin kesintisiz devam etmesini istiyor. İş doyumu açısından her köyün araştırılan köy gibi olmadığını düşünen İsa öğretmen, araştırılan köy için Songül öğretmenin düşüncelerini doğruladığını ifade ederek düşüncelerini şu şekilde özetlemektedir: Köyde öğretmen olmak, boşa kürek çektiğini söyler sana, eğer eğitime önem veren bir köyde çalışmıyorsanız. Genellikle de eğitime önem vermiyorlar. Eğitime önem veren köyler kasabalaşmış hareketliliğin her daim hissedildiği ulaşım ağından faydalanan, diğer yerleşim alanlarıyla iletişimin yoğun olduğu köyler oluyor. Köyler il veya ilçe merkezinden uzaklaştıkça, köylülerin kişisel gelişimleri köreliyor. Küçük dünyalarını tek dünya zannederek yaşıyorlar, sonunda da olan çocuklara oluyor. Çocuklar anne/baba oluyor. Onlar da kendi çocuklarına benzer davranıyorlar. Bu kısır döngü devam edip gidiyor. Cemal öğretmen ise: anasınıfının yeteri kadar önemsenmediğini öğrencilerin çok sık devamsızlık yaptığını bu durumdan dolayı da istediği verimi alamadığını üzümlere ifade etmektedir.*

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda anlaşılmıştır ki öğretmenler köyde öğretmen olmaktan bazı açılardan mutlu olurken bazı açılardan ise güçlüklerinden dolayı sabredilip geçmesi gereken bir zaman dilimi olarak görmektedir.

4.8. Köyün Sosyo-Ekonomik Düzeyine İlişkin Bulgular

Köy kültürünün sosyo-ekonomik durumu köydeki eğitim anlayışını etkilemektedir. Dolayısıyla da köyde öğrenci olmayı etkilemektedir. Köydeki insanların ekonomik düzeyleri sosyo-ekonomik düzeyleriyle aynı değildir. Ekonomik düzeyin artması sosyal hayatın kalitesini arttırması beklenir. Ancak araştırılan kültürde durum öyle değildir. Temel geçim kaynağı olan hayvancılık sayesinde ekonomi anlamında geliri yüksek bir köydür. Ancak yaşam standardı paranın olup olmamasıyla ölçülememektedir. Ekonomik durumu çok iyi olan ailelerin yaşam standartları çok düşüktür. Bu durum öğrencilere yansımaktadır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde ekonomik durumu iyi olan bir ailenin çocuğu bile kendisini çok fakir olarak hissetmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasının nedenlerinden en önemlisi ailelerin, ekonomik şartlarını gerçeği yansıtmayan bir şekilde çocuklara yansıttıkları anlaşılmıştır. Öğrencilere “*neden defterin yok*” denildiğinde “*babamın parası yok*” diye bir cevap alınmaktadır. Ancak babanın ekonomik gelişiminin yıldan yıla artan bir grafik sergilediği gözlemlenirken öğrenciden bu şekilde cevap alınmaktadır. İki yıl eğitim-öğretim sürecinin tamamında köyde bulunan araştırmacı kimin maddi durumu iyi kimin maddi durumu kötü bilmektedir. Ancak maddiyat ile sosyo-ekonomik düzey arasında köyde doğru orantılı bir grafiğin ortaya çıkmadığı görülmektedir. Baba ekonomik gelirini ailenin ihtiyaç ve isteklerini karşılayacak doğrultuda harcamayabilmektedir. Yıllık geliri ortalama yüz bin lira olan ailenin evinde bir kanepenin bile olmadığı görülmektedir. Kültürel anlayış maddi geliri biriktirmeye yöneliktir.

Köy kültüründe kişiler ve akrabalar arası rekabet, çocuklarının ihtiyaçlarından çok rekabete dayanan bir sistemdeki hayat anlayışına sebep olmaktadır. Köyde genellikle benzer tipteki benzer marka araçları gören araştırmacı, bunun sebeplerini araştırdığında birçoğunun aileler arası rekabetten kaynaklandığı geri dönüşünü almıştır.

4.9. Köy Halkının Şehir Algısına Yönelik Bulgular

Köydeki öğrenci iyi bir gözlemcidir. Doğayı gözlemler, hayatı gözlemler, etrafındaki insanların söylemlerini önemser. Çünkü köyde başkalarının ne yaptığı veya ne söylediği çok önemlidir. Köy kültüründeki şehir algısı da köydeki öğrencinin okul algısını etkilemektedir. Şehirdeki imkanların köye göre daha fazla olması şehrin çekiciliğini artırmaktadır. Bu durum köydeki özellikle başarılı öğrenciler, şehirdeki öğrencilerin daha başarılı olduğu düşüncesine kapılmalarına neden olmaktadır. Araştırılan köydeki okulun en başarılı öğrencilerinden biri, bu başarılı oluşuna şüpheyile bakmaktadır. Kendisinden büyük kardeşlerinin yaşantıları bu algının oluşmasında etkili olmaktadır. Kendisinden büyük kardeşler köy ilkokulunda çok başarılı olarak algılanırken şehirdeki ortaokula başlayınca istenilen başarıyı gösterememesi etkili olabilmektedir.

4.10. Köy Okulundan Mezun Olan ve Ortaokul Öğrencilerinin Köy Okulu Bileşenlerine Bakışı

Araştırılan kültürün bir parçası olan ve yakın zamanda mezun olan halen ortaokul öğrencisi olarak öğrenimine devam eden öğrencilerin de gözlemleri ve tecrübeleri bu bölümde yansıtılmıştır. Araştırmanın bir başka katılımcısı olan bu öğrencilerin hem köy okulunda hem de ilçe merkezinde öğrenci olma durumunu yaşamaları ve yaşlarının belirli bir olgunluğa gelmesi sebebiyle çalışma konusunun daha geniş bir perspektiften yansıtılması açısından önemli bir rolleri bulunmaktadır.

Köy okulunda öğrenimine devam eden öğrenciler, köy okuluyla ilgili konuşmalarda taşınalı olarak ortaokul öğrencilerinin gittikleri okulla bir kıyaslamaya giderek köyde öğrenci olma durumuna dair düşüncelerini paylaştıklarında, köydeki öğrencilerin ortaokula giden büyüklerinin köyde öğrenci olmalarıyla ilgili düşüncelerinden oldukça etkilendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin hem kendilerinden büyük olmaları hem de bir başka okul görmeleri sebebiyle düşünceleri önemli olarak algılanmaktadır. Ortaokul öğrencilerine “Köydeki okulda öğrenci olduğun için mutlu musun? Sebebi ne?” sorusu yöneltildiğinde, öğrencilerden biri *evet, mutluyum. Çünkü; köydeki okul çok*

eğlenceli. Aslında bize çok fazla imkan sağlanmıyor olabilir ama, köydeki öğretmenlerimiz çok iyi davranıyor.” demiştir. Diğer bir öğrenci ise şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur: *Tabii ki de mutluyum çünkü köydeki öğrencilerin hepsiyle bir tanışıklık durumumuz var. Yani hepsini görmüş oluyorum.* Bir başka katılımcı ise görüşmede şunları ifade etti; *Evet burada öğrenci olduğum için çok mutluyum benim evim, annem, babam burada arkadaşlarım burada, burada okuduğum için çok mutluyum* şeklinde oldu. Ayrıca, öğrencilerin köy okulunda kendilerini daha evinde gibi hissettiklerini öğle arasında evlerine gidip gelmelerinin bile köy okulunu, köyde öğrenci olmayı sevmelerinde etkili olduğu anlaşılmıştır.

Köy okulunu, köyde öğrenci olmayı beşinci sınıf öğrencilerinin tamamı olumlu olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerden Çağla ortaokulda teneffüs sürelerinin kısıtlı olmasını eleştirerek köy okulunda oyun oynamak için daha fazla zaman bulabildiklerini belirtmektedir. Bununla birlikte her öğrenci köyde öğrenci olmanın farklı noktalarına görüşmelerde dikkat çekmiştir. “Köy kültüründe yaşamak senin için ne ifade ediyor?” sorusuna ise Aslı, *köyde yaşamak benim için daha iyi oluyor. Çünkü köyde çok fazla olay olmuyor. Eğer olay olursa hemen çözülüyor. Yani, kısacası köyde yaşamak daha sakin bir hayat* diyerek cevaplamıştır. Aslı’nın kendisi için köydeki öğretmenin ne ifade ettiğini ise “*Köydeki öğretmenler iyidir. Çünkü biz o köyde (taşınalı olarak gittiği okul) doğup büyümediğimiz için orada daha rahat olamıyoruz. Ama köyde biz daha rahatız. Bazen sınırlarımızı aşılabiliyoruz ama köydeki öğretmenlerimiz bize çok fazla kızmıyor*” diye cevaplamıştır.

4.11. Köy Kültürünün Çocuk Üzerindeki Rolü

Araştırılan köy kültüründe çocuğa hak ettiği değer genellikle verilmemektedir. Bunun birçok sebebi olmakla birlikte en önemli sebebinin aile içindeki çocuk sayısının çok fazla olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Çocuklar kalabalıklar içinde unutulmakta, kendini hatırlatmak isteyen çocuk da istenmeyen davranışlarla dikkat çekmeye çalışmaktadır. Bu durumu engellemek isteyen aile bireyleri ise baskı, korku ile çocuklarını eğitime yoluna gitmektedir. Araştırılan köy kültüründe anne, bütün çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Çocuk sayısının fazla olması, çoğunlukla çocuğun ailevi ihtiyaçlarının karşılanması

noktasında yalnız kaldığı, ilgilenilmemesi anlamına gelmektedir. Kalabalıklar içinde yalnız kalan çocuğun, özbenliğinin gelişiminde yaralar açılmaktadır. Merak ettiği bir şeyin peşinden gidemeyen veya sorularının cevabını alamayan çocuk ise özgüven kaybı yaşamaktadır. Etrafında çocukların sorduğu soruların cevabını verecek veya bu sorulara değer verecek pek kimse bulunmamaktadır. Çocuğun soru sormaktan, merak etmekten vazgeçme yolunu tercih etmesinin yolu açılmaktadır.

4.12. Köyde Öğrenci Olmanın Çocuğun Hayatına Yansımasına Yönelik Bulgular

Öğrencilerin birçoğu köy okulunda öğrenci olmaktan mutludurlar. Okulun kendilerini mutlu ettiğini farklı nedenlerle ifade etmişlerdir. Üç ve dördüncü sınıf öğrencilerinin genelde öğretmenleri ön planda tutan bir şekilde düşüncelerinin olduğu görülmektedir. Örneğin bir üçüncü sınıf öğrencisi olan Seher; *“Öğretmenler güzel güzel anlatıyorlar, az yazı yazıyorlar, ben köy okulunu çok seviyorum neden çünkü buradaki öğretmenler çok iyiler.”* Bir diğer üçüncü sınıf öğrencisi olan Fatma ise köy okulunda öğrenci olmaktan mutlu olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: *“Evet çünkü iyi eğitim alıyoruz anlamadıklarımızı öğretmenimize söylüyoruz. Buradaki öğretmenler çok iyi, düşüncelerimizi iyi ifade edebiliyoruz ve bu okulda çok mutluyuz.”*

Resim 4: Fotoğraf araştırmacı tarafından 5 Mart 2018 tarihinde çekilmiştir.

Köyde öğrenci olmak, öğrenci ile aile arasındaki bağın kuvvetlenmesine ve öğrencinin aile ortamında daha çok bulunmasına ortam hazırlamaktadır. Bununla birlikte öğrenci kendini güvende hissetmektedir. Öğle arası ailelerinin yanlarına gitmeleri onlarla vakit geçirip okula gelmeleri de bu güven ortamını desteklemektedir. Ayrıca çok kalabalık sınıflarda ve kalabalık ortamlarda bulunmadıkları için okulu da evleri gibi görmektedirler. Hatta evinde aile bireyleri çocuklarına baskıcı bir şekilde davranırken, okulda çocukların kendilerini daha özgür hissettikleri görülmektedir.

Köyde yaşamının verdiği olanaklarla köyde öğrenci olmaları, öğrencilerin daha yaratıcı bir kimlik kazanmalarını sağlamaktadır. Öğrenciler imkansızlıklarla çevrili olsalar da yaratıcı/özgün düşünmekten vazgeçmemektedir. Resim dörtte ikinci sınıfa giden bir kız öğrencinin öğretmeni için yaptığı doğum günü pastası görülmektedir. Pastanın en alt tabakasında pasta şekline benzeyen bir taş bulan öğrenci, okul bahçesindeki karları üstüne koyup pastanın meyvelerini de oval şekilli taşlarla oluşturmuştur. Oval taşların arasına dikilen odun parçaları ise mum yerine kullanılmıştır. Bu pastayı öğretmenin yanına getiren öğrenci “*size doğum günü pastası yaptım öğretmenim*” dedi. Bu sırada diğer öğrenciler de geldi. Araştırmacı/öğretmen sanki gerçek bir doğum günü pastasıymış gibi, doğum günü kutlaması yapılması için ortamı düzenlemiştir. Bu örnekte de görüldüğü gibi, köyde öğrenci olmak daha yaratıcı düşünmek için bir ortam sağlamaktadır.

Resim 5: Fotoğraf, araştırmacı tarafından 09.02.2018 tarihinde çekilmiştir.

İmkansızlıklar sadece belirli öğrencilerin yaratıcı düşünme özelliğini geliştirmekle kalmamakta, aynı zamanda çok sayıda öğrencinin bu alanda kendini geliştirmesine de zemin hazırlamaktadır. Resim beşte mandalın ucundaki gri-kırmızı nesne bir kalemdir. Kalem kullanıldıkça kısalmış olmasına rağmen öğrencinin başka kalemi olmadığı için bir çözüm bulma yolunu seçmiştir. Öğrenci küçük kalan kalemini tutup yazamadığı için evden getirdiği bir mandalı kalemi tutmak için bir araç olarak kullanmıştır. Mandalı üretim amacı olan fonksiyonu dışında kullanmayı başaramıştır.

Resim 6: Fotoğraf 11.04.2018 tarihinde araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Köyde öğrenci oldukları için her istediklerine anında kavuşamamaktadırlar. “Kalem istiyorum” dediği anda öğrencinin hemen kalemi olmamaktadır. Günlerce o kalemin geleceği günü beklemektedir. Burada aile önemsemediği için her ilçe merkezine gittiğinde kalem almayı unutarak dönmektedir. Öğrenci de kendi başının çaresine bakarak bir üretme yoluna gitmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin her istediklerinin anında gerçekleşmemesi, sabırlı bir karaktere dönüşmelerinin zeminini hazırlamaktadır. Öğrenciler köy imkanlarıyla yaşadıkları için oyuncakları sınırlı düzeydedir. Bu nedenle anasınıfı öğrencileri sınıflarındaki oyuncaklarla oynayabilmenin hayaliyle okula koşa koşa gelmektedir. Resim altıda birinci sınıf öğrencileri ise kendi tasarladıkları bir ev ile bir ahır yapmak için poşetlerin içine taş doldurup bunu bir tahta parçasıyla oyun alanına taşımaktadır. Öğrenciler okul bahçesindeki eski sıralardan aldıkları demir ve odun parçalarıyla da koyunlarının yiyeceklerinin konulduğu alanlar oluşturacaklarını söylemektedir.

Öğrenciler okul bahçesinde Beden Eğitimi ve Oyun dersinde kendi tasarladıkları oyunları oynamaktadırlar. Köyde öğrenci olmak ve köy kültüründe yaşamaktan dolayı imkansızlıklarla karşılaşmak, çocukların en önemli ihtiyaçlarından biri olan oyun ihtiyacını karşılamak için engel teşkil etmemektedir. Öğrenciler bu durumu bir imkansızlık olarak görmemekte imkan dahilinde neler yapabildiğine odaklanmaktadır. Ancak öğretmen ders içeriğine odaklı bakış açısıyla Beden Eğitimi ve Oyun için gerekli olan alan ve malzeme olmadığı için dersin programa uygun işlenemediğini düşünmektedir. Dersin programa uygun işlenemediğini öğretmen öğrenciden daha çok hissetmektedir. Kış aylarında Beden Eğitimi ve Oyun dersini sınıfta işlemek zorunda kalan öğretmen öğrencilerle sınırlı imkanlarla dersin içeriğini doldurmaya çalışmaktadır. Bu durum da öğrencinin köyde eğitim-öğretim görmesinin güçlüklerindendir.

Köyde öğrencilerden bazıları ise okul ile evlerinin arasındaki mesafelerden dolayı zorluklarla karşılaşmaktadır. Öğrencilerden bazıları için öğle arasındaki süre yeterli olmamakta bu durum öğrencilerin motivasyonunu düşürmektedir. Okula devamsız olduğu günlerin ana nedenlerinden biri okul ile ev arasındaki mesafedir.

Köyde öğrenci olmak mevsimleri ve doğayı gözlemlemek için birçok imkan sağlar. Birinci sınıf öğrencileri okul bahçesinden kuşların yuvasına gelip gidişini yavrularını doyurmak isteyen kuşun ne yaptığını yavruların nasıl sesler çıkardığını incelemektedirler.

Resim 7 : Fotoğraf araştırmacı tarafından 26.12.2017 tarihinde çekilmiştir.

Teneffüs sırasında gerçekleşen öğrencilerin yapmış olduğu gözlem sonucunda öğrenciler çok heyecanlı bir şekilde araştırmacının/öğretmenin yanına gelip “*öğretmenim size bir sürprizimiz var, gözlerinizi kapatın*” diyerek gözlem yaptıkları yere götürdüler. Öğrenciler öğretmenin gözlerini açmasını istedikten sonra ağaçtaki yuvada neler olduğunu anlattılar. Öğrenciler bir canın ne emekler sonucunda büyüdüğünü gözlemliyorlar. Hayvan sevgisi konusunda çok hassas olan öğrenciler bulunmaktadır. Okul bahçesine gelen bir köpeği tüm öğrenciler sahiplendiler. Öğrencilerin bu sahiplenişi sadece beslemek ve sevmek açısından oldu. Yani eve götürüp evin içinde bakma anlayışı hiçbir çocukta yoktu. Kasıtlı olarak “*kim evde beslemek ister*” diye soran araştırmacıya/öğretmene garipseyerek baktılar. Çünkü canlıların evde değil dışarıda, doğada olması gerektiği anlayışı daha küçük yaşlardan itibaren benimsenmiş vaziyetteydi.

Resim 8: Öğrencilerin teneffüste olduğu sırada araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Köyde öğrenci olmak, köyde yaşamak doğa ile iç içe olmayı sağlamaktadır. Resim 9 farklı mevsimlerde okulun bahçesinden çekilmiştir. Doğa ile iç içe olan okulda teneffüse çıkan öğrenci, gerçekten fiziki teneffüs yapmaktadır. Temiz havayla bütünleşen bir teneffüsten sonra öğrenciler daha dinç bir şekilde sınıflarına

dönmektedir. Teneffüslerinde doğada çıkarılan sesler ve öğrencilerin sesinden başka öğrenciyi rahatsız edecek hiçbir unsurla karşılaşmamaktadır.

Köy kültüründe öğrencilerin sorumluluklarının fazla olması da köyde öğrenci olmayı cazip hale getirmektedir. Öğrencilerin okul dışındaki sorumlulukları fazla olurken okuldaki sorumlulukları daha az olmaktadır. Çünkü öğrencinin günlük yaşantısında küçük kardeşinin bakımı, hayvan otlatma, bahçe işleri gibi çeşitli sorumlulukları olmaktadır. Oysaki öğrenci kimliğiyle bütünleştiğinde derse katılmak ve dersle ilgili sorumluluklarını yerine getirmek vardır.

Öğrenciler hep bir ağızdan okulun tatil olmasına üzüldüklerini belirtmişlerdir. Çeşitli gözlemlerle de bu tespitler desteklenmiştir. 2018-2019 eğitim-öğretim yılına hazırlık için köyde bulunan araştırmacı/öğretmen şu notları almıştır:

“Aylardan Eylül okulun açılmasına bir hafta var. Köye geldik. Okulu boyamak ve ders işlenmesine hazır hale gelmesi için. İki kız öğrencimiz küçükbaş hayvanları otlatıyordu. Kızları tanıyamadım. O kadar zayıflamışlardı ki. Diğer öğretmenimizle de aynı konuyu konuştuğumda kendisinin de çok şaşırdığını söyledi. Köy halkıyla

Resim 9: Araştırmacı tarafından okulun bahçesinden farklı mevsimlerde çekilmiştir.

görüşmelerimde yaz boyu her gün, sürekli iki kız öğrencimizin bu şekilde bir sorumlulukları olduğunu anladım. Aynı aile içinde yaşça daha büyük kız çocukları

olmasına rağmen görev daha küçük çocuklara verilmiş. Bunun sebebi ise kız büyüyünce tek başına köye veya araziye gönderilmez. Kızın yeri evidir anlayışı.”

Hayata köyde gözlerini açan çocuk, eğitimini de köyde aldığı köyden başka bir yerden haberdar olmadan büyümektedir. Öğrenciler okul ve ev dışında bir hayatla tanışmamış olmaktadır. Öğrenciler içinde sekiz kilometre uzaklıktaki ilçe merkezini görmeyen öğrenci sayısının gören öğrenci sayısından daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca her sınıf seviyesinde yapılan grup görüşmelerinde öğrenciler içinde yaşadığı köyün bağlı olduğu il merkezini gören öğrenci sayısı sekiz iken il merkezini görmeyen öğrenci sayısı yirmi dokuzdur. Öğrencilerin köyle sınırlı bir hayat geçirdiklerinin anlaşılmasını sağlayan görüşme şu şekilde gerçekleşmiştir:

Araştırmacı/öğretmen bir gün istediğin bir yere gitmek istesen nereye gitmek isterdin?

Öğrenci: Erciş'e gitmek isterdim Öğretmenim

Öğretmen: Sen hiç Erciş'i görmedin mi kızım?

Öğrenci: Hayır

Öğretmen: Hiç hastaneye de mi gitmedin?

Öğrenci: Hayır öğretmenim ben hiç hastaneye gitmedim. (Başka bir köydeki aile hekimine gitmiş sadece)

Diğer bir diyalog:

Öğrenci: X köyüne gitmek isterdim öğretmenim. (X köyü, öğrencinin yaşadığı köye 4 km uzaklıkta daha büyük bir köy)

Öğretmen: Ne yapardın orada?

Öğrenci: Teyzemlerde kalırdım. Teyzemi çok seviyorum.

Köyde öğrenci olmak öğrencilerin dünyalarını sınırlı hale getirmektedir. Öğrenciler büyük okullarda eğitim alma imkanıyla buluştukları anda, köyle sınırlı bir

hayattan da çıkararak başka yer ve yerleşim görebilmektedirler. Köyde öğrenci olmanın köyden de başka kişiler, yapılar, öğretmenler görüp hayata bakış açılarında nispeten bir gelişim oluşmasının sağlanmasına katkısının olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, köyde öğrenci olmanın araştırılan köy açısından öğrencilerin bir bölümüne çok büyük bir faydası bulunmaktadır. Çünkü köyde öğrenci olabilmek, birçok kız öğrencinin okula devam edebilmesini sağlamaktadır. Kız çocuklarının eğitimi için köy öğretmenlerinin çabaları sonucunda okula devam etmeyen 5 kız öğrencinin okula gelmesi/gönderilmesi sağlanmıştır. Ailelerin ve öğrencilerin ikna edilmesinin en büyük avantajlardan birisi de okulun köyde bulunmasıdır. Aileler okulun köyde bulunmasından dolayı öğretmene, okula ve öğrencinin sınıf arkadaşlarına bir güven duymaktadır. Bu durum birçok kız çocuğunun eğitim almasına imkan sağlamaktadır. Öğrenciler köyün ilkokulundan mezun olup ortaokula başladıklarında ailelerden kız çocuklarını göndermek istemeyen kişi sayısı artmaktadır. Lise öğrenimi için ise aileler kız çocuklarını genellikle okula göndermek istememektedirler. Böyle bir anlayışın oluşmasında en etkili unsurlardan biri de ortaokul için öğrencilerin daha büyük bir köye taşınmalı olarak ulaşımının sağlanmasıdır. Bu durum ailelerin kız çocuklarını aşırı korumacı anlayışından dolayı ortaokula göndermeme yolunu tercih etmelerine neden olmaktadır. Ortaokuldan mezun olan öğrenciler ise köyden ilçe merkezindeki okula taşınmalı olarak git-gel yapmaktadır. Bu yüzden ailelerden kızlarını okula göndermeyen kişiler oldukça artmaktadır. Öğrencilerin sınıf düzeyi ve yaşlarının artması da diğer bir nedendir. Bu anlayışın yıkılması için de köyde bir ilkokulun bulunması ailelerin ve çocukların geleceğinde bir değişim sağlanması için umut olmaktadır.

Köyde öğrenci olmak düzenli bir eğitim sürecinde aksamalara neden olmaktadır. Ders ziline göre ders başlangıç ve bitiş saatlerinin belirlenmemesi derslerin vakitlerinin düzenli bir şekilde ilerlemesini engellemektedir. Öğrencilerin 8.30'da sınıfında derse başlaması gerekirken aileler öğrencileri vaktinde okula göndermemektedir. Öğrencilerden bazılarının derse geç gelmesi eğitimin kalitesini düşürmektedir. Araştırmacı/katılımcı bu konudaki tecrübelerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Köyde öğretmen olmak düzensiz bir öğretmen olmaya neden oluyor. Ders zili çaldı diyemiyoruz. Zil yok. Derse zamanında başlayayım diyorsun öğrenci yok. 8.30 da ders başlıyor ama bizim derse başlamamız 8.45’i buluyor. Bu durumu değiştirmek için çok çabaladık ama başarılı olamadık. Geç başlayınca 9.10 da teneffüse çıkarmak mantıklı olmuyor. Teneffüs saat 10.00 da oluyor. Blok yapmış oluyoruz. Ama çocuklar ihtiyaçlarını gidermek için istediği zaman gidebiliyorlar. Öğrenciler verilen görevi çok yavaş yaptıkları için teneffüse çıkarmak mantıklı olmuyor. Her öğretmen kendi ne zaman isterse o zaman teneffüs yapıyor. Ben teneffüs saatlerine göre yapmaya çalışıyorum. İşte köyde öğretmensiniz bir düzenden yoksun kalıyorsunuz. Her ne kadar önce de ifade ettiğim gibi köyde öğretmen olmak özgürlüğü ifade ediyor olsa da aynı zamanda düzensizlikten dolayı insan kendini güvende hissetmiyor. Düzen insanın güvenlik ihtiyacını karşılamasına ortam hazırlar. Ama köyde öğretmen olarak her bir dersi gerektiği şekilde yapamıyorsunuz. Örneğin birleştirilmiş sınıf öğretmeni olarak sınıf defterini doldurmak bir işkenceye dönüşüyor. İki sınıf defteri tutmak istersen iş yükü gereksizce artıyor. Aynı deftere yazıyorsunuz o da karmakarışık bir hal alıyor. Zümre öğretmenler kurulu toplantısı yapıyorsunuz ama aslında bir zümreniz de yok. Sadece dosyalamak için yapmış oluyoruz. İçeriği de başka bir zümrem olmadığı için anlamsızlaşıyor. Güvende hissetmeyişi her gün yaşıyorum. Sanki biri denetime gelecek ve benim hiçbir şey yapmadan okula gelip gittiğimi düşünecek, sonra da emek emek olduğum öğretmenliğim elimden alınacakmış gibi hissediyorum. Çünkü okulda az kişisiniz ve denetime gelen kişilerin bazı önyargıları oluşmuş, o kalıp yargılara çok defa takılırsanız işte o zaman işler sarpa sarabilir. Bu kaygının ortaya çıkmasında kadrolu öğretmene göre hakları ve güvencesi daha az olan sözleşmeli öğretmen oluşum da etkili oluyor.

4.13. Köy Okulunda Öğrenci Mevcudu ve Köyde Öğrenci Olmak Açısından Anlamı

Araştırılan kültürdeki okulda öğrenci sayısı otuz yedi olması nedeniyle öğretmen başına düşen öğrenci sayısı oldukça az olması öğretmen-öğrenci etkileşimini arttırmaktadır. Öğretmenin her öğrenci için ayırdığı süre yeterli

olmaktadır. Bu durum köyde öğrenci olan çocukların kendilerini değerli hissetmelerine sebep olmaktadır. Öğretmenler sadece kendi sınıfının öğrencileri ile ilgilenmekle kalmamakta, bütün okulun öğrencileriyle iletişim halinde olmaktadır. Öğretmen, doğal olarak öğrencinin de okulu benimsemesini sağlamaktadır. Okuldaki öğretmenlerin her biri kendi sınıfından olsun ya da olmasın tüm öğrencilere adıyla hitap etmektedir. Okulda bir öğrencinin moral bozukluğunu bile hemen fark etmek mümkün olmaktadır. Çünkü öğrenciler kalabalıklar arasında kaybolmamaktadır.

Öğrenci sayısının az olmasının, sınıf ve okul iklimine faydaları olmakla birlikte bazı sorunlara da neden olmaktadır. Öğrenciler kendi ilgi ve ihtiyaçlarına uygun arkadaş bulamamaktadır. Bu durum öğrenciler arasında zoraki arkadaşlıklara ortam hazırlamaktadır. Öğrenciler teneffüste herhangi bir oyun için takım oluşturmakta bile zorlukla karşılaşmaktadır. Takım oluşturamayınca bireysel oyunlara yöneldikleri çok olmaktadır. Futbol oynamak isteyen erkek öğrencilerin kız öğrencilerden futbol oynamaları için ısrarcı tavırları olmaktadır. İlk zamanlarda oynamak istemeyen kız öğrenciler, öğretmenleriyle birlikte oynayabileceklerini fark edince futbol oynamaya başlamıştır. Zamanla kız öğrenciler de futbol oynamaktan keyif aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler arasında cinsiyet temelli oyun farklılıkları pek gözlenmemektedir. İp atlama oyunu dışında hemen her oyunu kız-erkek ayrımı yapılmadan öğrenciler beraber oynamaktadır. Bu durumun öğrencilerin kaynaşması, karşı cinsin özelliklerini anlamlandırabilmesi adına da faydalarının olabileceği düşünülmektedir.

4.14. Köy Kültürünün Öğrenci Açısından Anlamı

Köylünün okuldan beklentileri, köyde öğrenci olma durumunu etkilemektedir. Okuldan beklenti, öğrenciden beklentiye dönüşmektedir. Öğrenci, köyde yaşadığı için köydeki insanların düşüncelerinden etkilenmektedir. Etkilenmekle kalmayıp köy kültürünün değer yargılarını tek doğru olarak kabul edebilmektedir.

Öğrenci köy kültürü dışında bir hayat görememektedir. Öğrencilerin geneli yaşadıkları köy hayatı dışında bir hayat tarzından habersiz olarak yaşamlarını

sürdürmektedir. Bu nedenle köy kültürü öğrenci kültürü üzerinde ciddi etkiler oluşturmaktadır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde de öğrencilerin köy kültürü dışında bir yaşamdan habersiz oldukları anlaşılmıştır. Otuz yedi öğrenciyle yapılan görüşme sonunda Erciş'i gören öğrenci sayısı on iki olurken Van'a giden öğrenci sayısı sadece sekizdir. Erciş'e giden öğrenciler sağlık, düğün, akraba ziyareti gibi sebeplerle yaşadığı köyün bağlı olduğu ilçeyi görme şansları olmuştur. Van'a giden öğrenciler ise genellikle sağlık sorunundan dolayı Van'ı görmüşlerdir.

Köy kültüründe öğrenciden beklenti okuma-yazmayı öğrenmesiyle sınırlı tutulabilmektedir. Okuma-yazma öğrenmenin de ötesinde hayatına anlam katma, geleceğini daha güzel bir şekilde düzenleme bilinciyle hareket etme eğilimi de hissedilir derecede köy kültüründe bulunmaktadır. Köy kültüründe okumaya ve okutmaya yönelik anlayışlar da bulunmaktadır. Ancak köy kültüründe okumaya ve okutmaya istekli anlayış henüz istenilen düzeyde değildir. İstenilen düzeye ulaşabilmesi için öğretmenler ve köyün din görevlisi yoğun uğraş vermektedir.

4.15. Çizgi Film ve Köyde Öğrenci Olmak

Araştırılan köyde öğretmenler, öğrencilerinin çizgi film izlemelerini istemektedir. Özellikle anasınıfı öğrencilerinin kelime haznesinin gelişmesi, bilinmesi gereken kavramların özümsemesi gibi gereklilikler nedeniyle köyde yaşayan öğrenci için ölçülü düzeyde çizgi film izlemenin olumlu katkısı olabileceği düşünülmektedir. Köydeki öğrenciler zaten doğal hayat içinde oldukları için, teknolojiden uzak kalması değil de teknolojiyle buluşması beklenmektedir. Öğrenciler evlerinde Türkçe konuşmadıkları için okulda bazı kavramların Türkçesini bilmemektedir. Ancak çizgi film izleyerek birçok Türkçe kavramı öğrenme şansına sahip olmaktadır. Bu durum öğrencinin Türkçe dil becerisine önemli katkılar sunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında görülmektedir ki köyde öğrenci olmak, genel öğrenci sorunlarının ve genel öğrenciden beklentilerin aksine farklılıklar göstermektedir.

4.16. Köy Kültürünün Sınıf Kültüründeki Rolü

Köydeki yaşamın sunmuş olduğu imkanlar hemen her alanı etkilediği gibi sınıf kültürünü de etkilemektedir. Köydeki kültürel anlayış örf, adet, gelenek ve görenek sınıf kültürünü etkisi altına almaktadır. Sınıf kültürünü etkileyen köy kültürü dersin içeriğini de etkilemektedir. Öğrenciler ile öğretmen arasında geçen ders, köy

Resim 10: Araştırmacı tarafından Hayat Bilgisi dersinde çekilmiştir.

kültüründen beslenmektedir. Öğrencinin yaşam alanındaki deneyimlerinden yola çıkarak ders işlenmesi kaçınılmaz olmaktadır. Örneğin Hayat Bilgisi dersinde kültürel mirasımız konusu ile meşgul olan öğrenci ve öğretmen köydeki imkanları kullanarak ders içeriğini uyarlamaya çalışmaktadır. Tehcir Kanunu'ndan önce Ermenilerin de yaşadığı bir yer olan köy, öğrencilerin dersine yansımaktadır. Araştırılan köyün okulu eskiden Ermeni mezarlığı olarak kullanılan alanın kenarına inşa edilmiştir. Ancak zamanla okul bahçesi olarak kullanılan bir alana dönüşmüştür. Okul bahçesi oluşturma çalışmaları okul binası yapıldıktan sonraki süreçte bir öğretmenin gayretleri sonucunda gerçekleştirildiği köy halkından öğrenilmiştir. Bu

sırada okul duvarı oluşturmak için mezar taşlarının da kullanıldığı görülmektedir. Öğrencilere kültürel mirasımız dersinde mezar taşlarına saygılı olunması gerektiği, zarar vermeden sonraki çocukların da görmesinin önemli olduğu öğretmen tarafından anlatılmıştır. Ayrıca daha önce köyde kimlerin yaşadığı, köyün ne gibi süreçlerden geçtiği de dersin içeriğini zenginleştirmiştir.

4.17. Köy Kültüründeki Ailelerle Görüşmeler

Köy kültüründe öğretmeni eve davet etmek, bir gelenek halini almıştır. Araştırmacı/öğretmen iki yıllık süre içerisinde köy ilkokulunda öğrencisi olan ailelerin her birinin evini ziyaret etme imkanı bulmuştur. Aile ile görüşmeler sırasında köyde bir değişim oluşturmak için çabalamıştır. Her aile ziyaretinde çocukların başarı ve yeteneklerini göz önünde bulundurularak görüşmelerde bulunulmuştur. Anne ve babaları, çocuklarının başarı ve yeteneklerinden haberdar ederek eğitim-öğretim hayatlarına devam etmeleri için neler yapılabileceği üzerinde durulmuştur. Köyde öğrenci olmanın oluşturduğu en büyük engelin, geleneğe bağlı kalan anlayışlar olduğu gözlemlenmiştir. Aileler özellikle kızlarının eğitimini yarıda kesmek istemektedir. Bu durumdan kız çocuklarının köy kültüründe yaşamalarının zorluğunun köyde öğrenci olmanın zorluklarına dönüştürdüğü anlaşılmaktadır.

Araştırmacı/öğretmen ve diğer iki öğretmenle birlikte köyde bir evin davetine icabet etmiştir. Bu sırada baba; *“çocuklar için çabalıyorum masraf ediyorum ama hiç ders çalışmıyorlar böyle olacaksa hiç gitmesinler zoruma gidiyor”* demiştir. Ailenin babası kızlarının dersteki başarısının düşük olmasından dolayı okula göndermek istemediğini söylemektedir. Anne, araştırmacı/öğretmenin okuma-yazma kursundan öğrencisidir. Ancak anneyle yapılan görüşmelerde sadece ders başarısı değil başka durumların da söz konusu olduğu görülmektedir. Anne, çocuklarının eğitime devam etmesini istemektedir. Araştırmacı/öğretmen, çocuklarının ders başarısının düşük olduğunu bilmektedir. Bir yıl önce öğrencisi olan kızların ara sınıf olmasına rağmen sınıfına alarak birinci sınıflarla beraber okuma-yazmayı öğretebilmiştir. Ailenin dördüncü sınıf olan kızları okuma-yazmayı bir önceki yıl öğrenmiştir. Araştırmacı/öğretmen köy kültüründe önemsenen durumları dikkate alarak çocuğun ortaokula gönderilmesini sağlamaya çalışmıştır. Babanın eğitim düzeyi düşünülerek

babanın önemseddiği konulardan yola çıkarak bir görüşme sağlanmıştır: “Abi, geçen sene okuma-yazma bilmeden okulu bitirseydi senin kızını istemeye gelecek kişiler ile okuma-yazmayı bildiğinde istemeye gelecek kişiler arasında fark olacak. Yarın senin kızın lise mezunu olursa istemeye gelecek kişi daha da kaliteli bir insan olacak. Kızlarının daha güzel bir hayatı olmasını istiyorsan en azından eğitimlerini yarıda kesecek gibi konuşma. Bak kızın bu söylediklerini dışarıda duyuyor sen böyle konuşursan kızın nasıl kendine güvensin. Sen “kızım yapabilirsin başarılı olabilirsin” dersin daha etkili olur. Sen kızlarına “kızım ben sizi sonuna kadar okutacağım yeter ki ders çalışın” şeklinde konuşursan kızlarının da ona göre köydeki okula köydeki öğretmene bakışı değişir. Sürekli yapamadıklarından bahsetme biraz da yapabildiklerinden bahset. Şimdi sen kızının dersine yardım edemiyorsun çünkü bilmiyorsun işte senin kızın da kendi çocuklarına böyle olmasın, yardımcı olabilsin. Belki kızın çok başarılı olamayacak ama senin torunları başarılı olacak sen bu kızları okutmazsan sadece kızlarını değil doğmamış torunlarını da okutmamış oluyorsun şeklinde konuşmuştur.”

Anne ile araştırmacı/öğretmen annenin okuma-yazma kursu için okula gelmesinden dolayı sürekli irtibat halindedir. Babalarının çocuklarını okutmak istemeyişinden şikayet eder bir tutum geliştiren anne, kendini çaresiz hissetmektedir.

4.18. Öğretmen Tecrübesi ve Köyde Öğrenci Olmak

Köy okulunda çalışmaya başlayan öğretmen genellikle ilk görev yeri olarak başlamaktadır. Yeni atanan öğretmen, öğrencilerin şehirdeki öğrenciler gibi hemen her konuda bilgi sahibi olan bir hazırbulunuşlukta olacağını düşünerek eğitim-öğretim sürecine adım atmaktadır. Ancak köydeki öğrenci birçok kavramı bilmemektedir. Hatta kavramlarla ilk defa okulda karşılaşmaktadır. Bu durum öğrencinin beklenen başarıyı geliştirme ihtimalini düşürmektedir. Yeni öğretmen, köyde öğretmen olmanın farkını özümseyemeyince öğrenciyle çatışmaktadır. Öğretmen öğrenciyi, öğrenci öğretmeni anlayamamaktadır. Köyde öğrenci olmayı zorlaştıran önemli unsurlardan bir tanesi de köyde öğretmen olma özeline kavranamamış olmasıdır. Köydeki öğrencilerin birçok ilgi ve beklentilerini okuldan karşılamaya çalıştıkları gözlemlenmektedir. Bu ilgi ve beklentiler doğru bir şekilde

belirlendiğinde köyde öğrenci olmak çok güzel olarak algılanmaktadır. Ancak öğretmen okulu yaşanılır bir hale getiremezse, öğrencinin ilgi ve beklentilerini okula ve öğrenci olarak sorumlu olduğu durumlarda toplayamazsa köyde öğrenci olmak bir mağduriyet olarak algılanmaktadır.

Köyde öğrenci olmak tecrübeli öğretmenle öğrencinin karşılaşma ihtimalini güçleştirmektedir. Genellikle yeni atanan sınıf öğretmeni köylere atanmaktadır. Öğretmenin tecrübesiz olması, tecrübesizliğinin sonucu olarak aşırı kırılgan bir yapıya bürünmesi de köyde öğrenci olma durumunun öğrenci açısından zorlukları arasındadır. Çünkü bu durumdan da en çok yine öğrenci etkilenmektedir. Bunun yanında köye atanan öğretmen, mesleğine karşı duyduğu istekliliği ve heyecanı öğrencilerine yansıtmaması bakımından köyde öğrenci olma durumuna çok ciddi katkılar yapmaktadır. Öğretmenin köyde, okulda, sınıfta ve öğrencilerde bir değişime, dönüşüme ortam hazırlamak ve bu anlayışı sağlamak için hep bir çaba içerisinde olduğu görülmektedir. Köydeki öğretmen kendi lisans sürecini yakın zamanda bitirmiş olması sebebiyle taze bilgiyle ve yeni eğitim anlayışlarını özümsemiş bir şekilde derslerini yürütmeye çalışmaktadır. Bu durumların ise köyde öğrenci olmanın sağladığı avantajlar arasında olduğu gözlemlenmektedir.

4.19. Köy Okuluna “101 Okul 101 Kütüphane Projesi”

Erciş Kaymakamlığı ve Erciş Belediyesi tarafından yürütülen “101 Okul 101 Kütüphane Projesi” kapsamında araştırılan köy okuluna da bir adet kütüphane yapılmıştır. Kütüphanede ısıtıcıdan kitaplığa, minderlerden öğrencilerin dikkatini çekebilecek özenle seçilmiş kitaplara kadar her ihtiyaç düşünülmüştür. Kütüphanenin olması öğrencilerde bir heyecana ve kitaba karşı ilgiye neden oldu. Daha önce okudukları sınıflarındaki kitaplardan farklı geldi. Çünkü kitaplar içinde televizyonda izledikleri çizgi film karakterlerini görmeleri onları kitaplara biraz daha bağladı. Öğrenciler tanımadıkları karakterleri de merak ederek daha çok kitap okumak istemeye başladı. Kütüphaneye ayakkabıların çıkarılıp girilmesi, okulda bir ev ortamının oluşması öğrencilerin; okula gelme isteğinde, okulda vakit geçirmek istemelerinde artışa neden oldu. Kütüphane kavramına yabancı olan öğrenciler hayatlarında ilk kez kütüphane gördü. Kütüphane oldukça küçük olmasına rağmen

öğrenciler için büyük bir dünya oluşturmaktadır. Kütüphaneye birlikte öğretmenler derslerinde kitap okumak için daha fazla vakit ayırmaya başladı. Ana sınıfı öğretmeni masal, hikaye gibi okumalarını kütüphanede yapmaya başladı. Sınıf öğretmenleri de kitap okuma saatlerini arttırdı. Bu artışta öğrencilerin öğretmenlerine kütüphaneye gitmek için yoğun talepleri de etkili oldu. Okulda “*Kitap Oku, En Güzel Anlat*” yarışması yapıldı. Yarışmaya katılım oldukça fazla oldu. Yarışma tüm öğretmenlerin ve tüm öğrencilerin önünde yapıldı. Yarışmada ilk üçe giren öğrencilere ödül olarak hayatlarında hiç görmedikleri Van’ın gezdirileceği söylendi. Kazanan öğrencilerde çok büyük bir mutluluğa sebep oldu.

Okulda kütüphanenin olması, öğrencilerin köyde öğrenci olmayı daha çok sevmelerinde etkili oldu. Köy şartlarındaki okulun böyle bir imkanla buluşması ailelerin de köy okuluna karşı daha sıcak bir tavır sergilemelerine neden oldu. Velilerden kütüphaneyi görmek için okulu ziyaret edenler de oldu.

4.20. Okulun Fiziki Şartlarındaki İyileştirme Çalışmalarının Köydeki Öğrenci İçin Anlamı

Köy ilkokullarının fiziki şartları, ergonomisi yapının daha eski zamanlarda inşa edilmesi nedeniyle istenilen düzeyde olamayabilmektedir. Araştırılan köy ilkokulunda araştırma sürecinde çeşitli iyileştirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Anasınıfının zemini beton olması nedeniyle kışın ısınma sorunları yaşanmaktaydı. İyileştirme çalışmaları sonucunda anasınıfının zemini ahşap malzeme ile döşenmiştir. Yine iyileştirme çalışmaları kapsamında müdür odası ile bir ve ikinci sınıf öğrencilerinin sınıfı fayansla kaplanmıştır. Fayans olmadan önce sınıf içerisinde zemin çukur ve tümseklerle kaplıydı. Sıralar zeminde sabit durmuyor öğrencilerin motivasyonlarının düşmesine, dikkatlerinin dağılmasına neden oluyordu. Zeminin siyah olmasından dolayı sınıf yeterince aydınlanmıyordu. Ancak fayansla kaplandıktan sonra daha temiz, daha ferah bir sınıf ortamına kavuşuldu. Aynı zamanda okul binasının kenarı ve merdivenler çok eski, kullanılamaz durumdaydı. Yapılan çalışmalarla mozaik taşla kaplanan okul binası çevresi ile merdivenlerin daha düzenli bir hale gelmesi sağlanmış oldu. Son olarak ise okulun bahçesi parke taşla kaplandı bu süreçte araştırmacı şu şekilde gözlemlerde bulunmuştur:

“30.05.2018 bugün okulun bahçesine parke taş yapılması için kamyonlar geldi. Parke taşların okul bahçesini kaplayacak olması öğrencilerde heyecanlandırdı, Öğrencilerin oyunları belirli aylarda okul bahçesinde kısıtlı olmaktadır. Okulun sadece küçük bir kısmı parke taş iken öğrencilerin asıl oyun alanları ise toprak bir zemine sahiptir. Bu alanda oyun için belirli bir süre geçtikten sonra oyun alanları bir çamur alanına dönüşmektedir. Bu durum öğrencilerin teneffüste istedikleri gibi vakit geçirmesini kısıtlamaktadır. Üstünün çamur olacağı endişesi oyun oynama isteklerini azaltmaktadır. Öğrencilerin pasif bir teneffüs geçirmelerine neden olmaktadır. Bu durum yaz ayları dışındaki süreçlerde zaman zaman yaşanmaktadır. Özellikle karların eridiği dönemler de okulun önü bir çamur yığına dönüşmektedir. Bu gibi durumların yaşanmasının önüne geçecek olan parke taşla kaplanan okul bahçesi artık daha güvenli bir oyun alanı ve daha kaliteli zaman geçirmenin zeminini oluşturacaktır. “

Öğrencilerin köyde öğrenci olma özelinde, okula bağlılık ve öğrenci olmayı sevme anlayışlarındaki algının oluşmasında birçok durum etkili olmaktadır. Öğrenci okul ile ilgili durumları yetişkin kişilerin değerlendirmesinden farklı değerlendirmektedir. Öğrencinin okulu değerlendirirken değer yargılarının bir tanesi de ev ile okul kıyaslaması yapmalarıdır. Öğrenci için okuldaki her farklılık okulu çekici kılmaktadır. Köydeki imkanların büyük okullardaki imkanlara yaklaşmasıyla öğrencilerde köy okulu daha ilgi çekici bir etkiye sahip olmaktadır. Öğrenci için okulun bahçesinin parke olması, daha geniş bir oyun alanı olmasının yanında farklılık göstermektedir. Köyde hiçbir alan parke değilken okulun parke olması öğrencinin parke taş üzerinde oyun oynamasını ilgi çekici hale getirmektedir. Ayrıca öğrencilerin okullarına yeni düzenlemeler yapıldıkça kendilerini daha önemser ifadeler kullandıkları gözlenmektedir. Parke taşın geldiğini gören öğrenciler “devlet bize parke taş göndermiş öğretmenim” gibi ifadeler sıkça kullanmışlardır. Bu durum okul iklimine, öğretmen-öğrenci arasındaki etkileşime yansımaktadır. Bileşenlerin birbirini olumlu bir atmosferde etkilemesi öğrencilerin de köyde öğrenci olma algılarına olumlu bir şekilde yansımaktadır.

Resim 11: Erciş Kaymakamlığı tarafından gönderilen parke taşlar

Köyde öğrenci olmanın, öğrencideki değerinin çok büyük olduğu gözlemlenmiştir. Bu anlayışta öğretmenlerin tutum ve davranışları en önemli etkisi vardır. Araştırmacının gözlemlerine göre bir diğer önemli unsur, köyde yaşayan ancak ortaokul ve ortaöğretim kademesindeki ilçe merkezindeki okullarda eğitim alan büyük kardeşlerinin anlayışlarıdır. Öğrenciler ortaokul kademesinde eğitim alan abla ve ağabeylerinin iyi eğitim almadıklarını düşünmektedir. Ortaokuldaki öğretmenlerin öğrencilerle ilgilenmediği anlayışı yerleşmiştir. Bu algıdan dolayı köydeki ilkökul eğitimi değer kazanmakta ve köyde öğrenci olmanın daha güzel olduğu görüşü yaygınlaşmaktadır.

4.21. Farklı Mevsimlerde Köy İlkokulunda Öğrenci Olmak

Köy ilkokulunda öğrenci olmanın anlamını ve araştırmanın daha şeffaf bir şekilde bulgulara yansımaları sağlamak amacıyla dört mevsimden belirli günler bu başlık altında bulgular kısmına yansıtılmıştır. Köy ilkokulunda öğrenci olmanın anlamı birçok değişken açısından her mevsimde farklılık göstermektedir. Mevsimlerdeki değişim köy ilkokulunun hemen her alanına yansımaktadır. Verilen

eğitimin niteliğinden, öğrencinin okula devamlılığından, ulaşım imkanlarına kadar birçok durumu etkilemektedir. Bu sebeple farklı günlerde yaşananlar mevsimi öne çıkararak bu başlık altında ifade edilmiştir.

4.21.1. Yaz

Yazın gelmesi ile birlikte köydeki insanların da iş yükü artmaktadır. İş yükünün artmasından dolayı öğrencilere de birtakım görevler düşmektedir. Bu durum okula devam etmeyen öğrenci sayısını arttırmaktadır. Aileler yaş farkı gözetmeksizin çocuklarına sorumluluk vermektedir. Bazı öğrenciler ev içi sorumluluklarından dolayı okula gönderilmezken bazı öğrenciler tarım özellikle de hayvancılık ile uğraşan ailelerine yardım etmeleri için gönderilmemektedir. Araştırmacı/öğretmen 01.06.2018 tarihinde okuma-yazma kursuna gelen bir velinin okuryazarlık belgesini vermek için aileyi ziyaret etmiştir. Aile, çocuklarıyla birlikte ahırda koyunlarını sağarken yanlarına gidip gözlemlemiştir. Öğrencilerden biri koyunu tutuyor, anne sağıyor, diğer öğrenci ise sağılacak koyunu yakalayıp hazırlamaktadır. Baba ise koyunların çeşitli bakım ihtiyaçlarını giderirken görülmüştür. Anne; “ *sabahtan beri hiç oturmamışım hocam, köylünün işi hiç bitmez*” şeklinde konuştu. Öğrenciyle araştırmacı/öğretmen arasında geçen diyalogda araştırmacı/öğretmen öğrenciye “*okul mu güzel koyunlarla uğraşmak mı*” diye sordu. Öğrenci “*okul*” şeklinde cevap verdi. Öğrenciyle geçen konuşmada da görüldüğü gibi öğrenci okula gelmeyi daha çok istemektedir. Aile ziyaretinde de gözlemlendiği gibi öğrencilerin yazın sorumlulukları artmaktadır. Bu durum öğrencilerin okula devam etmelerini engellemektedir. Ayrıca öğrenciler yazın oyun oynamak için birçok fırsat bulmaktadır. Öğrenci, havaların ısınması ve gündüz süresinin artmasıyla birlikte daha fazla dışarıda vakit geçirme imkanına sahip olmaktadır. Ailenin çocuklarına vermiş olduğu sorumluluk bittiği anda çocuklar oyun oynadıkları köy içerisindeki belirli alanlarda toplanmaktadır. Ev dışında aşırı vakit geçirmeleri bazı öğrencilerin ders başarılarında düşüş yaşamasına neden olmaktadır. Kışın ders ve okul sorumluluğunu tam anlamıyla yerine getiren öğrenci bu durumdan etkilenmemektedir. Ancak kışın ders ve okul sorumluluğunu beklenilenin altında gerçekleştiren öğrenciler, yazın gelmesiyle birlikte sınıf ve okul düzeninden

kopmaktadır. Bunun bir diğer nedeni ise ailelerin evde tarlada, merada, ahırda çeşitli işlerle uğraşarak günlerini geçirmeleri çocuklarının eğitimiyle ilgilenmelerinin önünde bir engel daha oluşturmaktadır. Bir de çocuk sayısının oldukça fazla olması ailenin çocuklarının arkadaşlık ilişkilerini, derslerini, sosyal ihtiyaçlarını, beklentilerini takip etme ihtimalleri yazın daha da imkansız hale gelebilmektedir. Bu durumlar bir araya geldiğinde öğrencinin yazın öğrenci olduğunu hissetmesi güçleşmektedir. Çünkü okul dışındaki hayatında sorumluluklarının fazla olması öğrenci olarak üstlenmesi gereken sorumluluklar önünde bir engel teşkil etmektedir.

Bir başka ailenin 4. sınıfa giden çocuğuyla gerçekleştirilen görüşmede “çocuk olmak ne demek sence?” sorusuna yaz ayları olmasının da etkisiyle şöyle bir cevap vermiştir: *“Çocukluk ancak koyunlara gitmek. Ben çocuk olmak istemiyorum. Büyümek istiyorum. Evim, arabam olsun istiyorum. Biz her gün dedemle koyunlara gidiyoruz öğretmenim.”* Öğrenci burada çocuk olmanın çobanlık yapmakla eş değer olduğunu düşünmektedir. Çünkü öğrencinin ağabeyleri büyük şehirlerde inşaat işçisi olarak çalışırken kendisi köyde olduğu için dedesiyle beraber koyunlara bakmaktadır. Öğrenci bu durumu bir güçlük olarak görmektedir. Koyunlarla ilgilenmekten kurtulmanın çözümünü ise yaşının büyümesi ve çocuk olmak olarak görmektedir.

Öğrenciler yazın okul bahçesinde çeşitli oyunlar oynamaktadır. Yakar top ve futbol en çok tercih edilen oyunlar arasındadır. Oyunlarda genellikle cinsiyet ayrımı bulunmamaktadır. Kızlar futbolu erkeklere rakip olacak kadar iyi oynayabildiği gibi erkeklerde ip atlama oyunun da kızlardan daha başarılı olabilmektedir. Öğrenciler her mevsimde farklı oyunları tercih etmektedir. Fiziksel şartlar ve hava koşulları her oyunu her zaman oynamayı mümkün kılmamaktadır. Örneğin ilkbaharda karların erimesinden dolayı çamur halini alan okul bahçesinde futbol oynamak imkansız hale gelmektedir.

4.21.2. Sonbahar

Okulun ilk zamanları olan sonbahar mevsiminde okulun fiziksel ihtiyaçları öğretmenin en çok uğraş verdiği zamanlar olarak dikkat çekmektedir. Erciş

Belediyesi kontenjanından İşkur ataması ile görevlendirilen okul çalışanının göreve başlaması okulun ilk aylarında olmamaktadır. Bu sebeple okulun temizlik, ilerleyen zamanlarda da görevlendirilmezse ısınma için gerekli olan soba yakma işini de öğretmen üstlenmektedir. Bu şartlar özellikle köy hayatını bilmeyen bir öğretmen için motivasyon düşüşüne neden olmakta sonuç olarak da yine durumdan en çok köyde öğrenci olma durumu etkilenmektedir.

Sonbahar, öğretmenin okulda yeni göreve başlaması durumunda öğrenciyi ve köyü tanınmasıyla geçmektedir. Öğretmen sınıf içinde birleştirilmiş sınıf olmasının zorluklarını yaşamakla birlikte öğrenci sayısının araştırılan köyde az olması sebebiyle aynı zamanda kolaylıklarıyla da karşılaşmaktadır.

Sonbahar mevsimi öğrenci – öğretmen ve öğretmen – veli iletişiminin en yoğun olduğu mevsim olması sebebiyle öğretmenin bu zaman diliminde daha dikkatli olması, ilerleyen süreçte öğrencinin okulu ve öğretmeni benimsemesine ortam hazırlamaktadır. Dolayısıyla köyde öğrenci olmanın avantajları daha çok öğrenci tarafından hissedilebilmektedir. Bu süreçte öğrenci dikkatinin okula yönelmesi veya yöneltilmesi ilerleyen zamanların daha verimli geçmesinin ön koşulu gibi olmaktadır.

Bu süreçte en çok görev öğretmene düşmektedir. Öğretmenlerden özellikle birinci sınıf öğretmenin aynı zamanda ikinci sınıfların öğretmeni de olması sebebiyle iş yükü oldukça artmaktadır. Öğretmenin bu süreçte iyi bir iletişim sağlaması öğrencinin ilerleyen hayatında oldukça etkili olmaktadır. Köy ilkokulunda bu zaman dilimi oldukça önemlidir. Bu zaman diliminde öğrencinin öğretmeni rol model alıp almayacağı kesinleşmeye başlayabilmektedir. Öğrenci köyde en farklı gelen kişiyi yani öğretmeni izler, anlamaya çalışır, taklit eder davranışlar sergileyebilmektedir. Öğrenci, okulun ilk günlerinde öğretmeni rol model almasından dolayı pekiştirilir, aile tarafından da oluşan değişimler desteklenirse köyde öğrenci olmanın avantajlarıyla bütünleşen bu durumdan öğrenci kazançlı çıkmaktadır. Bu anlayışın zemini anasınıfında da oluşabilmektedir. Ancak okuma-yazma öğrenilmeye başlanılan süreçte de oldukça etkili olmaktadır.

4.21.3. Kış

Kışın öğrencinin tarım ve hayvancılıkla ilgili sorumluluklarının çok az olması eğitimine odaklanmasını kolaylaştırmaktadır. Öğrenci eve gittiğinde ders çalışmak için zaman bulabilmektedir. Öğrenci- aile etkileşimi kışın en yüksek seviyede gerçekleşmektedir. Çünkü öğrenci evde daha çok vakit geçirdiği gibi ailenin diğer fertleri de evde daha çok zaman geçirebilmektedir. Bu durum ailenin çocuğunun ihtiyaçlarını beklentilerini karşılaması ve ders başarısıyla ilgilenmesi için geniş bir zaman oluşturmaktadır. Köy okuluna uzak bir noktada evi olan bir öğrenci için zeminin karla kaplı olduğu zamanlarda okula ulaşım çok zahmetli olmaktadır. Öğrenci 15 dakikada geldiği okula kar nedeniyle 30 dakikada gelebilmektedir. Öğle arası da eve git-gel yapan öğrenci toplamda iki saati okul ve ev arasında yürümekle geçmektedir. Bu durumlar düşünüldüğünde köyde öğrenci olmak kışın mevsim şartlarından etkilenmektedir. Diğer taraftan bu şekilde öğrenci zorlukla mücadele etmeyi öğrenmektedir. Okul ile ev arasında arkadaşlarıyla kardeşleriyle dayanışma içerisinde beraber hareket edebilmeyi öğrenmektedir. Zor şartlara adapte olan öğrenci dersleriyle ilgili zorluklara karşı daha güçlü olabilmektedir. Zor şartlarla mücadele etme öğrencilerin sadece derslerine katkı sağlamamakta, hayatla ilgili konularda da onlara bir çok beceriyi öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Örneğin öğrenciler kolay kolay hasta olmadan kış mevsimini geçirmektedir. Hasta olsalar bile hiç ilaç kullanmadan kısa sürede hastalığı atlatmaktadır. Zor şartlara adapte olan öğrenci için zorluk olarak algılanan birçok durum, öğrenci için bir oyuna, eğlenceye dönüşebilmektedir. Öğrencilerle kışın kar yağdığı zaman yapılan görüşmelerde okul ile ev arasında yorulup yorulmadıkları sorulduğunda yamaçtan nasıl kayarak aşağı indiklerini, çok eğlendiklerini anlatmaktadırlar.

Okulda görev yapan üç öğretmen de ilçe merkezinde ikamet etmektedir. Köye servislerle günübirlik gel-git yapmaktadır. Öğretmen, kışın okula ulaşım noktasında zaman zaman güçlüklerle karşı karşıya gelmektedir. Yoğun kar yağışı, yolun kapanmasına neden olmaktadır. Yol açılana kadar geçen süre derse vaktinde başlanmasını engellemektedir. Bu durum öğretmeni ve eğitim-öğretim sürecini aksatmakta veya olumsuz etkilemektedir. Ayrıca yol, kış gününün ilk saatlerinde

buzlanmış bir hale gelebilmektedir. Buzlanma çeşitli kazalara neden olabilmektedir. Buz üstünde okula ulaşmaya çalışan öğretmenin, öğrencilerle işleyeceği dersi düşünemez hale geldiği zamanlar olmaktadır. Çünkü öğretmen herhangi bir kaza yaşanmadan okula gidip gelmeye odaklanmaktadır. Son olarak şunu söyleyebiliriz ki köydeki öğrenciler Türkiye’de mevsim şartlarından en çok etkilenen öğrenci grubunu oluşturmaktadır.

4.21.4. İlkbahar

İlkbahar mevsiminde köyde öğrenci olmak, doğayla iç içe olmak için birçok ortam hazırlar. İlkbahar, öğretmenlerin doğanın sunduklarıyla birlikte ders işlemesi için bir imkan sunmaktadır. Öğretmen ile öğrenci etkileşiminin sınıf dışında da oluşması öğrencinin öğretmen ile bağının artmasına ortam hazırlamaktadır. Öğrenci dışarıda görsel sanatlar dersi yapabilmekte, fen bilimleri dersini doğayı gözlemlemekle işleyebilmektedir.

Köydeki öğretmen mevsimi hissettiği için öğrencinin de bu durumlardan yararlanmasını sağlamaya çalışmaktadır. Öğretmen durumu şu şekilde ifade etmektedir: *“Köyde öğrenci olmak gibi köyde öğretmen olmak mevsimsel geçişleri hissetmektir. Bununla birlikte yazı yaz gibi kışı kış gibi yaşamaktır. Mevsimi hissede hissede yaşarsınız. Havası temizdir. İçinize çektiğiniz havanın temizliğini hissedersiniz. Egzoz dumanı gelmez burnunuza, yakmaz boğazınızı kirli hava. Bir sis kaplamaz yaşadığınız yerin üstünü. Köyde öğrenci ya da öğretmen olmak, bir ağacın altında kitap okuyarak öğle arasını değerlendirmektir. Uzakta değildir doğa. Okul bahçesinde bile doğayla iç içesinizdir.”*

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayanarak elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Bulgular doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar tematik açıdan ve araştırma soruları göz önünde bulundurularak sunulmuştur. Ayrıca alandaki tecrübelerin doğrultusunda çeşitli önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmada köy kültüründeki, köy okulunun etkisi altında kaldığı veya etkilediği her unsur olabildiğince mercek altına alınmaya çalışılmıştır. Merceğin odağını ise kültür oluşturmaktadır. Kültürel anlayışlar, birçok alanı etkilediği gibi öğrencileri de etkilemektedir. Köy kültürü, başta olmak üzere birçok alandan etkilenmektedir. Araştırılan köyün yaşam tecrübeleri ve kültürel birikimleri, öğrenci olma durumunu da derinden etkilemektedir. Köylülerin kültürel anlayışlarına göre öğrenci olmak bazı köy kültürlerinde olanak ve fırsat olarak görülürken bazı köy kültürlerinde ise öğrenci olma anlamında birçok güçlükleri de beraberinde getirmektedir. Araştırılan köy de, köylerin kültürlerindeki olumlu ve olumsuz birçok durumu bir arada bulundurması bakımından önem arz etmektedir. Van'ın Erciş ilçe merkezine sekiz kilometre uzaklıkta olan köyün kültürü, bağlı olduğu ilçenin genel kültürel anlayışıyla uyusmakla beraber kendi konumu ve özellikleri itibarıyla içerisinde farklılıklar barındırmaktadır.

Araştırılan köy kültüründe çocuklardan birinci derecede anne sorumludur. Ancak konu çocuğun dersleri ile ilgilenilmesi olduğunda ise genellikle sorumluluk abla, hala ya da teyzededir. Köy kültüründe annenin ev ile ilgili sorumluluklarının yanısıra hayvancılık ile ilgili sorumlulukları da vardır. Hayvanların bakımında eşlerine yardım etmektedir. Araştırılan kültürde çocuk sayısının fazla olduğu ve yasal evlilik yaşına gelindikten sonra hemen evlendiği anlaşılmıştır. Annenin, kendi olgunluğunu tamamlayamadan evlenmesi durumunda öğrencinin sorumluluğunu alamadığı durumlar olduğu görülmüştür. Bunun yanında evlilik öncesi okula devam etme şansı olan annenin çocuğuna, derslerini ve okula dair sorumluluklarını daha

bilinçli bir şekilde yerine getirmesinde daha fazla destek olduğu anlaşılmıştır. Anne, evde köy okuluna olumlu bir dil kullanıyorsa çocuk köyde öğrenci olma durumunu annenin anlayışıyla benzerlik gösteren bir düşüncede ortaya koymaktadır.

Köy kültüründe herkesin yanlış olduğunu bildiği ama gelenekselleştiği için kimsenin karşı çıkamadığı belirli kalıp yargılar mevcuttur. Köy kültüründe gelenekselliğe karşı çıkış, ailenin köy içinde farklı algılanmasına neden olmaktadır. Ailelerin ayıplanma ve başkaları ne der duygusuna kapıldığı andan itibaren artık çocuklarının özellikle kız çocuklarının öğrenimlerine devam etmeleri ilkokuldan sonrasında devam etmesi imkansız hale gelmektedir.

Köy kültüründe baba, ailede çok saygı duyulan ve en çok korkulan kişidir. Araştırılan kültürde babanın eğitimle ilgili olumsuz bir algısı olduğunda bu anlayışı değiştirecek en önemli kişi evin annesidir. Çocukların eğitimini önemseyen aileler gözlemlendiğinde en çok annelerin istekli olduğu anlaşılmıştır. Anneler; babaların da geleneksel kültüre karşı durması için direnç kaynağı olmaktadır.

Araştırılan köy kültüründe öğrenci velisi olmak, genellikle eğitim-öğretim yılının başında ve 23 Nisan törenlerine hazırlık sırasında ağırlıklı hatırlanmaktadır. Okul ihtiyaçlarının karşılanması noktasında aileler arasında değişken durumlar görülmektedir. Bazı aileler öğrencinin ihtiyaçlarını karşılamak için azami önem göstermektedir. Ancak genel itibarıyla çocukların ihtiyaçlarını karşılama durumu öğretmenlerin beklediği düzeyde değildir. Araştırma sürecinin ilk zamanlarıyla araştırmanın son zamanları arasında bu anlayışta değişimlerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın ilk zamanlarında öğrencinin okul ile ilgili ihtiyaçların karşılanmasında veli üstüne düşen sorumluluğu yeteri kadar almazken araştırmanın son zamanlarında velilerin daha bilinçli bir şekilde hareket ettiği anlaşılmıştır. Bunun sebebi araştırıldığında öğretmenlerin bu konuyu velilere ısrarlı ve kararlı bir şekilde durumu anlatmalarının en önemli etken olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin köy okulunda iyi bir eğitim verdikleri yönündeki genel algı da velilerin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama noktasında etkili olmuştur.

Köydeki ilkokul öğrencileri ile taşınalı olarak gittikleri ortaokul/ortaöğretim okullarının velisi olmak birbirinden farklı olarak algılanmaktadır. Ortaokul ve lise öğrencilerinin okul ile ilgili ihtiyaçları tam anlamıyla yerine getiren veli, ilkokula giden çocuğu için aynı özeni göstermemektedir. İlkokula giden öğrencinin okul kıyafetini almayan aynı veli, ortaokula giden çocuğunun okul kıyafetini sene başından almaktadır. İlkokul öğrencilerinin genellikle ortaokula giden büyük kardeşlerinden kalanlarla yetinmesi gerekmektedir. Ortaokul ve lise eğitimi alan çocukların ihtiyaçlarının önemszenmesinde en önemli etkenin öğrencinin köy dışında bir yere gitmesi olduğu fark edilmektedir. Bununla birlikte ortaokul ve lise idaresi, öğrencilerin kıyafeti olmadan okula kabul edilmeyeceğini açıklıkla ifade edebilmektedir. Ancak köy ilkokulu öğrencisi ve öğretmeni için durumlar tamamen farklıdır. Bu sebeple köy kültüründeki her konunun öğrenci olma durumunu da farklı açılardan etkisi altına aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Veli-öğretmen görüşmelerinde genellikle veliler öğretmenden öğrenciye kızmasını, katı disiplin uygulamasını beklemektedir. Köy kültürüyle öğretmenin lisans eğitimini de aldığı kültür birbiriyle çatışmaktadır. Öğretmen ne kadar iyi eğitim verirse versin gelenekselci eğitim anlayışıyla uyuşmaması öğretmeni zorlamaktadır.

Köyde öğrenci olmanın anlamına yön veren en önemli unsurlardan birinin de öğretmen olduğu anlaşılmıştır. Araştırma sırasında öğretmen tutum ve davranışına göre köyde öğrenci olmanın algısı da değişkenlik göstermektedir. Öğrencilerle yapılan görüşmelere göre ilgi, istek ve yeteneklerine yön verebilen, öğrencilerle vakit geçiren öğretmenlerin sevildiği görülmüştür. Öğrencilerin derslerine azami önem gösteren, ileride eğitim-öğretim süreçlerini sonuna kadar devam etmeleri gerektiğini vurgulayan ve ailelerle ilişkilerinde öğrencinin öğrenim geleceğiyle dertlenen öğretmen; köyün öğretmen anlayışında tüm övgüleri hak eden köyde kalıcı izli değişimlerin hazırlayıcısı olarak algılanmaktadır. Eğer öğretmen köy kültürüne “*eğitim temel bir ihtiyaçtır*” anlayışını yerleştirebilmişse köyün okulu değer kazanmakta doğal olarak da köyde öğrenci olmak değer kazanmaktadır.

Araştırılan köyde yaşayan insanların maddi birikiminin olmasına rağmen çocuklarının hayat standardı maddi birikimle eş değildir. Sonuç olarak anlaşılmıştır ki köy kültürünün ana yoksunluk çektiği durum eğitimsizliktir. Araştırılan kültürde para harcanmak değil biriktirmek için vardır. Bu durum da yine öğrenciyi etkilemektedir. Öğrenci temel ihtiyaçlarının karşılanmaması veya yeterince önemsenmemesinden dolayı kendini değersiz hissedebilmektedir. Öğrencinin özbenlik algısı, özsaygısı bir diğer vasfı olan öğrenci olma anlayışına belirli anlamlar yüklemektedir. Yaşa bağlı değer algısı çocuğun kendisini değersiz hissetmesine öğrenci olsa da, okuma-yazma öğrense de ortaokul ve liseye giden büyüklerine verilen değere ulaşamamaktadır.

Köy kültürü öğrenciye çeşitli sorumluluklar yüklemektedir. Aynı aile içinde çocuk sayısının fazla olması, öğrencinin kardeşlerinin derslerinde de yardımcı olma zorunluluğu getirmektedir. Çünkü köy kültüründe anne-baba çeşitli istisnalar dışında çocuklarının dersle ilgili sorumluluklarıyla ilgilenmemektedir. Bu sorumluluk kardeşine yardımcı olan öğrenciye de bazı bilgileri yeniden hatırlaması için bir tekrar niteliğine dönüşebilmektedir. Araştırılan köy kültüründe öğrencinin ev ekonomisine de belirli katkıları olmaktadır. Babanın köy dışında büyük şehirlerde çalışması nedeniyle evde kalamaması gibi durumlarda çocuğun hayvancılık üzerine sorumlulukları artmaktadır. Baba, köyde yaşasa da çocuk küçükbaş veya büyükbaş hayvanların otlatılmasından sorumlu tutulmaktadır. Öğrencinin hayvanların bakımı, beslenmesi, sağılması süreçlerinde de sorumlulukları bulunmaktadır. Yaşadığı kültüre göre öğrenci bu sorumlulukları yerine getirmek zorunda olduğunu düşünerek hareket etmektedir. Öğrenciler bu sorumlulukları yerine getirirken birçok yaşamsal bilgi ve beceri de kazanmaktadır.

Köy kültüründe yaşam, iyi bir birey olmanın olanaklarından yararlanmak açısından anlamlı bir hayat okuluna dönüşmektedir. Bu durumun köyde öğrenci olma durumunu besleyen, geliştiren, avantajlarını artıran bir durum olabildiği anlaşılmıştır. Aynı zamanda araştırılan kültür, çocuğun öğrenim geleceğine yatırım yapmaktan geri durması ve çocuğa verilen değer az olması sebebiyle çocuk olma durumuna olumsuzluk olarak yansıyabilmektedir. Sonuç olarak köyde çocuk olmanın köyde

öğrenci olmaya katkısının sorumluluk bilinci ve ahlaki yönden faydaları olurken öğrenim gelecekleri açısından çeşitli zorlukları beraberinde getirmektedir

Köyde öğrenci olmanın birçok kız öğrenci için en önemli kazanımlarından biri kız çocuklarının okulla buluşmasının yolunun açılmasıdır. Köydeki okul, aile için güvenli bir liman olarak algılanmaktadır. Aile, köy dışındaki eğitim kurumlarında tanımadıkları insanları gerekçe göstererek çocuğunu göndermek istemeyebilmektedir. Okul köyde olduğu için öğrenci de kendini güvende hissetmektedir. Öğle arası, ailesinin yanına gitmesi onlarla vakit geçirip okula gelmesi bile bu güven ortamını desteklemektedir. Okullarının kalabalık olmaması, öğrencinin kendini özel hissetmesini sağlayabilmektedir.

Köyde öğrenci olmak imkansızlıklarla çevrili bir hayatı beraberinde getirmektedir. Ancak anlaşılmıştır ki öğrenciler bu imkansızlıklar içinde çeşitli çözüm önerileri geliştirerek birçok alanda beyin gelişimlerini destekleyici buluşlar veya yaratıcılıklar sergilemektedir. Öğrenci kendisi için oyuncak tasarlamaktadır. Köy kültüründe öğrencinin her istediğinin anında yerine getirilmemesi, sabırlı bir kişi olmalarını sağlamaktadır.

Köyde öğrenci olmak, mevsimi ve doğayı gözlemlemek için birçok imkan sağlamaktadır. Öğrencilerin mevsimsel geçişleri derinden hissederek, doğayı gözlemleme fırsatları okul bahçesinden bile birçok olanak sağlamaktadır. Öğrencilerin köydeki imkanları iyi kullandığı, gözlemleri derslerine aktarmakta genellikle başarılı oldukları anlaşılmıştır.

Köyde öğrenci olmanın öğrencilerin okul-ev arasında araç yerine, yaya olarak ulaşımını sağlamalarının ve bu ulaşımı tek başlarına veya arkadaşlarıyla yapmalarının öğrenciye birçok kazanımının olduğu anlaşılmıştır. Öğrencinin okula ulaşımını servis yerine, yaya olarak gerçekleştirmesinin sağlık açısından faydalı olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda aile ile beraber okula ulaşımını sağlamak yerine, kendisinin sağlaması ise özgüveni yüksek ve cesaretli bir kişilik geliştirmeleri açısından faydalı olduğu düşünülmektedir.

Köy okulunda öğrenci sayısının az olması öğrenciye kendini daha özel hissettirmektedir. Çocuk sayısının fazla olması ve bazı evlerin birden fazla aile tarafından kullanılması, öğrencinin evde kalabalıklar arasında kaybolmasına neden olabilirken durum okulda tam tersine varlığını daha çok hissettiği bir ortama dönüşebilmektedir. Köyde öğrenci sayısının öğrencilerin bireysel oyunları tercih ettikleri zaman büyük bir rahatlık sağlamaktadır. Okul, bahçesi öğrenci sayısının az olması nedeniyle öğrencide kendine ait bir oyun alanı belirleyerek orada oyunu için yeni bir dünya oluşturabilmektedir. Öğrencinin kalabalıklar arasında oyun oynamak yerine toprak, taş, ahşap gibi malzemelerden bir alan oluşturup kaliteli bir şekilde teneffüsünü değerlendirebilmektedir. Köyde öğrenci sayısının az olmasının oyun ve teneffüs anı açısından faydaları olmakla birlikte öğrencinin birçok oyunu oynarken yalnızlık çekmesine neden olmaktadır. Kendi ilgi ve yeteneklerine uygun arkadaş bulmakta zorlanmaktadır. Öğrencilerin işbirliği duygusunun zayıflamasına bireyselliklerinin ön plana çıkmasına neden olabilmektedir.

Köy kültürünün; dersin içeriğini şekillendirdiği, öğrencilerin köy kültüründen öğrendiklerini derslerine yansıttığı görülmüştür. Ders sırasında yapılan gözlem sonuçlarına göre sınıf kültürünü oluşturan öğrencilerin birlikte iş yapma, yardımseverlik, sorumluluk duygusu, arkadaşlarını aşırı izleyen merak eden tutum ve davranışlar köy kültürünün öğrenci ve sınıf kültürünü etkilemesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca öğrencilerin derslerinde verdiği örnekler, cevaplar veya sorduğu sorular genellikle yaşadıkları köy kültüründen öğrendikleriyle şekil ve içerik kazanmaktadır. Bununla birlikte sınıf kültüründe öğrendikleri öğrencinin yaşadığı kültürle bütünleşememektedir. Öğrencinin derste gördüğü kavram ile günlük hayatta lazım olabilecek bilgiler daha çok şehirde yaşayan öğrenciye göre yer aldığı görülmüştür. Öğrenci derste hayvanat bahçesine heyecanla giden çocuğun dünyasından çıktıktan sonra okul çıkışı istemese de hayvanların seyredilmek üzere tasarlanan sınıf kültüründen çıkıp ekonomik değeri üzerine temellendirilmiş çobanlık görevini yaptığı köy kültürüyle hayatına devam etmektedir. Derste trafik ışıkları, refüj, üst geçit, alt geçit gibi köy kültüne yabancı kavramlarla çok sık karşılaştığı halde hayvanlarını trafiğin yoğun olduğu bir noktada karşıdan karşıya nasıl geçeceği üzerine sorduğu sorulara ders kitabından veya öğretmeninden doyurucu bir bilgi

edinip hayatına uygulayamamaktadır. Bu gibi örnek durumlar da nihayetinde sınıf kültürü ile köy kültürünün birbirini beslemesinin bu açıdan bakıldığında kısıtlı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Lisans sürecini yeni bitiren sınıf öğretmenleri genellikle köylerde görev yapmaktadır. Bu sebeple köyde öğrenci olmak, yeni eğitim anlayışlarını özümsemiş, yeni strateji, yöntem ve teknikler konusunda donanımlı bir öğretmenle karşılaşma ihtimalini arttırmaktadır. Ayrıca öğretmenin yeni görevine başlamasının vermiş olduğu heyecan isteklilik, öğrencilere karşı yoğun ilgi ve başarı açlığı birçok avantajı beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte öğretmenin köyde olma özeline kavrayamamış olması durumunda aşırı kırılmalı ve aradığını bulamayan öğretmenle karşılaşma ihtimalini de arttırabilmektedir. Öğretmenlerin tecrübesini araştırılan köyde kazanmaya başladığı ve köyde öğretmen olma özeline kavranamamış olduğu görülmektedir. Araştırılan köyde öğretmenlerin çok sık aralıklarla değişmesi öğrencinin köyde eğitim almasının zorlukları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak artık öğretmenlerin sözleşmeli olarak atanması ve atanma şartlarında belirli bir süre atandığı kurumdan tayin isteyememesi köyde öğrenci olma durumuna ciddi katkılar sunmaktadır. Öğretmenler, uzun yıllar araştırılan okulda görev yapacak olması nedeniyle köyün kültürü ve köyün öğrenci kalitesine ciddi katkılar yapmaktadır.

Okulun fiziki şartlarındaki iyileştirme çalışmaları öğrencilerin okulunu daha çok sevmesi, okulunda daha çok zaman geçirmek istemesi yönünde bir sonuç ortaya koymuştur. İyileştirme çalışmaları sadece öğrenci de değil öğretmenlerde de olumlu bir atmosfere motivasyonda artışa ortam hazırlamıştır.

Mevsimlerdeki değişim köy ilkokulunun hemen her alanına yansımaktadır. Verilen eğitim kalitesi, öğrencinin okula devamlılığı, ulaşım imkanlarına gibi birçok durumu etkilemektedir. Yazın öğrencinin okul ile ilgili sorumlulukları dışında evde küçük kardeşine bakmak, tarım, özellikle de hayvancılıkla ilgili sorumlulukları bulunmaktadır. Öğrencilerin okula devamsızlıkları yaz mevsiminde oldukça artmaktadır. Ailelerin yazın işlerinin yoğun olması çocuklarıyla ilgilenmelerinin önünde bir engel oluşturmaktadır.

Okulun ilk zamanları olan sonbahar mevsiminde okulun fiziksel ihtiyaçları öğretmenin en çok uğraş verdiği zamanlar olarak dikkat çekmektedir. Okul çalışanının göreve başlaması okulun ilk aylarında gerçekleşmemektedir. Bu sebeple okulun temizlik, ilerleyen zamanlarda da bir çalışan görevlendirilmezse ısınma için gerekli olan soba yakma işini de öğretmen üstlenmektedir. Bu şartlarda özellikle köy hayatını bilmeyen bir öğretmen için motivasyon düşüşüne neden olmakta sonuç olarak da yine durumdan en çok köyde öğrenci olma durumu etkilenmektedir. Öğrenci köyde en farklı gelen kişiyi yani öğretmeni izler, anlamaya çalışır, taklit eder davranışlar sergileyebilmektedir. Öğrenci okulun ilk günlerinde öğretmeni rol model almasından dolayı pekiştirilir, aile tarafından da oluşan değişimler desteklenirse köyde öğrenci olmanın avantajlarıyla bütünleşen bu durumdan öğrenci kazançlı çıkmaktadır. Bu anlayışın zemini anasınıfında atılmakla birlikte okuma-yazma öğrenilmeye başlanılan sonbahar sürecinde araştırılan okulda oldukça etkili olmaktadır.

Kışın öğrencinin tarım ve hayvancılığa dayalı sorumluluklarının çok az olması eğitimine odaklanmasını kolaylaştırmaktadır. Öğrenci eve gittiğinde ders çalışmak için zaman bulabilmektedir. Öğrenci-aile etkileşimi kışın en yüksek seviyede gerçekleşmektedir. Kışın öğrenci evde daha çok vakit geçirdiği gibi ailenin diğer fertleri de evde daha çok zaman geçirebilmektedir. Bu durum ailenin çocuğunun ihtiyaçlarını beklentilerini karşılaması ve ders başarısıyla ilgilenmesi için geniş bir zaman oluşturmaktadır. Köy okuluna uzak bir noktada evi olan bir öğrenci için zeminin karla kaplı olduğu zamanlarda okula ulaşım çok zahmetli olmaktadır. Bunun yanında öğrenci zorlukla mücadele etmeyi öğrenmektedir. Okul ile ev arasında arkadaşlarıyla kardeşleriyle dayanışma içerisinde beraber hareket edebilmeyi öğrenmektedir. Zor şartlara adapte olan öğrenci dersleriyle ilgili zorluklara karşı daha güçlü olabilmektedir.

İlkbahar mevsiminde köyde öğrenci olmak doğayla iç içe olmak için birçok ortam hazırlar. Öğretmenlerin doğanın sunduklarıyla birlikte derslerini işlemesi için bir imkan sağlamaktadır. Öğretmen ile öğrenci etkileşiminin sınıf dışında da oluşması öğrencinin öğretmen ile bağının artmasına ortam hazırlamaktadır. Öğrenci

dışarıda görsel sanatlar dersi yapabilmekte, fen bilimleri dersinde ise doğayı gözlemleyebilmektedir.

Sonuç olarak çalışma, kültürel anlayışların birçok alanı etkilediği gibi öğrencileri de etkilemekte olduğunu, köydeki yaşam tecrübeleri ve kültürel birikimlerin öğrenci olma durumunu derinden şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

5.2. Öneriler

Köy kültüründe eğitime bakış; ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye, ilden ile değişebilmektedir. Hatta aynı ilçenin farklı köyleri dahi, eğitim konusunda birbirinden tamamen farklı bir anlayışta olabilmektedir. Her köy kültürü kendi özelinde belirli bir birikim ve anlayış barındırmaktadır. Bu noktaların doğru tespit edilmesiyle birlikte köylerden başlayan bir değişim ve dönüşümün varacağı nihayet, toplumun tüm hafızalarında iz bırakarak geleceğimizin şekillenmesinde daha kalıcı bir etki bırakacaktır. Köy kültürünün şehir hayatına özendiği, şehir kültürünün de köy hayatına özendiği bir zamanda bu durum bir fırsata dönüştürülerek toplumun her kesimi bütünleştirilerek toplumda gerçek bir birlik ve beraberlik ortamının temelleri atılabilir.

Öğrencilerin gelecekteki eğitimlerine dair istenilen düzeyde önem vermeyen köylerin tespit edilerek ailelerin eğitilmesi, çeşitli kuruluş ve kişilerin desteğiyle gerçekleştirilebilir. Eğitim konusundaki önyargı ve kalıplaşmış düşüncelerde “değişim ortamının hazırlanması” ülkemizin eğitimine ciddi katkıları olacaktır.

Köydeki öğrencinin tarım ve hayvancılık yapacağı nasıl yapılması gerektiğini öğrenebildiği bir eğitim-öğretim anlayışına ihtiyaç duyulmaktadır. Bahçe işlerinde, hayvancılıkta son teknoloji sistemlerin öğrenci ile buluşturulması hem öğrenci için hem ailesi için hem de ülke ekonomisi için daha yararlı olacaktır. Oysaki öğrenci hiç oynamadığı, belki de hayatında hiç görmediği tabletin zararlarını, nasıl kullanılması gerektiğini derslerinde görmektedir. Tabletle ilgili olan okuma metnini derslerinde işleyen öğrenci okul bittikten sonra ailesine hayvancılık ve çeşitli ev ile ilgili konularda yardım etmektedir.

Köy hayatıyla, köyde verilen eğitim bütünleştirildiğinde yani köy özeline uygun ders kitabı, köy özeline uygun öğretmen seçildiğinde köyler daha kalkınmaya yönelik daha bilinçli ve daha yaşanılabilir olacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığının birçok konuda almış olduğu kararda pilot il uygulaması etkili olabilmektedir. Köylerdeki eğitim-öğretim planlamalarının yapıldığı dönemlerde pilot köy uygulaması yapılabilir. Bu sayede köy özeline de göz önünde bulundurulması ve kısıtlı zamanlarda daha çabuk sonuçların görülebilmesi açısından pilot köy uygulaması önerilmektedir.

Sağlık Bakanlığı tarafından hayata geçirilen uygulamayla haftada veya ayda bir köylere aile hekimi gitmektedir. Aynı uygulamayı Milli Eğitim Bakanlığı ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ortak çalışmasıyla köydeki aileler ve köydeki öğrencilere yönelik eğitim verilerek ilkel tarım ve hayvancılıktan daha profesyonel tarım ve hayvancılığa geçilmesinin yolu açılabilir. Ayda bir veteriner ve ziraat mühendisinin farklı zamanlarda köy ilkokulunda öğrencilerle buluşturulması sağlanabilir.

Köyde öğrenci olmanın kendi içinde farklılıklarının olması ders kitaplarının içeriğinin köyde öğrenci olma özelinden hareket eden bir anlayışla düzenlenmesi köyde öğrenci olmanın daha nitelikli ve öğrencinin aile hayatında daha fazla hissedilir sonuçlar doğurmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Köyde yaşayanların öğretmeni, şehirde yaşayanların öğretmeni olmaya göre farklılıklarının öğretmen yetiştirme sürecinde yer verilmesinin, öğretmenin köy halkının ve köydeki öğrencinin eğitiminde daha etkili olabilir.

Öğretmenin köyde tarım ve hayvancılık yapılabilmesinin yolu açılmalı, olanaklar arttırılmalıdır. Bu şekilde öğretmenin sadece sınıfın öğretmeni değil köylünün de öğretmeni olması sağlanmış olacaktır.

Köy öğretmenin köyde ikamet etmesi durumunda öğretmenin maaşının veya ekders ücretinin arttırılması da öğretmenin köyde kalmasını daha cazip hale

getirilebilir. Aynı zamanda öğretmenin köyde kalmasını cazip hale getirmek için köy okuluna yakın kullanışlı lojman yapımı da etkili olabilir.

Köyde öğrenci olan kişilerin pozitif ayrımcılık kapsamında tarım ve hayvancılık ile ilgili bölümlerde eğitim-öğretime devam etmesi durumunda ek puan uygulaması yapılması hem öğrenci hem de ailenin eğitim konusunda daha istekli olmasına neden olabilir.

Her köyün geçim kaynağı tespit edilerek geçim kaynağına yönelik eğitimin köy ortaokulunda verilmesi sağlanabilir. Örneğin araştırılan köyün geçim kaynağı, küçükbaş hayvancılık ve inşaat sektörüdür. Bu alanda eğitim-öğretim süreci planlanabilir. Planlamaya küçük köy ilkokulundaki imkanların el vermemesi gerçeğinden hareketle taşınmalı eğitim uygulaması ile birçok köyden öğrencinin bir araya geldiği ortaokullarda uygulanabilir.

KAYNAKÇA

Arslanoğlu, İ. (2000). Kültür ve medeniyet kavramları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 15.

Arslan D. A. (2003). Bir köy sosyolojisi çalışması: Kavaközü Köyü'nün sosyo-ekonomik yapısı ve sorunları. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 1-26.

Özoğlu, A. E. ve Turan, S. (2015). Okul kültürünün sembolik açıdan çözümlenmesi: etnografik bir çalışma. *Pegem Akademi*, 21(3), 275- 318.

Bayındır H. A. (2007). *Bir ilköğretim okulunda öğretmenlerin kişisel vizyonları*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Bilgili, H. (2016). *İnönü Üniversitesi'nde yabancı uyruklu öğrenci olmak: etnografik bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Bilir, A. (2008). Birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarında öğretmen ve öğretim gerçeği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1-22.

Büyükşahin, Y. (2013). *Kırsal kentsel bölgelerde yaşayan ilkokul öğrencilerinin günlük bilim kavramlarına ilişkin farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Çakmak, A. (2005). *Anasınıfına devam eden altı yaşındaki köy ve kent çocuklarının yaratıcılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Kırıkkale örneği)*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çınar, İ. (2004). Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında ilkokuma yazma öğretimine ilişkin bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, B-bahar(548).

Demirel, Ö. (2011). *Eğitimde yeni yönelimler* (5. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Durna, T. ve Durna, N. (2015). Taşranın Facebook ile imtihanı: bir Akdeniz köyünde etnografik keşif çalışması. *Cyprus İnternational University*, 21(83), 99-124.

Ece, İ. (2012). *Kırsal kesimde çalışan sınıf öğretmenlerinin matematik öğretiminde karşılaştıkları sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.

Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Garan, Ö. (2005). *Kırsal kesimdeki sınıf öğretmenlerinin matematik öğretiminde karşılaştıkları sorunlar*. Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Glder, Œ. (2007). *Köy ilköğretim okullarında yönetim ve sorunları*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GneŒ, A. (2013). *Türkiye’de köy ilköğretim kütüphaneleri ve okuma alışkanlığı: Kastamonu ili rneğı*. Yüksek Lisans Tezi, ANKARA ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Hatch, J. A. (2002). *Eğitim ortamlarında niteliksel araştırma yapmak*. NY: New York Basını Devlet niversitesi. ([http:// books.google.com](http://books.google.com) 18. Ocak. 2018)

İnce, H. (2012). *Kırsal bölgelerde ve Œehir merkezindeki öğrencilerin dnŒm geometrisi anlama düzeylerinin ve uzamsal grselleŒtirme yeteneklerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, EskiŒehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, EskiŒehir.

Kaplan, M. (2010). *Kırsalda fen ve teknoloji dersi öğrenme ortamlarının yapılandırmacı öğrenme açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, EskiŒehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, EskiŒehir.

Karasar, N. (2009), *Bilimsel araştırma yöntemi* (21. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karlı, . (2016). Ernst Cassirer’de kültürün anlamı. *Jomelips*, 1(2), 38-59.

Köksal, K. (2005). *BirleŒtirilmiŒ sınıflarda ğretim* (4. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Kurt, H. (2006). Türkiye’de kent-köy ve kentli-köylü algısı üzerine bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*, 3(6).

Negis Işık, A. (2010). *Başarılı bir ilköğretim okulunda örgüt kültürü: etnografik bir durum çalışması*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Özdirek, S. (2011). *Kent ve kırsal arasındaki değişen ilişkiler: kırsal alanlarda yeni kırsallığın gözlemlenen özellikleri*. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Doğal ve Uygulamalı Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.

Özoğlu, E. A. ve Turan, S. (2015). Okul kültürünün sembolik açıdan çözümlenmesi: etnografik bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 21(3), 275-318.

Özyürek, A. (2004). *Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Palavan, Ö. ve Donuk, R. (2016). Kırsal kesimde görev yapan öğretmenlerin sorunları. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 109-128.

Sidekli, S. Coşkun, İ. ve Aydın, Y. (2015). Köyde öğretmen olmak: birleştirilmiş sınıf. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 311-331.

Şahin, O. (Eylül-2012). Köyde çocuk olmak. *İyi Kitap*, 1(43) 15.

Taş, I. (2010). *Etnografik bakış açısıyla kırsal kesimde okulöncesi fen eğitimine yönelik bir durum çalışması*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Türkiye Türkçesi Sözlüğü (www.tdk.gov.tr; erişim: 10.09.2017).

Yahşi Z. (2016). Etnografya. içinde (ss. 151-206). A. Saban ve A. Ersoy *Eğitimde nitel araştırma desenleri* (1. baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.

Yavaş, T. (2007). Kırsal alanda ve kent merkezinde çalışan sınıf öğretmenlerinin iş doyumunu.Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Yazıcı, H. Reisoğlu S. ve Altun, F. (2012). Etnografik araştırmacının değerleri ile araştırma yöntem ve sonuçları arasındaki ilişki. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 649-957.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, N. (2011). *Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin çalıştıkları yerin kültürü ile etkileşiminin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

EK1: OKULA AİT GÖRSELLER

Bir ve ikinci sınıf öğrencilerinin sınıfı

Anasınıfı

Üç ve dördüncü sınıf öğrencilerinin sınıfı

Tuvalet ve odunluk

EK2: İZİN BELGESİ

T.C.
ERCİŞ KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 66709753-20-E.21486510
Konu : ONAY

14/12/2017

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
ERCİŞ

İlçemiz Oyalı İlkokulu Öğretmeni İsa GÜNGÖR Konya Necmettin Erbakan Üniversitesinde Yüksek Lisans yapmaktadır. Tez çalışması için "Köyde Öğrenci Olmak;Etnografik Bir Çalışma" adlı araştırmayı Oyalı İlkokulunda yapması, müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Nurullah ÇİFTÇİ
İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü

Uygun görüşle arz ederim.

Erol ŞİMŞEK
İlçe Milli Eğitim Müdürü

OLUR
14/12/2017

Mehmet Şirin YAŞAR
Kaymakam

14.12.2017
Güvenli Elektronik İmzalı
Aşkın Aynısıdır.

EK3: ÖZGEÇMİŞ

ÖZGEÇMİŞ

KİMLİK BİLGİLERİ	
Adı ve Soyadı	İsa GÜNGÖR
Doğum Yılı	1992
Doğum Yeri	Ulukışla/NİĞDE
Mail	İsagungor5142@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ					
OKULLAR	MEZUN OLDUĞU OKULUN ADI	BÖLÜMÜ	YERİ	MEZUNİYET YILI	SÜRE
İlkokul	Hasançazari İlkokulu		Niğde	2003	5
Ortaokul	Vali Necati Çetinkaya Ortaokulu		Konya	2006	3
Lise	Meram Muhittin Güzelnar Lisesi		Konya	2010	4
Önlisans	Anadolu Üniversitesi (AÖF)	Adalet	Eskişehir	2014	2
Lisans	Uludağ Üniversitesi	Sınıf Öğretmenliği	Bursa	2015	4
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Sınıf Öğretmenliği	Konya	-	-
Doktora	-			-	-

İŞ TECRUBESİ	SÜRE
Konya Selçuklu Tepeköy İlkokulunda Ücretli Öğretmenlik	3 ay
Van Erçiş'e bağlı bir köy ilkokulunda sözleşmeli öğretmenlik	3 yıl